

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco
[Köln], 1617

Disptatio VIII. Quid Incarnatio sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Etis intelligi potest quomodo etiam differant *assumptio*, & *vnio* in haec significacione, conuenient enim, quatenus eandem actionem omnino significant, differunt vero, sicut dictum est de verbo *vnendi*, quoniam *vnio* absolute, & quasi abstracte significat illam actionem, *assumptio* vero connotat, & in principio talis actionis habitudinem termini, ut scilicet ad se sumat, & in re, circa quam versatur, ut trahatur ad subiustum in alio, & inde oriuntur varie locutiones supra explicatae.

Et ex his sufficienter explicata sunt solutiones argumentorum D. Tho. præter quam solutio ad tertium, in qua explicat D. Thom. duos alios terminos, scilicet *Humanatio*, & *Incarnationis*. De quibus breuitet dicendum est, eandem actionem significare, quam *assumptio*, vel *vnio*, differet vero in modo significandi, seu in connotatis, quia *assumptio*, ut dictum est, indicat naturam, quæ ad subiustum in alio assumitur, & connotat terminum assumptionis ex parte personæ agentis, seu assumēris: *Incarnationis* autem, vel *humanatio*, potius connotat aliud extrellum *vnionis* ex parte naturæ assumptæ quatenus ab illa denominatur persona assumens; *vnio vero*, seu *vnio* ab *verbo* abstrahit; & hinc fit, ut *Verbum* dicatur *Incarnationis* vel *humanitatem*, *humanitas* vero non dicatur *incarnationis*, dicitur autem *humanitas* *assumpta* non vero *Verbum*, *utrumque* vero dicitur *utrumque* *vnitum*. Et simile suo modo est de hac voce *Deificationis*, quia in hac materia Patres uti solent, cum dicunt *carnem*, vel *humanitatem* fuisse *Deificationem*, id est, deitatem *vnitatem*. Et ita significat eandem actionem *vnitionis*, explicanda tamen deitatem, ut terminum illius *vnionis*, & *humanitatem*, ut subiectum, contraria scilicet modo, quam, *humanatio*, quia dicit eandem actionem significando *humanitatem* (ut notat D. Mal. lib. 3. c. 11.) tanquam terminum illius *vnionis*, *Verbum* autem ut subiectum, non quidem *inhabitationis*, sed *denominationis*, quia licet tota mutationis sit in *humanitate*, *denominationis* tamen redunt in ipsum *Verbum*.

Vltimo in eadem solutione ad tertium notanda sancilla verba, *assumptio* differt ratione ab *vnione*, *Incarnatione*, & *humanatione*. Circa quæ Caiet. mouet quarum dubium, quo modo in re differant *vnio*, & *assumptio*, nam hæc tensis de significacione vocum tantum dictum est, sed non est, quod in hocommuni remur, quia, si loquiamur de actione ipsa, prout significatur per diuersas voces, tantum ratione, & modo significandi, & concipiendi distinguuntur, ut Caiet. cōcedit, & per se sat is constat. Si autem loquamur de relatione *vnionis* comparando illa ad actionem, vel mutationem, seu fundamentum proximum, quodcumq; illud fit (de hoc enim dicemus disputatione) sequenti) sic coincidit quæstio hæc cum generali quæstione metaphysica de distinctione relationis à suo fundamento, quæ nō est hoc loco disputatæ. Ego vero sentio esse quidem distinctionem aliquam ex natura rei, non quidem tanquam rerum omnino distinctionarum, sed tanquam formalium rationum diuersarum, seu tanquam modi, & rei, cuius est modus.

DISPUTATIO VIII.

In tres sectiones distributa:

Quid *incarnationis* sit.

Ex præcedente disputatione duo sumere licet, quæ ad essentiam incarnationis explicandam cōserent. Primum est, incarnationem esse quandam actionem realem, vel certe in se pertinendo mysterio huiusmodi actionem interuenisse, quod est per se evidens, quia, cum in hoc

Fr. Suarez. Tom. I.

À mysterio sit in rerum natura nouum aliquid, quod ante a non erat, necesse est, per aliquam actionem esse factum, nam si *Verbum* caro factum est, aliqua certa actione factum est, quam appellant *Concilia vnitioem carnis ad Verbum*, ut constat ex *Concilio Ephesino* capite decimotertio, & *V. Synodo* colla. 8. capite quarto, & octavo. Secundum est, hanc actionem seu vnitioem esse diuarum substantiarum coniunctionem, Verbi scilicet & humanæ naturæ, ex quibus componitur hic homo Christus. Ex quo colligitur, hanc actionem non posse esse per veram inhesionem actualem vnius ex prædictis extremis ad alterum, quia neutrum potest alteri propriæ inhaerere: etiam si cum illo possit realiter vniiri. Superest ergo declarandum: qualis sit hæc vnitio, & quem terminum formale habeat; ad quem tendat, & quem terminum à quo, quid ve per eam ipsis extremis addatur, quæ inter se vniuntur, & hinc tandem statisher difficultatibus, quæ circa hoc mysterium occurrere solent.

SECTIO I.

Vnum Incarnationis sit actio tantum vniens humanitatem *Verbo*, vel etiam sit producens ipsam humanitatem in rerum natura.

TRBVS modis intelligi potest, actionem ali- Quo modo
quam vniere duo extrema. Primo, producen- vnio fieri
do totum compositum simulque cum illo compre- queat,
ducendo vtrumq; extremum componens totum,
huiusmodi est creatio cœli, pér quam tam materia quam forma cœli concreantur, & inter se vniuntur. Secundo potest actio ita vniere vnum extremum alteri, ut vnum eorum supponat, & non præducatur, alterum vero non solum vniat, sed etiam præducatur, seu comproducatur, producendo totum compositum, ita ut præducendo vniat, & vniendo producat. Huiusmodi est calcatio, per quam & calor de novo fit, & vniuit subiecto, quod sit calidum. Similiter actio, qua educitur forma materialis de potentia materia, producitur est, & vniuit a talis forma in materia, & cum materia. Tertio potest esse actio tantum vniens & neutrum extreborum producens in rerum natura, sed solum compotum, quod ex vtriusque coniunctione consurgit, qualis est resurrectio. In præsente ergo certum est, actionem, quæ in incarnatione interuenit, non esse primi generis, quia *Verbum*, quod est alterum extremum huius *vnionis*, non potest per huiusmodi actionem produci, sed supponitur esse per aeternam generationem a Patre. De aliis ergo duobus generibus actionum difficultas non parua est, in quo illorum constituenda sit hæc actio.

Prima sententia est, incarnationem non esse a Prima opus actionem mere vniuitam, sed prædictiuam etiam humanitatem, non in se, sed in *Verbo*. Hanc opinionem non inuenio apud Diuum Thomam, aut aliquem antiquum Theologorum, sed quidam moderni Thomistæ eam hoc tempore defendunt, ut facilius ab *humanitate Christi* existentiam creatam excludant, & quasi coacti vi argumentorum, quæ contra illam sententiam fieri solent. Poteſtque hæc sententia suaderi primo ex Léone Papa epist. ii. ad Julianum dicente, *Natura nostra non sic assumpta est, ut prædicta post adumveretur, sed ut ipsa ad assumptionem crearetur*. Quibus verbis satis formaliter & expresse declaravit, eandem omnino esse actionem, qua *humanitas*, & *assumpta* est, & *creata*, fuit ergo illa actio non solum vniuita, sed & prædictiuam animæ seu *humanitatis*. Et similia videntur verba Fulgentij lib. de Fulgentius *Incarnatione & gratia* cap. 3. cum enim dixisset, Deū in Virgine & ex Virgine naturam, secundum quam temporaliter conciperetur, & nascetur, formasse

S. & acce.

Accipisti, subdit, ipsa quippe acceptio carnis, fuit conceptio virginalis: conceptio autem virginalis fuit humanitas productio, fuit ergo illa eadem actio cum assumptione seu vnitione ad Verbum. Vnde inferius aperte subdit, Vna quippe fuit in utero Mariae. Virginis conceptio diuinitatis & carnis, & unus est Christus Deus Filius in utero natura conceptus. Secundo argumentor ratione lumpa ex predictis verbis Fulgentij, nam si actio productiva, & vnitina humanitatis essent distinctæ, illa quidem esset prior natura, quam hec, quia, sicut vnius supponit esse, ita productio supponitur ad vniuernum, quando sunt actiones distinctæ: ergo conceptio humanitatis esset prior natura, quam assumptione, quia humanitas non nisi per conceptionem producta est: ergo formaliter ac proprie loquendo non esset conceptus Deus ex Virgine: quod est contra fidem. Patet consequentia, quia conceptio prius natura terminata esset ad humanitatem, & non ad Deum, quandoquidem in illo priori humanitas non est vnitia Deo. Et confirmatur illa: nā quia actio per quam creaturæ anima est distincta ab ea per quam vnitur corpori, & illi supponitur, ideo per illam actionem non productus homo, sed sola anima: è contrario vero, quia calor eadem actione qua productus, vnitur subiecto, ideo illa actione, non tam sit calor, quam calidum: si vero calor prius natura fieret actione distincta & postea vniueretur, certe illa actione non fieret calidum, sed solus calor: ergo similiter in presente, si conceptio humanitatis, est actio distincta, & prior, quam assumptione, per illam concepit humanitas sola, & non Deus homo, & ita non esset Deus conceptus ex Virgine, nec Virgo, esset mater Dei. Tertio, quia si humanitas vel anima Christi actione distincta & prius natura crearetur, quam assumeretur, prius etiam natura existeret, quam assumeretur: consequens est falsum, ergo. Sequela patet, quia actio productiva, vel creativa terminatur ad existentiam rei. Minor vero probatur, quia iuxta probabilem sententiam in anima Christi non est alia existentia ab existentia Verbi increata, quod si hoc verum est, impossibile est intelligere illam animam existentem prius natura, quam vnitam Verbo, ergo nec intelligi potest, prius natura creata, quam vnitia. Vnde confirmatur, quia creatio non potest esse actio distincta ab ea actione, qua essentia vnitur existentia, sed incarnatione est actio, per quam essentia animæ & humanitatis vnitur existentia per quam actu existit, ergo illa eadem est creatio ipsius animæ.

Secundo probatur eadem minor, quia, quamvis demus, humanitatem Christi habere propriam existentiam, tamen illam habet dependentiam à Verbo, ergo non potest prius natura existeret, quam sit Verbo vnitia. Antecedens patet, quia in hoc consistit substantialis vnitio humanitatis ad Verbum, scilicet quod ad ipsum dependentia humanitatis terminatur, hoc enim modo omnes Theologi vniuernem illam declarant; ideo enim dicitur per hanc vniuernem Verbum vnitio humanitatis tanquam sustentans illam, quia, nimis, humanitas in existendo pendet in hoc genere à Verbo tanquam à sustentante. Nam, si in existendo non pendet, quanam ratione ab ipso sustentatur? aut in quo penderet potest, erit ergo per se existens, atque adeo substantia.

Dices, pendere in vniione. Sed hoc non sufficit ut per se non existat, nisi media vniione pendat in sua entitate & existentia, sicut non dicitur anima rationalis pendere à corpore, quia in existendo non pendet, etiam si vnitio eius à corpore pendat. Prima vero consequentia probatur, quia, si humanitas prius natura existit, quam vnitur Verbo, ergo in illo priori non pendet in existendo à Verbo, ergo, hoc enim signo colligimus, animam rationalem non pendere in existendo à materia, quia prius natura

A existit, & creaturæ, quam vniatur materia, & è colligendo, quia forma materialis, vel accidentalis pendet in existendo à subiecto, inde colligimus penderit etiam in fieri, & consequenter non prius natura fieri, quam vniatur subiecto, nec è conuerso. Tertio probatur eadem minor, quia anima rationalis, verbi gratia, non est prius creata seu existens, quam substantiens, ergo neque anima Christi prius natura creata est, quam vnitia Verbo, & consequenter non alia actione creata est, quam vnitia. Consequens est evidens, quia vnitio seu assumptione fuit in Christi anima loco substantientia propria, quæ est in aliis animabus. Vnde eundem ordinem habuit illa vnitio ad existentiam vel creationem illius animæ, quem habet substantientia propria ad creationem & existentiam propriam aliarum animarum, vt latius infra quæst. 6. dictum sumus. Antecedens probatur, nam creatio propriæ formaliter terminatur ad rem substantientem, vt docet Diu. Thom. 1. part. quæst. 45. articul. 4. quia illud creaturæ, quod propriæ existit, hoc autem propriæ connent etiæ substantientia: ergo non intelligitur aliquid propriæ terminare creationem donec substantiat, ergo non potest in anima intelligi prius natura creata, quam substantiens. Et confirmatur primo, quia hinc colligunt Theologi, animam rationalem substantientia, quia per creationem fit: si autem creatio præcise terminaretur ad existentiam prius natura quam ad substantientiam, nulla esset ratio, qua probaretur animam rationalem prius natura substantientia, quam vnitur corpori, nam satis esset, quod prius natura existeret, ergo signum est, creationem formaliter terminari ad rem substantientem vt sic, & consequenter in Christi anima creationem eius formaliter terminari ad vniuernem, per quam illi substantientia diuina communicata est. Confirmatur secundo, quia forma materialis & accidentalis non prius natura fit, quam vniatur subiecto, quia naturaliter postulat modum inherenter, vt existere possit, ergo & è conuerso forma substantiens non prius natura fit existens quam substantiens, quia, vt existat, tam naturaliter postulat modum substantiendi, & ab illo pendet, sicut materialis forma modum inherenter, ergo similiter in anima Christi non prius natura fit existens, quam modus vniuernis ad Verbum, qui illi est loco substantientia propria.

Quarto argumentor, nam vnitio animæ rationalis ad Verbum, non potest esse actio ex presupposito subiecto, ergo non potest esse actio à creatione ipsius animæ distincta. Probatur consequens, quia creatio propriæ est actio, quæ fit sine concurso subiecti ex virtute tantum causa efficientis. Antecedens probatur, quia nihil potest esse subiectum actionis, nisi quod est substantiens, & ideo materia prima vt generatione supponitur, dicitur esse substantiens, quia est actionis seu mutationis subiectum.

Secunda sententia affirmat, incarnationem esse secundam actionem mere vnitiam, & ex natura rei esse distinctam. Etiam à creatione rationalis animæ & productione humanitatis. Hæc opimio sumitur ex Diu. Thom. 1. part. quæst. 4. artic. 2. vbi ait, illud, quod assumentur, debere præintelligi assumptionem, sicut, quod mouetur localiter, præintelligitur motui: & quæst. 6. art. 3. sentit, animam Christi eodem modo, & eodem genere actionis esse creatam, quo alia animæ rationales. Et ita etiam indicat, quamvis eodem instanti fuerit creata & assumpta, prius tamen natura & diversa actione fuisse creatam: & eadem quæst. art. 4. ad 3. dicit, carnem prius natura vnitam animæ, quam verbo vniuere personali. Vnde sentit, conceptionem humanitatis esse priorem & distinctam actionem ab vniuernis humanitatis ad Verbum, quod in illa quæstione sepius repetit, vt ibi videbimus. Idem sentit in 3. distinct. 5. quæst. 3. artic. 1. ad 2. vbi affirmat, quod assumitur, præexistere assumptioni, non

Durand.

Gabriel
Cham.

Lutus.

Inimus no-
tu proban-
tibus for-
mam o-
ficiatur in
eius.Habent
probata.

non tempore, sed natura, seu secundum modum in-
telligendi. Idem tenet Alex. Alens, 3. p. quæstione 8.
memb. 2. vbi dicit, conceptionem esse natura prior-
rem assumptionem; & esse carnis prius esse naturaliter
assumptione carnis. Ibidem etiam distinguit creationem animæ, & dicit esse priorem assumptionem. Expresso id docet Durandus in 3. dist. 15. quæst. 2. num-
ero quarto, vbi dicit, has actiones esse distinctas, &
posse eas, quæ prior & scilicet creationem animæ,
vel formationem humanitatis, eandem esse vel co-
fervari sine visione. Eandem sententiam supponit
Gab. cum Ochan. in 1. dist. 30. quæstio. 4. vbi ita di-
stinguit creationem animæ Christi ab visione ad Ver-
bum, sicut ab visione ad corpus, quas constat esse di-
stinctissimas actiones. Idem Gabr. cum eodem O-
chan in 3. d. 1. quæst. 1. art. 1. & dist. 3. art. 1. Scot. dist. 1.
q. 1. Et primo probari potest, quia actiones, ut ex Phi-
losophia constat, distinguuntur ex terminis: ergo v-
bi termini sunt in re ipsa distincti, oportet actiones
esse distinctas, sed in presente termini sunt distincti,
nam substantia animæ, vel materiæ & humanitatis,
est in re ipsa distincta ab visione ad Verbum, ut infe-
rius constabit: ergo & actio per quam fit anima, &
per quam vnitur Verbo, sunt distinctæ. Sed hæc ra-
tio non videatur efficiac, nam in eadem forma fieri
potest in forma accidental & materiali, & visione
illius ab subiectum, nam etiam entitas vel substan-
tia talis forma distinguuntur ex natura rei ab visione:
ergo proportiones concludendum est, fieri per di-
uerias actiones, quod carmen est falsum, quia cum hu-
iusmodi forma non fiat, nisi per educationem de po-
tentia subiecti, non potest alia actione fieri, & alia v-
niri: nam, vel illa actio, quæ sit, est cum materiali
concurso subiecti, vel non: si non, ergo est creatio,
quia est actio ex nullo subiecto, atque adeo ex nihilo:
si vero si cum materiali concurso subiecti: ergo
illam actio, quantumvis precise ac formaliter
sumpta pender essentialiter à subiecto, illigat vnitur:
ergo ex vi illius, terminus eius sit in subiecto, & vni-
tur illi, ergo non est necessaria actio vniens distin-
cta. Si ergo in presente dici potest, etiam substan-
tia humanitatis vel animæ sit distincta ab visione ad
Verbum, nihilominus per eandem actionem fieri,
quia sit dependenter à Verbo, & non prius in se quam
in Verbo.

Sed nihilominus amplius declarari & vrgeri po-
test ratio illa in hunc modum: nam, licet verum sit,
vniam & eandem esse actionem, qua accidens sit, &
vnitur subiecto, tamen, sicut in accidente in facto
esse distinguimus entitatem accidentis ab actuali in-
herentia seu vniione, ita necesse est, ut in ipsa actio-
ne distinguamus illam actionem, ut tendit ad enti-
tatem, vel ad vniōem accidentis, quia actio nihil aliud est,
quam fieri ipsius rei, ut est ab agente, resu-
tem in fieri & in facto esse ferunt inter se propor-
tionem, & ideo, si in facto esse est distinctio, erit eti-
am in fieri. Unitas ergo illius actionis productiæ
& vniuitus accidentis in subiecto consistit in hoc,
quod licet illa duo ex natura rei distinguantur, ta-
men in ipsa actione se habent quasi partialiter, nam
ita componunt vnam actionem, ut essentialiter illam
compleant, & illam actio, ut terminatur ad
entitatem rei, essentialiter pendat à tali modo a-
ctionis, quo sit in subiecto, & ex subiecto. Et conse-
quenter includat, quidquid necessarium est in actio-
ne ad vniendum formam subiecto. Quamvis enim
illa actio vna sit propter rationem factam, quæ est
vrgens, non tamen concipienda est, ut omnino in-
divisibilis, nam, cum terminus non sit indivisibilis
sed aliquo modo compositus ex entitate formæ &
modi vniōis, non potest actio ipsa, quæ cum ter-
mino identificatur esse indivisibilis, est ergo suo mo-
do composita ex fieri entitatis, & ex fieri vniōis, v-
trumque essentialiter includens, atque ita pendens
& connexum vnum cum alio, ut non possint in re

Fr. Suarez Tom. I.

separari, prout per talem actionem sunt. Ex quo fit,
vt, quamvis entitas formæ, secundum se, seu secun-
dum cognitionem aut subiectum, consequiam
sit prior, quam vno ad subiectum, ut tamen sit per
illam actionem, non sit prior ex natura rei, quam v-
no ad subiectum. Hæc autem doctrina, licet vera sit
in dicto exemplo, non videtur tamen posse ad præ-
sens mysterium accommodari. Primo quidem, quia
entitas naturæ humanæ, seu animæ, & vno ad Ver-
bum, non solum distinguuntur ex natura rei, sed eti-
am sunt distincti ordinis, nam entitas animæ est na-
turalis, modus autem vniōis est omnino superna-
turalis: vnde non est inter hæc duo illa naturalis
connexio, quæ est inter formam accidentalem seu
materiale, & vniōem eius ad subiectum: ergo a-
ctio, quæ est entitas animæ & vno eius ad Verbum
non potest esse vna, nec per modum simplicissime
actionis, cum terminus non sit simplex, sicut de a-
lia actione productiæ & vniuita formæ dicebamus.

Neque per modum actionis compositæ, saltem
cum essentiali dependentia illius actionis, ut termi-
natur ad entitatem naturalis, ab alia veluti parte
illius actionis, quæ terminatur ad modum superna-
turalis vniōis, quia non potest id, quod naturale
est, ita essentialiter dependere ab eo, quod est super-
naturale, vel fatendum erit, ipsam entitatem na-
turalis animæ Christi fieri in rerum natura per a-
ctionem & modum omnino supernaturalis, quod
inauditum est.

Vnde argumentor secundo, nam ex opposita sen-
tientia sequitur, animam rationalem Christi non fie-
ri per creationem, quod est plane falsum, & contra

modum loquendi Theologorum & Sanctorum: ergo.

Sequela patet, cum quia creatio rei naturalis est
actio ad ordinem naturæ pertinens, anima autem
Christi dicitur facta per actionem alterius ordinis,
cum etiam, quia creatio est actio, quæ sit ex nihilo
per efficaciam agentis sine adminiculo alterius: ani-
ma autem Christi non ita facta est, sed cum actuali
dependentia à Verbo tanquam à sustentante. Dic-
etur forte, creationi tantum repugnare, quod sit a-
ctio ex presupposito subiecto, non vero quod sit a-
ctio ex præexistente supposito, ut sic dicam, seu cum
actuali & essentiali dependentia à supposito termi-
nante naturam factam per illam actionem: & hac
ratione consequenter dicitur, animam Christi fa-
ctam esse per creationem, quia, quoad entitatem
suum non est facta ex præsupposito subiecto, sed ex
nihilo, non tamen per puram creationem, sed per
creationem simul vniuam sui termini ad hypotha-
sim Verbi. Sed contra hoc est in primis, quia ad ra-
tionem creationis non facta est, ut non sit ex præsup-
posito subiecto: transubstantiatio enim non est actio
ex subiecto, & tamen, quia est ex præsupposito ter-
mino, censetur esse actio distinctæ rationis à crea-
tione: ergo consequenter idem posset in presente
probabiliter dici. Deinde saltem sequitur, animam Christi non factam esse per creationem eiusdem spe-
ciei seu rationis, cum creatione aliarum animarum:
consequens est falsum: ergo. Sequela patet, quia a-
ctio vniōis hypothaticæ & essentialiter distincta est ab
actione, quæ creatur anima nostra; & hæc creatio
nullo modo pender nec pendere potest essentialiter
ab actione, quia sit illa vno: ergo, si creatio animæ
Christi est eadem omnino actio cum vniōe, & qua-
tenus terminatur ad entitatem illius animæ, pender
essentialiter ab vniōe cum Verbo, seu ab ipso Ver-
bo ut terminante, necesse est, ut in ratione creationis,
seu productionis animæ sit actio essentialiter
distincta à creatione aliarum animarum: consequens
est contra communem sensum Theologorum om-
nium, ut supra ex D. Thoma vifum est, & sumitur
ex Augusti. epist. 99. ad Eudocium dicente: Ita sibi crea-
uit animam Dei Filium, ut ceterū creat, quod etiam do-

S 2 cuit

Hieronymus.
Leo Papa

Ecce Hieronymus apol. 2. cont. Ruff. & Leo Pap. epi. A 11. *Naturitas* (inquit) *Domini* secundum carnem, quam-
uia habet, quadam propria, quibus humana conditioni ini-
tia transcedit, non alterius tamen natura erat eius caro,
quam nostra, nec alio illi, quam caro eum hominibus, anima et
inspirata principio.

Inconvenien-
tia ex op-
mone & oppo-
sitione deducita

Et confirmatur primo, quia alias sequitur, si ani-
ma rationalis relinqueretur à Verbo, non posse con-
seruari in rerum natura, nisi Deus noua actione ex
se creativa, & naturaliter conseruatu, illam inci-
peret conseruare: consequens est sine fundamento
dictum & præter omnium sententiam. Et similiter
sequitur ad assumendum materiam corporis Christi,
necessarium fuisse, ut Deus desineret conseruare
materiam illa antiqua actione, qua prius eam con-
seruabat, ut inciperet illam conseruare per actionem
quam illam Verbo vniuebat: & è conuerso, quando
per continuam nutritionem aliquæ partes cor-
poris CH R I S T I, ita resolutebantur, ut prorsus di-
mitterentur à Verbo, quia non erant amplius assu-
menda, sequitur, vel materiam illam fuisse annihila-
landam per suspensionem actionis conseruative
vnionis eius ad Verbum, quia per eandem dicitur
conseruari in rerum natura: vel certe necessariam
est nouam Dei actionem, per quam conseruetur.
Imo vltius sequitur, etiam generationem Christi
humanam, quantum ad formationem humani-
taris vnionem anima cum corpore non fuisse ac-
tionem eiusdem rationis cum actione, qua gene-
ratur alij homines: est enim eadem ratio de rota
humanitate, quæ de creatione animæ: nam, ut in-
fra dicam, tota humanitas assumpta est immediate,
non solum ratione partium sed etiam ratione totius.
Vnde tota etiam humanitas concepta seu for-
mata est dependenter à Verbo: erit ergo concepta
& vniata per eandem actionem, atque adeo per ac-
tionem alterius ordinis. Rursus sequitur, resurrec-
tionem Christi fuisse actionem alterius ordinis, ab
illa per quam resurgent alij homines, nam per illam
actionem reproducta est, Christi humanitas, non
in se, sed in Verbo. Et explicatur apertius in hunc
modum, nam in aliis hominibus, in quibus anima
habet subsistentiam propriam, actio, qua anima v-
nit corpori, sive in generatione sive in resurrec-
tione, vnit non solum entitatem animæ, entitatem
materie, sed etiam subsistentiam animæ, partiali subsi-
stentiam materie, ut ego opinor, vel essentiam materie
secundum alios. At vero in anima Christi, quæ loco
subsistentia propria habuit vnionem ad Verbum,
quando entitas animæ vnta est entitati materie, non
subsistentia propria, quæ nulla erat, sed vno hypo-
statica partiali ipsius animæ, sive vnta vnionis hy-
postatica partiali ipsius materie, vnta ex veraque
composita sive vnta integra hypostatica vno totius
naturæ, quæ omnia infra quæstionem sexta late de-
clarabuntur. Si autem eadem est actio, qua forma-
tur humanitas, sive in conceptione sive in resurrec-
tione, & qua vnit Verbo, necesse est, illam actionem
habere vim vniendi partiales vniiones hypo-
staticas: & hoc modo vniendi etiam totam naturam
Verbo hæc autem actio longe altioris rationis est ab
actione naturali, quæ solum potest vniere animam
proprie naturali subsistentia. Hæc autem omnia
neque multiplicanda sunt, sive conuincente ratio-
ne, neque sive consensu modo loquendi di
Scripturæ & Sanctorum, qui eodem modo loquuntur
de resurrectione nostra & Christi, & de conceptio-
ne quantum ad substantiam formationem corpo-
ris & animæ, licet in principio efficiente, & in modo,
& subita formatione corporis & animæ, licet in
principio efficiente, & in modo, & subita forma-
tione corporis fuerit alterius rationis. Imo in modo lo-
quendi interdum indicant, formationem humani-
tatis antecedere assumptionem, quod saltē de na-
turæ ordine intelligendum est. Sic in Concilio E-

Concil. E-
piscop. fin.

phesino can. 13. dicitur, *Verbum copulasse sibi carnem &*
nimatam anima rationali: & inferius dicitur, quod,
Verbum sustinuit generat onem, carnis sua naturalem,
suam faciens. Et similia multa in eo decreto, quod
*sumptum est ex epistola Cyrilli ad Nestorium, legi-
tur, in quibus satis significatur, formationem hu-
manitatis esse distinctam, & ordine naturæ antece-
dere ad vniensem. Et idem sumptum ex Sophro-
nio in sua epistola quæ refutatur in VI. Synodo. act. 11.
& Damasc. lib. 3. ca. 22. Fulg & Leone, locis supra cit-
atis, & alij Patribus, quos refutat Canisius lib. 3. de B.
Maria c. 22. die cibis, simul ac creata fuit anima, vel
formata humanitas, sive vnta Verbo. Den. ipso no-
mē ipsum assumptionis, ut D. Th. recte notauit, deno-
tat, id quod assumitur, non fieri rerum natura per
eam actionem, quæ assumitur, sed supponi; quando n.
aqua calida se reducit ad frigiditatem, nō dicitur pro-
prie assumere frigiditatem, sed illam in se, p.ducere.*

Et, quod in hac quæstione verum esse censeo, ex-
ponam, præmitto, illam non p. dere (ut aliqui existi-
mant) ex illa quæstione, an in humanitate Christi sit
aliqua existentia creata præter existentiam Verbi, nā
licet, qui negant, huiusmodi creatam existentiam
magis consequenter loquantur, afferendo, eadem a-
ctione produci animam seu humanitatem Christi in
rerum natura, & vniiri Verbo, tamē multe etiam qui
de existentia Christi ita opinantur, distinguunt actiones,
& dicunt, creationem vel productionem in termini-
nari ad entitatem essentiaz, vniensem vero ad com-
municationem existentiaz, & subsistentiaz, quod tamē
commodè sustineri aut intelligi non potest, ut
latius infra dicam q. 17. Vnde è conuerso non est dub-
ium, quin opinio distinguens has duas actiones, a-
ptionis sit ad ostendendum, esse in humanitate Christi
existentiam creata, quia creatio re vera necessaria
terminari debet ad rem existentem ut sic, nihilominus tamen neque illa opinio in hac fundatur
præsupponit: certius enim existim, esse in humanitate
Christi existentiam propriam, quam actiones has di-
stingui, ut suo loco ostendam. Neg. omnino illa opinio
ex hoc pendet, nam etiam, qui affirmant, hanc
actionem esse vnam, possum defendere esse in hu-
manitate existentiam propriam, quæ per hanc actionem
sit dependenter à Verbo. Sicut accidens habet
existentiam propriam distinctam ab existentia sub-
iecti, quam eadem retinet quando separatur à sub-
iecto & conseruatur: & nihilominus per eandem a-
ctionem sit, & vniatur, quia per illam recipit existen-
tiæ suam dependenter à subiecto.

Hinc colligo & aduerto secundo, supposita illa o-
pinione de existentia creata humanitatis Christi, re-
solutionem præsentis quæstionis maxime pendere
ex modo dependentiaz, quem humanitas existens in
Verbo habet à subsistentia Verbi, nam si existentia
humanitatis sit pendet vniione ad Verbum, ut ex
vi illius actionis, quanunc recipit existentiam, non
possit illam recipere, nisi cum concursum Verbi in ra-
tionem terminant, sic necesse est fateri, actionem p.
ductiūam & vniuitam esse eandem: si autem non est
tanta dependentia, sed existentia illa conseruari potest
per eandem actionem absque vniione, conse-
quenter dicendum est actiones esse diuersas, cum
realiter separari possint. Huius autem quæstionis re-
solutione pendet ex alia, quomodo, scilicet, existentia
naturæ creatæ pendeat à subsistentia, per quam ter-
minatur, quia, cum vno hypostatica supplet vi-
cem propria subsistentiaz, necesse est, ut supplet de-
pendentiam, quam entitas creata habet à propria
subsistentia, & ideo talem dependentiam habebit
existentia humanitatis à Verbo, media hypostatica
vnione, qualem habet existentia alterius hominis
seu humanitatis eius à propria subsistentia seu per-
sonalitate.

Quocirca, qui existimant (ut Caietanus, & alii)
subsistentia propriam naturæ esse priorem exis-
tentiaz, &

tia, & comparari ad illam, ut potentiam ad actum, consequenter dicent, substantiam existentiam p̄dere à substantia ut à substantante, seu completere proprium receptaculum talis existentie, & similiiter dicent, naturam pendere in esse simpliciter à substantia, quia sine illa non est naturaliter capax existentie: & proportione seruata, dicent: humanitatem simpliciter pendere in esse simpliciter ab ratione ad Verbum, quia sine illa non est capax existentie simpliciter, pr̄sertim, si verum est solum existere per existentiam in creatum Verbi. Sed fundamentum huius sententie mihi non probatur, quia supponit, existentiam natura esse rem distinctam ab ipsa natura, esseque posteriorem substantiam, & hanc esse velut medium seu rationem coniungendi existentiam cum essentia, quae mihi non sunt intelligibilia, ut in metaphysica latius disputauit: & in presente materia supponit illa sententia, vniōnem humanitatis ad Verbum, vel sūisse non tantum ad substantendum, sed etiam ad existendum per existentiam in creatum: vel etiam sūi in humanitate Christi admittatur existentia creata, ante hanc ordinem naturae præcedere vniōnem ad Verbum, v̄i illa natura, jam perfonata capax sit existentie, vtrumque autem horum existimō falsum, ut latius dicam qu. 17. quia non potest vniō realis fieri, nisi ad actualem entitatem realē in qua intrinsece & absque vlo medio includatur existentia, hic ergo modus dependētia naturae à substantia vel ratione, verus non apparet, nec ratione illius potest vna esse actionē, quia humanitas vniōta est Verbo, & in rerum natura producta.

Est ergo alia sententia, affirms, substantiam, propriam esse terminum existentie, & quasi complementum naturae existentie. Et iuxta hanc sententiam sustineri potest, naturam pendere in esse simpliciter à sua substantia, quia non potest naturaliter existentiam recipere, nisi terminatam & cum suo complemento. Ex quo fit, ut per eandem indubitabilem actionem producatur res substantia cum sua existentia, & substantia. Quod facilius intellegitur, si supponamus, substantiam naturae non fieri per resultantem ab ipsa natura existente, sed immediate fieri ab ipso agente seu creante naturam: nam proprie non creat naturam, sed personam vel suppositum: vnde vna indubitabilis actione illi communicat existentiam terminatam substantiam. Quod potest exemplo declarari in existentia accidentis, & in hæsione eius in subiecto: nam actualis in hæsio non est prior existentia accidentis, sed potius est ordinis naturae, aut saltem intellectu posterior, nam actualis in hæsientia est modus illius existentie & quasi ultimus terminus eius: & nihilominus illa existentia ita penderit ab actuali in hæsientia, ut neque fieri neque esse possit naturaliter sine illa, vnde oritur, ut talis in hæsientia non resulterit à tali existentia, sed ytraque simul & per modum vnius, & per vnam & indissolubilem actionem fiat ab agente ex præsupposito subiecto ita ergo, illa proportione seruata, philosophari quis potest de existentia & substantia naturae substantialis. Estque hic modus dicendi satis probabilis, nam cum substantia sit ultimus terminus naturae nulla est repugnativa, quod ab illa tantum ab ultimo actu naturaliter penderat. Et iuxta hanc opinionem consequenter dicendum videatur, hanc dependentiam naturae existentis à sua substantia, suppleri in Christo per vniōnem ad Verbum, & consequenter in suo fieri pendere à Verbo. Ad denique propter hanc causam eadem actione fieri & vniō Verbo.

Sed nihilominus hic dicendi modus mihi non satis persuaderet, primo, quia probabilissimum mihi est, ut infra dicam, substantiam non immediate attinxi ab extrinseco agente influxu creativo, vel generativo, sed resulare ex natura terminante for-

A maliter creationem, ut generationem ex vi intrinseca eius, & ideo dici concrari, sicut propriæ passiones concrari dicuntur, quod magis propriæ conuenit substantie, quia est de consummatione substantia ipsius naturæ, & eodem modo dicitur creatio, tendere seu terminari ad rem substantiem, quia via sua facit rem in dependentiam à subiecto, & ideo ex natura rei attingit rem, quæ necessario per substantiam completur, necessario resultantem ex esse per creationem communicato. Iuxta hanc ergo sententiam non potest propriæ existentia pendere à substantia, sed potius hæc penderit ab illa, ut potest ab ea resultans. Secundo, quia substantia solum est quidam modus existentie, per quam ita terminatur, & in se sit existens, ut ei repugnet in alio substantiere, nulla est autem ratio ob quam res penderat inesse aut fieri à modo suo, qui est posterior ipsa, & nulium proprium genus causalitatis habet in ipsa. Vnde in hoc non est simile, quod de accidente afferbatur, accidentis enim non tam penderit ab actuali existentia quam, mediante ipsa, penderit à subiecto, quod est propria causa eius in genere cause materialis: ipsa ergo actualis in hæsio est actualis dependentia accidentis à subiecto, tam in fieri, quam inesse, res autem substantia, ut sic, est independentia à subiecto, & ideo, substantia non potest habere rationem dependentie ab alia causa, neque ipsa etiam habet propriam aliquam rationem cause, à qua existentia dependent. Vnde ob hanc etiam specialem rationem non videtur humanitas Christi posse dependere in suo esse simpliciter ab vniōne hypostatica seu à Verbo, media vniōne, quia non videtur posse intelligi talis dependentia sine aliquo proprio influxu, & propria causalitate Verbi in humanitatem, & in naturalem entitatem eius: quod amen dici non potest, quia omnis causalitas Verbi ad extra, etiam humanitatem, est tantum effectiva & communis omnibus personis.

Nec satis faciet, qui dixerit, habere Verbum aliquem proprium influxum terminatum, qui non est propria causalitas, quamvis ad modum eius à nobis explicetur, & ideo non repugnare est proprium Verbi, hoc (inquam) non satis facit, quia, licet respectu vniōnis verum sit pendere hoc speciali modo à Verbo tanquam à proprio termino, quia dicit intrinsecam habitudinem & relationem transcendentalē ad ipsum: tamen respectu naturae humanæ, quantum ad suam entitatem absolutam, non potest intelligi ille specialis influxus & causalitas, quam Verbum habeat in talium entitatem, nam respectu illius non habet locum ratio termini, quia natura ut sic non dicit illam intrinsecam habitudinem, nec potest terminari ipsa à Verbo, nisi mediavniōne, & ratione illius tantum: & ideo Doctores nūquā tribunt humanitati dependentiam in entitate sua à Verbo, sed dependentiam suppositalem.

Quod si quis fortasse obiciat, naturam substantiam non posse naturaliter esse sine sua substantia, & ideo necessarium esse venaturaliter etiam penderat ex illa, responderi vno verbo posset, negando consecutionem: aliud est enim, vnum connecti necessario alteri, aliud pendere ex illo; nam hoc posteriorius significat, quod sit effectus illius, aut quod per eum esse formaliter respiciat illud, potest autem esse connexio sine aliquo istorum, solum quia vnum dimanet ab altero. sic enim non potest esse quantitas sine figura, nec corpus sine vbi, nec anima sine intellectu, & tamen, nec quantitas penderit à figura, nec corpus ab vbi, nec anima ab intellectu, & in vniuersum idem dici potest de quacunque essentia & proprietate illam consequente.

Maioris tamen claritatis gratia, & quia conferet ad rem de qua agimus, distinguere possumus dupli- Quod est
qua es de
cem modum dependentie. Vnus est, quo vna res penderit ab alia tanquam à propria & per se causa in modo.

fluente in illam illud esse, in quo pendere dicitur ab illa, & hæc est propriissima & rigorosa dependentia.

Alio tamen modo potest vna res dici dependere ab alia, quia ita est connecta cum illa, vt, quamvis ab illa proprie non accipiat esse, tamen ita illam requirat ad existendum, vt sine illa neque naturaliter esse possit, neque illi debetur conservatio in esse, si tali re caret, nisi supernaturaliter suppleatur. Posunt fortasse præter hos alij modi dependentiaz excogitari, sed præsenti negotio hi sufficiunt. Et prior quidem expositione non indiget, cum per se sit satis clarus, quomodo verius existimo naturam crearam quoad suum esse seu existentiam simpliciter non pendere à propria substantia, neque humanitatem Christi ab vnione cum Verbo, quod mihi satis probant rationes parum antea factæ. Posterior autem modus dependentiaz declaratur primum exemplis: illo namque modo dici potest sine imprudentia perdere materiam à quantitate, non quod B quantitas influat esse in materiam, cum potius (iuxta probabilem sententiam) quantitas sit passio consequens materiam, sed quia quantitas est talis dispositio, & tam intrinseca materiaz, vt omnino præter naturam eius sit sine illa conservari, ita vt, si quantitas ab illa separetur, consequens sit illam definere esse, quia debitum ei non est, hoc modo conservari in esse. Atque hoc modo censem multi in consecratione Eucharistie materiam panis definere esse ex vi actionis, qua separatur quantitas panis ab ipsa, quia non est naturaliter debitum illi conservari in tali statu, vt infra suo loco dicatur. Et fortasse dependentia materiaz à formæ est eiudem rationis, quia cum materia habeat esse per creationem, non videatur posse formæ directe influere in actionem qua sit C materia, & consequenter neque in esse illius, solum ergo requiri potest vt illa sit, tanquam quidam actus & complementum eius, quo si omnino vacua reperiatur, non debetur illi conservatio in esse: sicut nec debetur fieri, nisi vt actus sit sub aliqua forma.

Ad hunc etiam modum videtur reduci dependentia, quam naturale compositum, habet ex materia & tali formæ, seu uno harum partium inter se à dispositionibus accidentalibus, nam dispositiones non habent aliquem directum influxum in ipsam vnionem: quia non habent effectuum, vt suppono: loquor enim de illis dispositionibus, quæ effectu manant à formæ: illæ enim dispositiones, cum supponant in genere causa efficientis formam in materia, non possunt illam efficiere. Neque etiam habent influxum formalem, quia hoc modo solum redundat subiectum calidum aut secum, &c. causalitas vero dispositiua solum videtur in hoc consistere, quod illud compositum talis est naturæ, quod ad naturalem statum suum postulat, talibus dispositiobus esse affectum, quibus sublati, ei debita non est conservatio in esse. Et alia similia exempla huius connexionis & dependentiaz affteri possent. Ratio autem à priori non est alia, nisi quia hic modus connexionis & dependentiaz non involvit repugnantiam, & aliunde est consentaneus indigenitæ & imperfectioni rerum creatarum, que, vt esse naturaliter possint, non solum proprias ac per se causas, sed etiæ plures conditiones, dispositiones aut intrinsecos modos requirunt. Item quia substantia creata sine accidentibus omnino esset frustra, vt anima sine potentia, quia non esset apta ad aliquam operationem nec ad aliquem finem, & ideo, sublati huiusmodi necessariis proprietatibus, non debetur illi esse, nec influxus ille, quo in esse conservatur. Et hoc modo nulla est substantia creata, quantumvis incorruptibilis, quæ per actionem positiuam destrui non possit, separando scilicet, ab ea intrinseca accidentia, seu proprietates, sine quibus naturaliter esse non potest. Neby hoc est contra incorruptibilitatem talium rerum, nam ad hanc satis est, vt illa actio nulla vi agentis natura-

A lis sit possibilis, sed sola virtute diuina, operante supra naturas rerum. Atque hac sola ratione potest conuenienter defendi, huiusmodi res, & substantias incorruptibilis; & simplices posse conuerti in alias, vt latius in 3. co. disputabimus.

De hoc ergo genere dependentiaz facile conceda, naturam creatam pèdere naturaliter à propria substantia, quia sine illa neque naturaliter esse potest, neque ei debetur, vt in tali statu conservetur in esse, nisi aliunde supernaturaliter suppleatur substantia.

Est autem in hoc notanda differentia inter hunc modum dependentiaz & priorem, quod res: quæ priori modo dependet à pluribus causis, non potest concipi simpliciter existens priusquam dimanant ab omnibus illis, & à qualibet earum in suo genere: & hac ratione actio causæ secundæ, non potest intelligi vt existens priusquam dimanans à causa secunda & prima, quia ab virtute per se & essentialiter pender, & similiter forma accidentaliter non potest naturaliter prius esse existens, quam procedentiam ab agente, quam à subiecto aut materia, quia ab utroque simul per se pender. At vero in posteriori genere dependentiaz res, quæ ab alia pender dicuntur illo modo, præintelligi potest vt prius natura simpliciter existens, quia non pender ab illa, vt ab influente directe ipsum esse. Et hinc etiam sit, vt non obstante hoc genere dependentiaz possit id, quod dependet, esse principium efficiens eius, à quo pendere dicitur, quia supponit iam habere esse per quod possit illud causare, & non pender ab illo, nisi vt à conditione consequente suum esse, suamque entitatem, & efficiente ipsam: hoc autem in priori genere dependentiaz fortasse repugnat, quia, cum efficeret supponat esse simpliciter, non potest intelligi, quod aliquid sit vera & propria causa efficiens alius propriæ causa sui esse, sed hoc spectat ad longiorem physicam disputationem. Denique hinc sit, vt licet in priori modo dependentiaz vna interuenientia actio, per quam effectus sit dependenter ab omnibus suis causis per se, vt videatur licet & explicatum est in eductione formæ dependentis in esse & fieri à materia, tamen in posteriori modo dependentiaz præter actionem, per quam res manat à propriis causis suis, sere semper interuenit alia actio, vel dimanatio, per quam fit ea rei conditio vel proprietas, à qua res illo modo pender dicitur, sicut patet in dictis exemplis: nam in creatione animæ cum suis potentiis, intelligitur creatio terminata ad substantiam animæ, & deinde dimanatio potentiarum ab ipsa anima: & idem communiter censetur de ultima dispositione dimanante à formæ, nam supponit generationem terminatam ad substantiam, & addit denominationem distinctam, sive enim illa vocetur propria actio, sive non (quod ad questionem de nomine spectat) non potest tamen negari quin sit influxus distinctus, & separabilis à priori actione, imo interdum contingit impedi & postea expediri vt patet in aqua calida reducere se ad pristinam frigiditatem. Atque idem fortasse est de materia & quantitate, supponit enim creatio materiaz, & deinde resultat quantitas, sive resulteret mediante formæ, vt quidam volunt, sive ab ipsa E entitate materiaz, vt est probabile, vel vt alij volunt immediate à Deo conferunt createre materiam, & dante illi proprietatem cōnaturalem & debitam ex principio passivo potius quam activo, & tunc etiam necessaria est propria actio, vel quasi actio, quia fiat quætitas, nā creatio materiaz vt sic, ad solam substantiam terminatur, & de potentia absoluta possit præcise fieri fine adiunctione quantitatis: ergo, cum nunc additur quantitas, noua effectio est, quæ solet concreatio vocari, quia cum creatione ex natura sua cōiuncta est, & tamen vera ex illa & creatione nō componitur vna propria actio, sicut ex substantia materiaz & quantitate

quantitate eius non sit unum per se proprietas sed per A Christi
accidens.

Ex hac ergo doctrina dehinciam esse censio
presentem questionem: & in primis de humanitate
seu anima, & substantia propria censio fieri per
actiones vel effectiones aliquo modo in re distinctas
& separabiles. Et quidem, si verum est, substantiam
resultare effectivam a natura, res est clara quia illa re
sultantia quoddam genus effectus est distinctum
ab ipsa creatione, cum & sit a distinto principio p
ximo, & tendat ad terminum ex natura rei distinctum
& de potentia absoluta suspensi & impediri
possit, manente creatione & termino eius. Si autem
substantia non manat actiue a natura, sed sit
etiam a solo creante vel generante, sic etiam distincta
erit effectus, quia unius principium agens vel cre
ans non sit distinctum, quia & termini sunt distincti
& unus ad alterum simpliciter praesupponitur
ordine naturae, denique etiam hoc modo est prior
effectus a posteriori de potentia absoluta separabili
lis. Et ratio sumitur ex dictis, quia natura non pen
det a substantia, ut a propria causa vel principio,
sed ut a conditione consequente ipsam, & ideo per
distinctam effectuonem consequitur vel coniungi
tur illi, licet propter naturalem cocomitiam dic
tantur fieri per modum unius. Quod si quis cont
dat ex effectuonem naturae & substantiae unam actionem
conurgere sicut ex natura & substantia una
substantia componitur, contra hoc non admodum
disputabo: est enim probabilis dicendi modus, quia
actio imitatur naturam sui termini, in quo facile pos
t est constitui differentia inter hanc effectuonem sub
stantiae, & dimensionem propriarum passionum,
quia per has non completer, substantialiter terminus
creationis, sicut per illam. Hoc autem censio
probabile, dummodo non negetur, illam actionem
esse compositam & non omnino simplicem: & ea,
ex quibus componitur, ex natura rei esse distincta,
scilicet effectuonem naturae, & effectuonem modi
sue termini aut substantiae eius; si adeo, ut in re
ipsa separabiles sint, ut antea dicebam: & ideo super
ius non simpliciter dixi, has esse distinctas actiones,
sed aliquo modo in re ipsa distinguuntur, sive ut duas ac
tiones, sive ut partes eiusdem actionis composite,
sive ut substantiam & essentiam unius actionis, &
modum quandam & complementum eius, separab
ilem ab ipsa, sicut essentia naturae est a substantia
separabilis. Quinimo, etiam si quis contendat,
illam actionem ita esse unam, ut etiam de potentia
absoluta sit, ut ita dicam, indissolubilis, ita ut non pos
sit manere eadem numero & actio, quae est effectus
natura, si suspendatur eff. Etio substantia: prae
quam quod hoc gratis, & sine fundamento dicet,
quod non leuibus argumentis & incommodis im
pugnatum est; adhuc eo posito negandum non est,
illam actionem esse compositam, sicut est terminus
eius, in quo sunt entitas naturae, & modus substantiae,
& ex natura rei distincta, & in actione reperitur
productus entitas naturae & comproducio, &
quasi additio substantiae; unde necesse est, ut per
illam actionem aliquod est reale fiat in natura,
distinctum ex natura rei ab ipsa substantia; unde cu
actio identificetur realiter cum termino tanquam
fieri eius, necesse est, ut ubi terminus est compositus,
actio etiam composta sit, sive sit indissolubilis, seu in
dissolubilis, ut etiam de potentia absoluta non pos
sit manere secundum aliquid sui, nisi etiam sit se
cundum totum suum complementum sive, quod
verius est, de potentia absoluta possit esse illa actio
praeceps ut est productio, vel creatio naturae, etiam
non sit comproducio, vel concreatio substantiae.

Christi creatur: & Verbo vnitur, vel quibus formatur humanitas, & Verbo copulatur: nam quod effectiones sunt aliquo modo distinctæ, evidenter sequitur ex dictis. Primo, quia effectio substantia proprie est in re distincta ab effectione naturæ: ergo multo magis effectio vniuersitatis hypostaticæ est distincta ab effectione naturæ, quæ vnitur: nam multo magis peregrina est (vt sic dicam) & extrinsecus adiuncta vno, cum substantia propria. Secundo, quia effectio animæ Christi v.g. est vera creatio, eisdem rationis essentialis & specificæ cum actione qua producitur substantia cuiuslibet alterius animæ rationalis, vt & testimonialis & rationibus satis probatum est: effectio autem vniuersitatis non est creatio, quia non est actio ex nihilo, sed ex presupposito subiecto, scilicet, humanitate, quæ ex non vniata sit per illam actionem vniata Verbo: recte enim potest humanitas, quamvis non supponatur substantia, esse substantium huius effectiōnis; quia per illam eo tempore, ut in alio substantia. Unde fit tertio, ut prior effectio ad ordinem naturæ pertineat, posterior vero sit in supremo ordine supernaturalem rerum, qui est gradus vniuersitatis hypostaticæ. Quarto tandem h[ab]et, ut prior effectio interdum sit per modum conseruationis, vt in materia; interdum per veram creationem, vt in anima Christi in primo instanti incarnationis; interdum vero per modum cuitudinæ naturalis mutationis, vt in formatione seu conceptione humanitatis Christi, nam, sicut illa quoad modum fuerit supernaturalis, ramen quantum ad substantiam, id est, quantum ad vniuersitatem animæ cum corpori fuit naturalis mutationis. At vero posterior effectio essentialiter est quædam mutatione maxime supernaturalis, in sua essentia & specie. Neque hærendum est in nomine mutationis, eo quod incarnatio simul tempore cum creatione animæ & formatione humanitatis facta sit: & mutatio dicens soleat, nisi illa, quæ res altera se habeat, quam priori tempore se haberit: nam nec certum est, hunc esse solum: vnum illius vocis, & quamvis admittatur, per illum nihil additur in significacione illius vocis ultra effectiōnem positivam ex subiecto, nisi denominatio quædam extrinseca, vel habitudo ad tempus præteritū, quæ non variat essentiam mutationis quoad id, quod est reale & positivum in ipsa: illuminatio enim eiusdem rationis est, sive h[ab]et in subiecto, quod prius tempore fuit tenebrosum, sive in eo quod prius tenebrosum non fuit, sed simul esse incipit, & illuminari. hoc ergo modo vniuersitatem hanc, mutationem vocamus, quæ respectu materiae primæ, etiam illo rigoroso modo, mutatio fuit, nam materia prius tempore altera exitit respectu vero animæ & humanitatis, quantum est ex se, potuisset eodem modo esse mutatio, de facto vero vocatur mutatio, quia est actio ex presupposito subiecto, quod ex via talis actionis altera se habet, quam prius natura se habebat, vel altera quam ex natura sua existere posset. Huiusmodi enim mutationis genus in hoc mysterio, necessarium fuit: nam, cum illa duæ extrema, Verbum, scilicet, & humanitas, ex se & ex via suarum entitatum vniata non sint, non possent incipere esse vniata, nisi saltet alterum extremorum altera se haberent: nam, si utrumque omnino immutaretur maneret, eodem modo se haberent: atque ita semper non vniata relinquenter. Ex his ergo differentiis, & rationibus satis constat, has effectiones in re distinctas esse.

Quod autem sint vere ac proprie dux actiones
distinctæ, eisdem fere rationibus facile colligi pos-
test, nam illæ dux effectiones ad genus actionis per-
tinent, & non sunt partes viiis actionis, cum sint di-
uersorum ordinum, & plusquam specie differant:
neque etiam vna resultat ex alia: ergo sunt actiones
distinctæ. Et confirmatur, nam creatio animæ, &
S. 4. vni-

vñio eius ad corpus, sunt actiones distinctæ: ergo A multo magis creatio humanitatis, & vñio eius ad Verbum: nam maior est diuersitas inter has actiones; & inter terminos earum minorque connexio inter illas ex natura rei. Posset autem aliquis ex cogitare & dicere, quod, sicut Christus est compotitus ex Verbo & humanitate, liceret hoc duo extrema sint res diuersorum ordinum, ita potest esse una actio compotita ex creatione vel productione naturæ & vñitione ad Verbum, quamvis sint diuersorum ordinum. Sed hoc in primis gratia est dictum & sine fundamento; neque exemplum illud quicquam iuuat, nam inter Verbum & humanitatem intercedit vera vñio: vnde, liceret sit res diuersorum ordinum, habent inter se aliquam proportionem naturæ & subuentorū, ratione cuius possunt inter se vñiri: at vero inter illas actiones nulla est similis proportio nec vera vñio, sed solum subordinatio quedam, quantum vna alteram supponit, qualis reperitur inter creationem animæ & vñionem eius ad corpus: in quo exemplo nullus dicit, ex illa duplice effectu compoti vnam actionem, cum tamen eadem sit vtrōque ratio. Si quis tamē diceret, illam vñitionem ad Verbum fuisse quasi quoddam complementum creationis animæ, vel conceptionis humanitatis Christi, posset facile in bono sensu, eius sententia admitti: nam illa vñitione ad Verbum supplet vicem subuentoris propriæ: subuentorū vero est vñio, utrum complementum creationis seu productionis rei subuentoris, & ideo vñio duci potest huiusmodi locum tenuisse in hoc mysterio.

In carnatio
vñitatis a.
ctio est, non
aliquius vñi-
bilis produ-
citur.

Ad prioris
opinione ra-
zioni solu-
tio.

Dico secundo, In carnatio proprie & in rigore est actio vñitatis, non vero productiva alicuius extremitatis eorum, quæ per eam vñiuntur, sed solum vñionis eorum inter se, seu totius compotiti, vt tale est. Hęc assertio sequitur plane ex dictis, eamque præcipue intendunt autores secundæ sententiae. Et quantum ad rem spectat, probatum fatis est, dari in hoc mysterio huiusmodi actionem. Quod vero nomine incarnationis illa actio significetur, ad vsum vocis magis, quam ad nouam rem pertinet: hic autem vñus tam evidens est ex omnibus Patribus, & verbis illis, Verbum caro factum est, & similibus, vt supernum caneum sit, in hoc confirmatio immorari. Legatur, quæ de hac voce in principio huius materiz dicta sunt & in com. art. 8. huius quæstionis.

Ad argumenta primæ sententiae facilis est ex dictis responsio. Ad testimonia enim Leonis & Fulgentij dicitur, sine causa in præsente quæstione adducit, nam illi non disperant de metaphysica distinctione vel vñitate actionum, sed solum contra hereticos contendunt, non prius tempore fuisse Christi animam, aut creatam, aut carni vñitam, quam Verbo. Hoc patet ex antecedentibus & subsequentibus verbis Leonis, Asitiorum (inquit) talia loquentem, hoc habere per suum, quod anima, quam Salvator assumpsit, prius in celo sit commorata, quam de Virgine nascetur, eamque sibi verbum in vtero copularet: sed hoc Catholicorum, auresque non tolerant: & ad hoc propositum subdit infra, animam ipsa sumptio fuisse creatam, id est, in eodem instanti, quo est assumpta. Similiter Fulgentius proxime ante citata verba dixerat, Non est igitur aliquid inter ullum temporis existimandum inter concepta carnis initium, & concipienda Materiæ aduentum. Addo deinde Leonem prædictis verbis insinuare (quod supra dicebamus) assumptionem ita fuisse cum creatione animæ coniunctam, vt quodammodo illam compleuerit, sicut in aliis similibus per concrezionem subuentorū propriæ compleri solet. Fulgentius vero ultra hoc significat, conceptionem carnis, non tantum ipsi carni seu humanitati, sed etiam Verbo ratione vñionis, & per communicationem idiomatum esse tribuendam. Vnde ad primam rationem responde-

tur, negando sequelam, quia vt B. Virgo dicatur cōcepisse Deum satis est, quod eius actio vel conceptio in eodem instanti ad Deum terminata sit, quia conceptio & generatio sicut & creatio denominat ultimum terminum & proprie attribuitur rei subuentori; præsertim quia (vt infra dicam) vñio prius natura facta est ad corpus & animam, quam ad totam humanitatem: & ideo ex vi vñionis talis animæ ad tale corpus, necessarium omnino fuit vt Deus fieret homo, quod est, Deum cōcepisse generari humana generatione. De qua re iterum dicendum erit sequente tomo disput. 2. sectio. 1.

Ad tertiam concedo sequelam, scilicet animam Christi prius natura exiisse, quam assumpta fuerit à Verbo. Et ad primam probationem nego, animam Christi formaliter existere per existentiam in carnem Verbi, sed subuentore tantum per subuentorū Verbi, existere autem formaliter per propriam entitatem creatam: de qua re dicetur iterum qual. 17. Ad secundam probationem iam declaratum est, quomodo anima, vel humanitas Christi pendeant à Verbo; non enim pendent ut ab influenti existentiam mediante vñione, sed vt à suppletore vicem subuentoris propriæ, sine qua esse non potest: & ideo ex natura rei ab illa pendere aliquo modo dicitur, tanquam à conditione ex sua ura rei necessaria ad existendum, vt supra declaratum est: quia ergo Verbum medium vñione supplet hanc necessitatem subuentoris propriæ, ideo dici potest humanitas ab illo pendere. Nec vero ob hanc causam necesse est concedere, quod si humanitas dimitteretur à Verbo, deineret esse simpliciter in rerum natura: id enim non sequitur ex natura rei, nam dissoluta vñione posset perseverare actio creativa & conservativa humanitatis. Vnde potius Theologici dicunt, quod in eo casu inciperet humanitas subuentore in propria persona. Solum ergo inferri potest, si humanitas di- mittetur à Verbo, necessarium esse dependentiam Verbo di- illius terminari per aliam subuentorū, vt posset subuentorū confervari in esse. Et consequenter etiam erit verum dicere, quod si aliunde non terminaret illa depe- dientia, deineret humanitas esse simpliciter: sic e- num etiam in propria dependentia effectus a causa, non sequitur, ablatâ causa auferri effectus, si lo- illius, alia succedat; sequetur tamen, si nulla alia suc- cedere supponatur. Ad tertium, falsum est, animam rationalem non prius natura creari, & exsistere, quam substat: per creationem enim per se primo ex for- maliter datur existentia ex nihilo, subuentorū vero tanquam complementum existentie subuentoris; & hanc ratione dicitur, creationem esse rei subuentoris; & hinc recte colligitur, animam rationalem in sua creatione statim subuentore, vt in prima part. latius tractatur, & in fr. q. 6. attingemus. Nec est similis ratio etiam animæ rationalis à sua subuentia, quæ est forma & accidentia ab inherentia in sub- iecto, vt superius declarauimus; & ita responsum est ad vtramque confirmationem ibi positum. Ad quartum vero iam etiam declaratum est, quomodo vñio sit ex præsupposito subiecto quamvis non supponat humanitatem subuentorem: quia, nimirum, illa ac- tio tendit ad vñionem cum subuentia: nam, sicut hęc vñio non supponit vitrum que extrellum sub- ientis, sed satis est quod existat, ita etiam actio potest esse in subiecto tantum ut existente.

SECTIO II.

Vtrum incarnatio sit subuentoris vñio ex natura humana, & persona Verbi Dei.

Hæretici, qui duss in Christo posuerunt perso-
nas, vel hypostases, consequenter asseruerunt
inter eas solum intercessisse accidentalem vñionem,
vel

Vel per affectum, ut est inter amicos, vel secundum operationem, ut inter Regem, & ministrum, seu inter principale agens, & instrumentum, vel secundum aliam similem habitudinem, ut est inter maritum, & uxorem, aut inter vestem & vestitum, aut inter templum & personam, sic enim quidam ex Nestorianis (vt Cyril. refert in defensione primi anathematis) dixerunt, Christum esse templum Verbi, & Deum incarnari, esse habitare in carne, tanquam in templo. Hæretici etiam huius temporis hanc vniōem ponunt, non substantiali aliquam compositionem, sed in quadam reali communicatione attributorum diuinitatis humanitati facta: sed quoniam eorum sententia, vel in Nestorianam, vel in Eutychianam incidit, & ad materiam de communicatione idiomatum magis spectat, vt que ad 16. questionem missam faciamus. Ex Catholicis vero Durandus in 3. distinct. 5. quæst. 4. quem Palud. sequitur quæstio. 1. artic. 2. quamvis fateatur in Christo unum suppositum, nihilominus dici posse existimat humanitatem aduenire Verbo accidentaliter, quatenus aduenit enti perfecto, & completo, quod enim fiducia advenit substantiali complete, accidentaliter aduenit.

Durand.
Palud.

Justificatio
substantialis
vno
D. Thom.
Mag.
Bonaent.
Iacob.
Conc. Ephes.

Epil.

Conc. Lat.

Damasc.

Ia. Maxent.

Athana.

Cyrill.

Nazian.

Dico tamen primo, incarnationem esse substantiali vniōem & ita esse simpliciter appellandam. Est communis Theologorum id, Thom. hic artic. 6. Magist. & aliorum in 3. distinct. 6. vbi Bonaent. artic. 1. quæst. 3. Richard. artic. 3. quæstionem 2. & quod rem, quam significare intendimus, est de fide, & (vt existimor) etiam quoad factum. Primum patet ex illis Conciliorum locutionibus, in quibus definiunt hanc vniōem factam esse, secundum substantiam, que citauimus disputatione precedenti, sectione 1. & aliquando dicunt factam esse, secundum substantiam, vt patet in 1. Tom. Concil. Ephes. can. 2. & in epist. 8. Cyril. ibidem citatur factam esse substantialis, quanquam verba Graeca idem significent, quod secundum substantiam, vel hypothesim, tamen his omnibus modis veritutem, quia res eadem est. Vide Concil. Lateranen. sub Martino consultat. 5. cap. 6. can. 6. naturas esse dicit, substantialis unitas, & capit. 8. vocat substantiam vniōem, quamvis in antiquioribus editionibus Conciliorum legatur secundum hypothesim. Sicut etiam Damascenus lib. 3. ca. 3. substantiam appellat, iuxta Fabri versionem, Iacobus enim Billius essentiali veritatem, quia verbum Graecum σύστασις, vtrumque admittit, & in idem reddit, vt infra dicam. Denique Iohannes Maxent. to. 5. Biblioth. in confess. fidei, in quæ, Secundum traditionem Patrum duas naturas constemur substantialis unitas. Et in ea sententia refert Athanatum, Nazianzenum, Cyrilum & alios, & idem sentiunt Patres, qui hanc vniōem vocant, essentiali & naturalem, vt infra etiam exponemus. Etratio ex dictis sumitur, quia vno substantialis nihil aliud est, quam coniunctio duarum rerum substantialium, per quam resultat vna substantia composita vere, ac proprie vna. Quæ definitio, & extermis per se nota videatur, & ex communi omnium conceptione, & ex propria ratione substantias compositas, quæ per se vna est, atque adeo intra proprium genus, seu rationem substantialium composita, sed secundum fidem in hanc vniōem Incarnationis tota illa definitio conuenit, vt patet ex disputatione precedenti. Et confirmatur, quia duæ substanties non vniūntur accidentaliter nisi medio aliquo accidente, aut saltem secundum aliquam relationem accidentalem, vt patet discurrendo per omnes accidentales vniōes, & quia alio modo nec concepi potest talis vno inter substantias, cum enim de se non sint accidentaliter unitæ, vt vniūntur hoc modo, oportet, vt inter eas intercedat aliquid accidentale vinculum, quod esse non potest sine aliquo accidenti. At vero in propria extrema huius non vniūntur medio aliquo ac-

identi, nam si considerentur duæ naturæ, diuina & humana, terminus, in quo vniūntur, substantialis est, scilicet, substantia Verbi. Si vero considerentur Verbum ipsum, & natura humana, vt inter se proxime vniūntur, non si vni medio aliquo accidenti, vt Concilia docent, quæ negant fieri per effectum, vel per dignitatem aliquam, aut relationem, vt supra saepe allegatum est, nulla enim talis vniō posset esse sufficiens vt Deus vere fieret homo, & homo vere diceretur Deus, quod magis in sequenti sectione confirmabimus. Denique confirmatur illo exemplo vniōis animæ & corporis, quo sancti explicant hanc vniōem in hoc maxime ponentes similitudinem, quod sicut illa est vniō substantialis, ita & hæc.

Et hinc quoad modum loquendi infertur: non *Humanitas* esse dicendum, humanitatem aduenire Verbo accidentaliter, nee Verbum humanitati, sed substantia *accidentaliter*, nam non aduenire Verbum humanitati, nec humanitas Verbo nisi mediante vniōne, si ergo vniō non est *accidentaliter*, nec potest dici, vniō aduenire alteri *accidentaliter*, aut è contrario, si *accidentaliter* aduenire, *accidentaliter* vniūretur. Et confirmatur primò, quia quod aduenit *accidentaliter*, tantum *denominatur*, & *accidentaliter* prædicatur, at vero *humanitas* non tantum prædicatur de Verbo *denominatur*, sed *substantialiter*: quia Verbum & est *humanatum*, & est *homo*. Denique confirmatur, quia repugnat aduenire in unitatem suppositi, seu personæ *substantialiter* compotis, & aduenire *accidentaliter*, quia aduenire *accidentaliter* est aduenire secundum aliquid esse *accidentale*, aduenire autem in unitatem *substantialem* suppositi, est vniō *accidentaliter*, non aduenire *substantialiter*. Fundamentum vero Durand. qui contrarium sensit à D. Thom. postumeat, & solutum artic. 6. vbi solutio illius sufficienter explicata est. Quod si quis vrgat, quia *humanitas* est omnino extra rationem Verbi, ergo accedit illi, seu *accidentaliter* aduenit. Respondeatur, si accidere sumatur logicè, verum est, *humanitatem* respectu Verbi in hoc unitari accidentia quod non est de essentia Verbi secundum se, quomodo potest dici extrinseca illi, & suo modo posse adesse, & abesse illi, nihilominus tamen illa vniō physis, & recipia considerata, non est per modum accidentis, seu in genere accidentis, & ideo neque illa vniō *accidentaliter*, nec simpliciter dicendum est *homo* *accidentaliter* aduenire Verbo, sicut etiam anima logice dici potest extra rationem materiae, & accidentaliori illi aduenire, quia materia potest esse sub hac, & sub alia forma, nihilominus in re ipsa vniō illarum *substantialis* est, & anima *substantialiter*, & non *accidentaliter* dicitur aduenire materia.

Sed contra: Nam sancti saepe explicant hanc vniōem per accidentales vniōes, vt Damascenus libro 3. cap. 11. Basili. hom. 25. ex variis, quæ est de humana Christi generatione. Et Origen. 2. Periar. cap. 6. comparant cum vniōe, quæ est in ferro candente inter calorem & ferrum. Alij comparant arbori alterius, quæ comparatio tribuitur Basilio supra, & Leo in sermone 1. de Nativitate. apud quos eam non inuenio, sed ea vtuntur Theologi in 3. distinction. 1. & Ales. 3. part. quæstio. 7. memb. 1. artic. 1. & ad eam accommodant illud Iacob. 1. *Suscipere in simili Verbum*. Præterea ad Ephesios 5. comparatur coniunctioni viri cum uxore, vt nonnulli exponunt ex Scholastis, vt Bonaent. in 3. distinctione 6. articulo 2. quæstion. 2. Et habet fundatum in parabolis nuptriarum, quas Christus posuit Matthæi 22. Marc. 9. Iohann. tertio, & in Patribus, quos circa citarum testimoniū ad Ephes. 5. reuuli supra question. prima, in commen. artic. 3. Alij comparant vniōi plurium accidentium in uno subiecto, ex August. epistol. 99. Sed

Damascen.
Basilic.

Origen.

Leo Pap.

Ales.
Iacob 1.
Ephes. 5.

Bonaent.
Iohann. 1.

Sedibi pauca dicit. Magis vtuntur hoc exemplo quidam scholastici, vt Scotus, & Gabr. in 3. distinc^{io}. 1. & Ocham ibi quæst. 1. Deniq^{ue} Ioan. 2. dicit Christus, Solu^{te} templum hoc, loquebatur autem, vt Euangeli^{sta} dixit, De templo corpori sui. Sed ad hanc, & similitudinem supra dictum est, non afferri, quia in omnibus, vel in pluribus similitudinibus: sed vt per ea manu ducatur intellectus ad perfectiones, & proprietates huius unionis explicandas, vt per ferrum candens declaratur, quomodo humanitas illustratur à diuinitate, & vim agendi accipiat. Per arborem insitam explicatur aliquo modo, qua ratione rei subsistendi aliqua substantia diuerse naturæ adiungi possit. Per coniunctionem viri, & uxoris magis explicatur unio effectuum, & quomodo humanitas assumpta est à Verbo, vt ab illo regatur, & dicitur. Sicut enim sponsa communicatur tituli & insignia sponsi, ita per incarnationem communicantur humanitati seu homini Verbi attributa. Per unionem plurium accidentium in eodem supposito declaratur solum unitas personæ Christi sub duabus naturis, etiam si altera extranca sit, nō tamen declaratur modus unionis, qui nullo exemplo declarari potest, vt dixi dis^{po} p^{re}ced^{ent} art. 2. & in commentario art. 6. declarando alia exempla de ueste & instrumento. Designe per templum vere explicatum est, quomodo Verbum singulariter habet in illa humanitatem, in eaque excellentius adoratur, & colatur, quam in omni alio loco. Sed quia omnes ista uniones accidentiaræ sunt, additur exemplum unionis animæ, & corporis, quo substantialis unio explicetur, & ideo discipuli D. Thom. contendunt cum D. Thom. 4. contra gent. cap. 41. & Caietano hic art. 6. & orat. supra c^{on} tractata ad Alexandrum Sextum esse hoc exemplum omnium aptissimum ad hoc mysterium explicandum. Quibus ego facile assentior, quia reuera habet maiorem convenientiam, & in pluribus similitudinibus, præsertim si unio ipsarum naturarum in una persona consideretur, nam si loquamur de immediata coniunctione inter naturam, & suppositum, alia est unio in creaturis huic similiors, vt iam dicam.

Dico ergo secundo. Hæc unio substantialis est per modum compositionis ex natura, & supposito, vnde propriissime hypothistica vocatur. In hac coniunctione explicamus totam rationem huius unionis per suum genus, & differentiam, quantum à nobis explicari potest. Quæ ita breviter declaratur, ostensum enim in superioribus est, hanc esse unionem, & compositionem substantialem: substantialis autem compositionis quadruplex intelligi potest. Prima est, ex partibus materialibus, seu integrantibus, & hæc sufficienter exclusa est art. 2. quia Verbum, cum sit summe spirituale, non potest hoc modo uniri substantia creatura. Addit^{ur}, hanc unionem non solum factam esse in corpore, sed etiam in anima, quæ non est capax huius compositionis. Denique humanitas Christi de se, & vt supponitur assumptioni, habet integrum complementum harum partium; illæ enim ad quandam integratatem naturæ pertinent.

² Compos. Secunda compositionis est essentialis, quæ duplex distingui solet, altera metaphysica ex genere, & differentia. Et hæc non est ad propigilium, cum sit compositionis secundum rationem. Altera physica ex materia, & forma, & hæc etiam exclusa est sufficienter artic. 1. quia proxime ordinatur ad compositionem unius naturæ, hæc autem unio incarnationis non est terminata ad unam naturam, & ostendimus. Deinde, quia etiam probatum est, Verbum non posse esse formam, & multo minus potest esse materia, que maiorem imperfectionem dicit; compositionis ergo ex materia: & forma supponitur, huic mysterio in ipsa humana natura, ipsa vero incarnationis generis unio esse non poterit.

³ Compos. Tertia compositionis substantialis ponit solet ex esse, & esse, quam discipuli D. Thomæ existimant esse ex rebus diligenter, & rationem incarnationis putant esse illustrationis, quia existimat humanam naturam in Christo non habere entitatem existentia creare; sed tantum essentia, assumptam vero esse per in carnationem ad existendum ipsam existentia inquit a Verbi Dei: Ex quo fit, hanc compositionem esse ex essentia humanitatis, & existentia Verbi. Sed ego suppono contrarium fundamentum, tāquam verius, scilicet, in creaturis existentia non esse rem distinctam ab essentia actualiter existente, atque adeo humanitatem Christi non existere formaliter in rerum natura per existentiam incitam Verbi, quod in infra quæst. 17. art. 1. disputandum est. Vnde concludatur hanc unionem incarnationis non esse formaliter ex essentia, & existentia. Quodita breuiter declaratur, quia illa compositionis, vel nulla est propria & realis, vel certe non est ex duobus extremitatibus inter se distinctis, vt vtrumque, prout ab altero condiscutatur, habeat in rerum natura veram entitatem actualis: sed solum potest unum extrellum, scilicet essentia, concipi quasi ens potentiale in potentia obiectiva, & alius scilicet existentia per modum actus, seu tanquam modus constitutus ens actu in rerum natura, quæ omnia in disputationibus Metaphysiciam prælato mandandis, late tractanda sunt. At vero hæc compositionis non potest intelligi huius modi, quia humanitas, vt mente concipiatur distincta à Verbo, sicut re vera est, habet propriam entitatem actualis distinctam ab entitate Verbi per veram creationem, vel generationem effectam, secundum quam supponitur assumptioni: non ergo vniatur, vt per unionem constitutatur in esse entis actualis, atque adeo non vniatur ex essentia existentia.

Quarta ergo compositionis substantialis est, ex natura, & subsistencia, seu supposito, de qua, prout in creaturis ex natura rei reperitur, satis in Metaphysica multa dicta sunt. In hoc ergo genere compositionis est hæc unio necessario constituenda. Prima à sufficienti parciū enumeratione, quia hæc compositionis non est ex partibus integralibus, aut ex essentia & existentia; ergo. Secundo, quia humana natura in Christo non habuit propriam personam creatam, nec vero mansit expersus hypothesis, vt recte dicit Damascen. lib. tertio, canon 9. assumpta ergo est ad subsistentiali diuini Verbi, & ex vtraque compositionis est una persona humana, & propriece Concilia vocant hanc unionem secundum hypothesis, vel subsistentiali, vt supra c^{on}statum est, & eocem festu dicitur unio hæc hypothistica, vt est in vslu omnium, & sumitur ex epistola Sophronij in sexta Synodo, act. 11. Dicit^{ur} tamen multum inter hanc compositionem & compositionem ex natura, vt subsistentiali connaturali, quia illa est naturalis, id est, debita vniuersitate naturæ; hæc vero est omnino supernaturalis creaturæ.

⁴ Compos. Primo, quia est supra omne debitum naturæ creaturæ, nō potest vlii creaturæ connaturalis esse; propter quod recte dicit Nicet. lib. tertio Thesauf. capit. 3. duas naturas in Christo non suffit naturaliter coniunctas, sed admirabiliter quadam, & inseparabiliter ratione, non legenatur, sed ineffabiliter dispensatione.

Secundo, quia compositionis illa naturalis, non est ex rebus omnino realiter coniuncta, sed ex re, & modo; hæc autem ex natura creatura, & Verbo dicitur, quæ sunt res omnino coniunctæ, præcer subsistentialiter coniunctæ. Tertio, quia in naturali compositione, & natura perficitur per subsistentiali, à qua terminatur, & ipsa etiam subsistencia à natura pendet, & consequenter ab illa in suo genere perficitur, at vero in hac supernaturali compositione, natura quidem humana perficitur per subsistentiali diuina, & ab illa suo modo pendat. Subsistentialia autem diuina

Compositio
substantialis,
quadruplex
i Compos.

SECTIO III.

Quid sit hæc unio in humanitate, seu quid per actionem unendi in humanitate, aut Verbo fiat.

diuina nō perficitur in se, nec mutatur per naturam A
humanam, sed simpliciter terminat illam sine villa
sui mutatione. Quocirca, quanquam incarnatione dicatur esse unio substantialis per modum compositionis ex natura & supposito: nihilominus secundum specificam rationem diversa est ab illa compositione nature, & supposito, quia connaturalis est rebus creatis, imo fortasse non uniuersum, sed analogam cum illa conuenientiam habet in ratione unionis, & compositionis. Quamquam hoc ultimum facile in utrāque partem disputatione poscit: quod facere omittit, quia dialecticum potius videtur negotium, quam Theologicum. Vero ratio, seu descriptio huius unionis concludatur, addamus illam esse substantiam, & supernaturalem compositionem, ex natura creatu humana, & supposito diuino, seu subtilitate Verbi.

Contra hanc vero doctrinam obici possunt quendam dicta Patrum, in quibus hanc vocant *naturalem* seu *essentialiēm* *vnionem*. Petrus Damianus, de *Incarnatione*, & *gratia*, ca. 3. dicit. *Verbum essentialiter carni vnitum: & refert Nazianzenum ep̄ist. ad Chelidoniū, alias, orat. 51. vbi dicit humanitatem esse diuinitati copulatam* ~~et~~ *et* *carin*, quod Ioannes Maxent. in cōfessione fidei *verit̄ substantialiter, sed proprie significat, secundum essentialia*, ut ibidem vertit Billus, & in Damascen. libro 3. fidei, cap. 3. idem Nicetas lib. 3. Thefau. cap. 3. & 38. Vnde pr̄dictus Ioan. Maxent. in respon. ad ep̄istol. sub nomine Hormisdz Papz scriptam, sub fine ait, *luxx diuina eloqua & Sandorium Parum traditiones, Christum filium Dei, quem in duabus naturis essentialiter, sive iuxta compositionem unitionis & in confusione docet fides Catholica, confitetur.* Cyrilus vero ep̄istola 10. & anathematismo 3. *vnionem hanc, naturalem* vocat. Et eodem modo loquitur Sophron. dicta sexta Synodo, ait. 11. & Cyrus Alexand. ait. 13. eiusdem Synod. cano. 4. & 7. qui, *licerat alias sit hæreticus, tamen in hoc loquitur ex sententia Cyril. idem Nicet. & Ioan. Maxent. supra, & Petr. Diacon. lib. de Incar. & grat. cap. 3.*

Respondeatur tamen breuiter, non esse Patrum sensum vocare hanc vniōnem essentiale, vel naturalem, quia sit compoſitio essentiae, vel naturae, quia hoc ipsi in hereticis improbat. Nec dicitur naturalis, quia non sit supernaturalis, neque quia ex necessitate, & non libere facta (vt male intellexit Theodoret, impugnando tertium anathema. Cyril.) sed dicitur naturalis, vt ipse Cyrillus se defendendo exposuit, quia est vera, & realis, & non ficta; sicut solemus dicere esse vniōnem physicam, & realēm, sicut enim res naturalis in suo ordine habet suam naturam, & essentiam, ita & hinc vniōnem in suo genere habet veram, & realem rationem vniōnis, & ad hoc explicandum dicitur naturalis: & eodem sensu dicitur essentialis, vt exposuit Damascen. lib. 3. cap. 3. & ex illo Necet. lib. 3. Thefan. cap. 3. Coniunctionem, inquit, essentialem dicimus, hoc est, veram, & non phantasticam, seu commentitiam. Et specialiter Nazianzenus cum vocat vniōnem secundum essentiam, explicare intendit hanc vniōnem esse talem, vt ratione eius De^o non accidentaliter aliqua denominatione, sed vere, & secundum essentiam, dicatur de homine quod ipse disertis verbis explicat, dicens esse vniōnem secundum essentiam, quia diuinitas non secundum gratiam aliquam vel aſſectum sed secundum essentiam est vniōnem humanitati. Denique potest dici naturalis, & essentialis vniōnem, quia substantialis est, atque adeo vniōne simpliciter, & quod inde resultat est vere, ac per se vniōnem. In hīstām locutionibus, quamvis sint veræ & propriæ, propter ambiguitatem tamen vocū obſeruandum est, ne absolute usurpentur, nec si- ne sufficienti explicatione, vt omne scandali, & erroris periculum auferatur.

VT difficultas huius questionis intelligatur, o-
porteret distingue omnia, quæ interueniuntur
in hoc mysterio. Primum est humanitas. Secun-
dum est, Verbum. Tertium est, actio seu passio, vel
mutatio, per quam hæc vnitæ sunt (hæc enim nunc
pro eodem sumimus, licet alias ratione formaliter
distinguantur.) Quartum est, terminus ultimus resul-
tans per hanc actionem, scilicet hic homo. Quintum
est, relatio vniuersis inter extrema vnitæ. Et
sextum addi potest id, quod est fundamentum pro-
prium huius relationis, seu id, quod fit in humanita-
te per illam actionem, qua copulatur Verbo, seu
quod idem est, ipsa substantialis coniunctio, quæ in-
telligitur esse in termino illius actionis, ut per illam
hic homo resultare posset. Ex his autem omnibus,
tria priora, vel per se, vel ex supra dictis clara
sunt. Nam & de Verbo, & humanitate nihil nunc
est, quod dicamus, nam quest. 3. & 4. de illis agendum
est: De termino vero totali, & adæquato huius my-
sterij in præcedenti disputatione sectione prima, di-
ximus satis. De relatione vero vniuersis, an propria
relatio sit, & prædicamentalis, præterea, quæ dicta
sunt exponendo literam D. Thomæ, pauca infra di-
centur, de fundamento eius, nihil tractandum su-
pererit. Denique de actione vniuersi non est, quod
modo disputationem, an sit ipsemet actus diuinæ vo-
luntatis, quo tota Trinitas perficit hoc mysterium,
an vero fit aliquid in creatura receptivum, hæc enim
questionis communis est de omni actione DEI ad ex-
tra, & nobis satis nunc est ipsum fieri Incarnationis,
esse aliquid extra Deum, & in creatura receptum,
quod, ut est à Deo, potest dici actio eius, prout vero
recipitur in creatura, est passio, vel mutatio illius.
Hæc enim non potest esse in Deo, neque in Verbo,
ut constat, necesse est ergo esse in humanitate, & eam
nunc solum dicimus esse, ipsam incarnationem in-
fieri, clarior enim intelligentia huius mutationis
pendet ex cognitione illius rei, seu modi, qui per il-
lam in humanitate fit, nam illud ipsum prout in fieri
est hæc mutatio, & prout à Deo, est actio Dei. Vnde
obiter intelligitur, istam actionem seu vniue. actiue
humanitatem Verbo, non esse terminare humani-
tatem. Nam hoc terminare est proprium Verbi,
& non constitut in aliqua effectione alias est esse com-
mune Trinitati, immo in nulla causalitate constitut, ut
sequenti sectione explicabimus: Est ergo actio hæc
à terminatione distincta, consistens in vera efficien-
tia, & communis est toti Trinitati. Vnde etiam in-
telligitur, male quosdam dicere hanc actionem esse
ipsum subfistere in creatum communicatum in tem-
pore naturæ humanæ, quia ligeret per hanc actionem
fieri, ut subfistere in creatum communicetur huma-
nitati, non tamen potest talis actio esse ipsum subfi-
stere in creatum, quia illa est vere creatæ, & recepta
in humanitate, & vel est accidens, vel habet se per
modum accidentis humanitati inherenter, quæ non
possunt conuenire ipsi subfistentia increata. Et
licet fingeretur hæc actio, ut existens in DEO ipso,
non esse propriæ, & formaliter ipsum subfistere
Verbi, quod non est commune toti Trinitati, sed
esse actus diuinæ voluntatis de incarnatione faci-
enda, qui vnuus existens, communis est tribus perso-
nis.

Difficultas ergo superest de sexto illo mem-
bro supra posito, & oritur ex dictis de actione
vniuersali, que vera est effectio, & proxime versa-
tur circa humanitatem, quam immutat, & in qua

recipitur, necessarium ergo videtur, per illam aliquid fieri: & hoc inquirimus quid sit.

i sentent.

Gregor.

Caecilius.

Per offensum
nem in cap-
natio nis ne-
cessitate ab-
queri tam-
num fieri.

Prima ergo opinio esse potest per hanc actionem nihil fieri in humanitate, sed solum fieri hoc compositum, seu hunc hominem, ut disputatione praecedenti explicatum est. Ita sentit Gregor. in 1. distinct. 28. quæst. 2. in response ad 17. & 18 argum. inclinant Ocham in 1. distinct. 30. quæst. vñica ad 2. Bacón in 3. distinct. 1. quæst. 1. art. 1. & dist. 2. quæst. 2. articul. 2. Et fundamentum est, quia nihil aliud fingi potest, quod in humanitate fiat magis, quam in Verbo, neque est necessarium, quia vñ actioni sufficit assignare vñnam terminum ad æquatum per illam productum, & sicut Verbum per se ipsum immediatæ vñitut humanitati nulla additione illi in seipso facta: ita è contrario humanitas eodem modo vñit Verbo proxime, ac formaliter per se ipsum, & quidquid addatur, non confert ad vñionem. Quæ sententia videtur placere aliquibus Thomistis, & Caeteris. infra art. 10. circa ad primum vñderit illam indicare, cum ait coniunctionem humanæ naturæ cum persona filii Dei nihil aliud esse, quam vñtrinque in diuinitatem in esse personali filii Dei: & infra ait in hoc mysterio nullum ens reale interuenisse præter extrema, & mutationem, ac relationem inde resultat, de qua statim. Nec multum ab hac sententia discepit Aureol. vt refert Capreol. in 3. d. 5. q. 1. articul. 2. nam dicit hanc vñionem solum addere indiuitonem quandam inter Verbum & humanitatem, ratione cuius vñam componunt; & magis hoc indicat Capreolus in responseibus ad argumenta Aureoli concedens interuenire hanc indiuitonem, sed illam non esse nisi vñitam personæ aut existentie create, quæ est in Christo. Sed hac sententia intelligi nullo modo potest: quia, vt offensum est, tota hæc actio vñitut recipitur, & versatur in humanitate & illam immutat, neque alter eam vñit Verbo, quam immutando illam, ergo necesse est, ut aliquid in ipsa humanitate faciat, quia omnis actio, seu passio, vel mutatio facit aliquid in subiecto, in quo recipitur, hoc enim est de intrinseco conceptu eius: hoc autem non est ipsa humanitas, vt sic vt offensum est, præsupponitur enim ad hanc actionem, vt subiectum eius, neque est ipsa substantia Verbi quæ actio, vel mutatio realiter, seu identice nihil aliud est, quam id ipsum, quod per eam proxime, & quasi formaliter fit, prout est in fieri, & resipicit agens, vel passum, sed hæc actio non potest hoc modo identificari cum ipsa substantia increata Verbi, vt per se clarum est, & supra etiam probatum, ergo non potest substantia ipsa Verbi esse id, quod proxime per hanc actionem sit. Rursum neque illud eis potest totum compositum, scilicet hic homo: cum propter eandem rationem, quia fieri illius compotiti non potest ad æquatum identificari cum toto illo, quia in illo includitur substantia ipsa increata, cum qua nullo modo, neque ex parte, neque in totum mutatio ipsa identificatur: rum etiam, quia illud compositum est totale, & ad æquatum terminus, qui resultat, præter quem oportet intelligere terminum quo seu quasi formalem, per cuius effectuonem vel mutationem illud compositum resultet, quia, vt dictum est, non possunt duo extrema ita coniungi, vt ex eis vñum aliquid resultet, nisi saltu alteru illorum alter se habeat, & rationem illius, in quo alter se habet compositum resultet, & ita in propotio humanitas, non secundum se, sed prout vñita, est formaliter terminus huius mutationis, & hoc inquirimus, quid scilicet addat illud, prout vñita supra ipsam humanitatem. Et confirmatur, nam humanitas vt vñita aliquid dicit præter humanitatem, vt per se constat, & aliquid etiam præter substantiam Verbi quia concipi potest aggregatum ex humanitate & substantia Verbi. etiam si humanitas non sit vñita, ergo humanitas vt vñita aliquid dicit præ-

A ter substantiam Verbi. Sic etiam hic homo Christus aliquid dicit præter Verbum, humanitatem, & aggregatum ex vñroque, quia hæc omnia intelligi possunt, & est, etiam si Verbum non sit homo; ergo aliquid aliud addendum est, & hoc inquirimus quid sit. Nec vero dici potest per illam actionem non fieri aliquid positum in illa, sed solum priuatum, priuatur enim propria personalitate, & statim illi Verbum per se ipsum quasi formaliter coniungitur. Hoc inquam, non satis est; tum quia, etiam ipsa humanitas secundum se, & vt prior natura sua propria personalitate, non est per se ipsum vñita Verbo; sed est quasi capax propriæ personalitatis; vel personalitatis Verbi, ergo humanitas vt sic etiam, vt nondum existens sub propria personalitate, & Verbum vt sic præ intelligitur, antequam ex illis resultet aliquid compositum; ergo, vt illud intelligatur refutare, non satis est intelligere illam priuationem; sed aliquid aliud positum interuenire oportet: tum etiam, quia illa actio est positiva, & implicat actionem positivam non inducere terminum positum, quia (vt dictum est) realiter, seu identice ab illo non distinguuntur, & ad illam per se primo tendit, non ad priuationem. Vnde per hanc actionem non priuatur humanitas sua personalitate propria, quæ est, quidam modus sibi connaturalis, nisi qualiter inducit aliquid formaliter incompensabile illico modo, & hoc inquit ligamus, quid sit. Tum deniq; quia si, humanitatem esse vñitam Verbo, nihil aderet, nisi carentiam propriæ substantiæ, hoc ipso quod illa careret formaliter ac præcise, necessario esset vñita Verbo, quod per se constat, quam falsum sit.

Secunda sententia est, per hanc actionem fieri in humanitate qualitatem quandam supernaturalem, quæ gratia vñionis dicitur, quæ natura sua vñ habet vñiendi humanitatem Verbo. Ita sentit Gabriel in 1. distinct. 30. quæst. 4. & in 3. distinct. 1. quæstion. 1. & quæst. 2. articul. 2. qui Ocham allegat, cum tamen ille in 3. quæst. 1. contrarium doceat. Citat etiam Alen-sim. 3. part. quæstion. 7. membr. 2. articul. 1. cuius sententia longe alia est, vt disputat. 8. videbimus. Fundamentum huius autoris nullum aliud esse potuit, nisi quia nihil aliud inuenit, quod commodius dici possit existimaret. Sed est sententia omnino falsa, & improbabilis, contra omnes doctores in 3. distinct. quam specialiter impugnat Bonavent. distinct. 2. articul. 3. quæst. 1. & dist. 6 articul. 2. quæst. 1. & summa rex Alen-sim. 3. part. quæst. 7. membr. 1. articul. 1. & D. Thom. infra art. 10. & Albert. distinct. 2. putat hac sententiam pertinere ad errorem Nestorij; neque immerito: nam V. Synodus, collat. 8. canon. 4. damnat dicentes hanc vñionem factam esse secundum gratiam. Et impugnatur breuiter; quia hæc opinio non ponit illam qualitatem, vt dispositionem ad vñionem. Hoc enim non pertinet ad presentem quæstionem, sed disputat. 8. tractandum est. Nam etiam si admireremus illam dispositionem, illa esset prævia ad actionem vñitam. Vnde adhuc supereftet inquirendum, quid per illam actionem fiat in humanitate. Ponit ergo istam qualitatem, vt formaliter vinculum ipsius vñionis, & ita facit vñionem ipsam accidentalem, nulla enim magis proprie accidentalis est, quam illa, quæ formaliter per aliquid accidens sit.

Dices, partes integræ substantia materialis vñi-
untur per quantitatem formaliter, & tamen vñiuntur substantia liter. Respondeatur, fallum esse anteceden-
tis: sed non est hic locus illud examinandi,
quod si admireretur, consequenter illa vñio dicenda esset accidentalis. Deinde intelligi non potest,
quod aliqua qualitas ex natura sua formaliter sit in-
compositibilis cum personalitate propria illius na-
turæ, cui inheret, tum, quia sunt diuersorum ordinum,
cum, quia omnis qualitas de se potius supponi
sup.

Suppositum constitutum, in quo sustentetur. Ergo ex natura sua non potest habere oppositionem formaliter cum aliqua substantia. Unde multo minus intelligi potest, qualiteram aliquam natura sua formaliter efficere, ut aliqua natura hypostatica fit unita Verbo Dei, quia illa unitio pertinet ad constitutum substantiae, & hoc est supra rationem accidentis, cum etiam quia nihil respugnare videtur, ut Deus conferuerit in humanitate separata à Verbo omnem qualitatem, quae inhaeret unitate, non potest autem conferuari ipsa unitio, seu id, quod proxime fit per actionem uniti, facta separatione, ut per se constat, nam in humanitate sic separata, & habente illas qualitates, posset fieri iterum actio uniti, & redire quodlibet, quid per illam fieret. Denique, si illa qualitas est omnino absoluta, inhaeret quidem in ipsa natura, non vero faciet ipsam naturam substantialiter existentem in aliquo supposito, quia qualitas soluta respicit subiectum, in quo est, & nihil aliud, & maxime quia illa effectus formaliter est supratotum ordinem accidentis. Si vero est accidentis respectuum; vel reducitur hæc opinio in aliam statim tractandam, vel certe non intelligitur, quod modo qualitas possit respicere suppositum tanquam intrinsecum terminum tibi vere & realiter unitum, cum non respiciat illud tanquam subiectum, quia accidentis, quod non sit mera unitis relatione, non respicit hoc modo aliquid nisi subiectum suum.

Quarta ergo opinio, ponit per hanc actionem nihil fieri in humanitate, nisi relationem unitis. Ita sentit Scot. distinct. 1. quæst. 1. & Ocham in 1. distinct. 30. & in 2. quæst. 1. Durandus dist. 5. quæstio. 2. & sunt, qui tribuant D. Thom. quia hæc art. 7. nihil aliud creatum dicit fieri in humanitate præter relationem, & sepe alias dicit hanc unitem factam esse sine mutatione Verbi, quia tantum facta est secundum unitem, quæ relationem importat, ut videtur est infra, quæstio. 16. art. 1. ad 4. & art. 6. ad 2. indicat etiam hic art. 7. ad 3. sed illum locum ibi breueriter, clare expositius, omisimus multis, quæ Caeteranus obfusco notauit. Fundamentum vero huius opinionis est simile præcedenti, scilicet, quia nihil aliud absolutum intelligi potest, quod fiat in humanitate. Quod si obicias quia actio per se primo non tendit ad relationem. Responderet Scot. illud esse verum in relationibus intrinsecis aduentientibus, non vero in illis, quas vocat extrinsecus aduentientibus, in quo genere hanc relationem constituit. Durand. vero responderet illud esse verum in relationibus prædicamentalibus, quas ipse in sola denominatione extrinseca constituit, præter quas dicit esse alias intrinsecas, & reales, inter quas hanc unitem numerat, & has dicit per se primo posse fieri per actionem aliquam.

Hanc opinionem Thomistæ vehementer impugnant, ut videtur licet in Caetano hic art. 8. Palud. in 3. dist. 5. q. 1. art. 3. & Capreol. ibi ad argumenta Durandi & aliorum, non enim minus ex illa, quam ex præcedenti sequi videtur hanc unitem non esse substantialis, sed accidentalem, quia illa relatio accidentis quoddam est, atque unitio secundum illam solam dicitur facta, & ideo in V. Synodo, collat. 8. cap. 4. expresse negatur unitem hanc factam esse secundum relationem. Sed fortasse dicent auctores contraria sententia relationem hanc non esse vinculum humanæ naturæ, & substantiæ diuinæ, neq; ab illa denominari Christum, aut Verbum hominem; sed ab humanitate, quæ à Verbo immediate terminatur, & cum illo constituit verum hunc hominem, qui est ad eum unitus terminus substantialis actionis uniti, nihil minus tamen dicent solam relationem creatam addi ipsi humanitatæ præter substantiam increatam. Et hoc modo hæc sententia parum differt à secunda opinione supra tractata, neq; habet plus erroris, aut

Fr. Suarez Tom. 1.

periculi quam illa, falsa tamen est, sicut illa, quia si relatio non est vinculum humanitatis cum Verbo, ergo ordine naturæ prior est substantialis coniunctio, & unitio inter humanitatem, & Verbum, quam ipsa relatio, quæ ex illo vinculo resultat. Illa autem coniunctio, seu unitio illud aliquid est præter humanitatem, & Verbum, ut sepe probauimus, quia fit per ipsam actionem uniti, & quia ex vi Verbi, & humanitatis, ut si non sequitur illa unitio. Et confirmatur primo, quia Christus, ut est hic homo, est substantialis per se unita, & in se includit non solum humanitatem, & Verbum, sed etiam eorum unitem. Sed in conceptu suo substantialis non includit relationem, quia non includit accidentis: ergo illa substantialis coniunctio aliquid est præter relationem. Et confirmatur secundo, quia hæc relatio necessario supponit aliquam mutationem factam in aliquo extremitum, non enim potest insurgerere relatio unitis inter duo extrema, inter quæ ante non erat (hinc successione temporis, sive ordine naturæ) nisi aliquid additum sit, vel mutatum in aliquo extremitum, ut duo corpora existentia in duobus locis, non possint nouam relationem propinquitatis acquirere, nisi prius aliquod illorum loco mutetur. Sic igitur in proposito, hæc relatio unitis supponit mutationem aliquam factam in humanitate, per quam necesse est aliquid in ea fieri præsumum relationi. Quæ rationes concludunt sine dubio, si loquamus de vera relatione accidentali, & prædicamentali, quia non potest illa esse formalis terminus actionis substantialis, nec pertinere formaliter ad constitutum substantiam, nec denum esse propria ratio, propter quam duas naturæ substantialis, diuina & humana substantialiter de eodem prædicentur, & de se inuicem in concreto. Sed Durandus, & Scotus non sunt locuti de hac relatione, ut satis pli explicuerint, præsertim Durandus. Nec Diuus Thomas in citatis locis intendit fauere huic sententiæ in illo sensu: cum enim dicit, Verbum denominari hominem propriæ relationem, non est sensus, quod à relatione denominetur homo (sicut enim non est vere, nec substantialiter homo) sed sensus est, quod ut Verbum in ipsa esse homo, non oportet aliquid nouum in illo fieri, quod in ipso inhaeret, sed solum in illo resultat relatio rationis, & ita concludit D. Thomas, potius Verbum fieri hominem sine mutatione suis. Propria vero veluti forma, à qua Verbum denominatur homo, est ipsa humanitas, ut substantia in Verbo, ut idem D. Thomas explicat infra quæst. 16. art. 1. & 2. quo in loco, & in omnibus citatis, id latius explicabimus.

Reiectis igitur aliorum sententiis, dicendum videtur primo. Per hanc actionem aliquid factum esse in humanitate, ab illa distinctione ex naturare, quod desineret esse in illa, si à Verbo separaretur. Hoc latius ex dictis probatum est.

Dico secundo. Hoc quod sit, non esse aliquid accidentale, sed substantialis. Hoc etiam contra citatas sententias satis offensum est.

Dico tertio. Hoc quod sit, esse modum quendam substantialis ipsius humanitatis, quo intelligitur existere in Verbo. Hæc assertio ex omnibus dictis satis etiam concluditur. Primo, quia nihil aliud, commode intelligi potest, quia neque est materia, neque forma, neque humanitas ex illis composta, ut probatum est, neque est noua res omnino ab illis distincta, & superaddita humanitati, quia illa non possit esse nisi accidentis aliquid, cum non esset in materia neque forma substantialis, & quidquid esset, secundum entitatem suam, posse esse à Verbo separatum, non ergo esset ipsa formalis unitio: ergo nihil aliud esse potest, quam modus aliquis substantialis humanitatis. Secundo explicatur exemplis, nam cum anima unitur corpori in resurrectione, necesse est, ut aliqua mutatio in illa fiat, vel in corpore, vel in utro-

T quæ,

que, nam ex illis præcise consideratis secundum entitatem suas non refutat homo, ergo oportet aliquid addere, secundum quod in eis haec aliqua mutatio, illud autem nihil est aliud, quam modus substantialis coniunctionis. Proportionale exemplum est de accidente inhaerente subiecto; nam illa inhaerentia, præter entitatem accidentis, quæ conseruari potest in accidente separato, est modus quidam ipsius accidentis, scil. unio ad subiectum, proportionatus tamen illis, & ideo modus accidentialis, & imperfetus: sic ergo in hoc mysterio, cum vniatur humanitas Verbo, sit in ea aliquis modus vnionis, seu inexistens in Verbo, qui, quoniam est intransitus modus substantialis, & ad compositionem substantiarum, seu cuiusdam personæ humanae pertinet, substantialis est, & non est per modum inhaerentia, nec per modum informationis, sed alio supernaturali, & ineffabili modo, qui à nobis dicitur, modus vnionis hypotheticae. Tertio idem explicatur, qui substantia creata modus substantialis est naturæ creata, omnino tamen absolutus, in se terminatus, vel potius videri terminans ipsam naturam: h. c. autem modus exclusus est ab humana Christi natura, ex vniione ad Verbum. Ergo recte intelligitur per illam vniuernitatem factum esse in illa humanitate alium substantiale modum priori formaliter incompositibilem, non ultimo terminantem naturam in se: sed constituentem illam in Verbo, ut in ipso terminetur. Et ita recte etiam intelligitur, hoc terminare, nihil addere ipsi Verbo in se, sed solum esse denominationem, ortam ex hoc quod humanitas tali modo ponitur, & substantialiter coniungitur Verbo, à quo pender in ratione substantiæ. Et ab hac sententia sic explicata nihil in re discrepat Durandus, supra, ut ex dist. eius supra citata constat, & ex eodem in i. dist. 30. q. 2. num. 14. 15. & 16. hunc enim modum vocat relationem, quia omnino pèdet à supposito Verbi, ad quod dicit intransitam, & essentiali habitudinem, quæ alij vocant relationem transcendentalis, seu secundum dicit, nam etiam Durandus facit non esse relationem accidentalem, & prædicamentalem. Et fortasse eandem rem alius verbis explicit Scotus, & D. Thomæ in his articulis. & in sequenti articulo 9. (vbi ibidem in principio Caietan. notar.) distinguit coniunctionem substantialiæ ab ipsa vnionis relatione inderesultante, & idem ex p. f. docet in 3. di. 2. q. 2. art. 2. quæst. 1. 3. h. c. autem coniunctione fine dubio aliquid est, non solum in fieri per modum actionis, sed etiam in facto esse per modum termini formalis, & ita exstimo omnes discipulos D. Tho. in re non discrepare ab hac sententia, quamquam nō eisdem verbis explicit, vel ita distincte. Et ad eam confirmandam valida sunt argumenta Aureoli, que refert Capreolus in 3. distin. 5. quæst. 1. in argumentis contra primam conclusionem, quamquam ad excludendam realem relationem nihil efficiant.

Durand.

Scotus.
D. Thom.
Caietan.

Obiectio.

Responso.

A intrinsecam & essentiali habitudinem transendentalem ad personam Verbi. Neque hoc est admiratione dignum in hoc modo vnionis, nam proportionatiter idem reperitur in omni vniione, quod scilicet si modus intransitus eius rei, quæ per suum mutationem alteri vniatur, & sit illi proportionatus, & intrinsecam habitudinem & dependentiam ducat ad illam rem, cum qua sit vniio, & ideo non est simile de hoc substantiali modo, & de quounque alio accidenti. Vnde ad secundam partem negatur, hunc modum possit conferuari in humanitate separata à Verbo, quia dicit actuali dependentiam ab illo, sicut impossibile est, actuali modum inhaerentia conseruari in accidente separato à subiecto. Et idem reperitur in omni modo vnionis: immo seruata proportione in omni modo actualis dependentia. Ad tertiam vero partem negatur procelius ille, quia hoc differe res omnino distincta à modo rei, quia res non vniatur alteri rei omnino distincte, nisi intercedat aliquis modus vnionis, saltem in altero extremerū. At vero id, quod est modus, per se ipsum vniatur rei, quia realiter non habet aliam entitatem ab ipsa re, & eius formalitas consistit in actu modificatione ipsius rei, & illi vniari nihil aliud est, quam illam modicare actualiter. Vnde quamvis possit res conferuari a parte rei fine tali modo destruendo illum, tamen non potest illi modus conferuari in rerum natura, quin actu afficiat, & sit coniunctus illi rei, cuius est modus, ut videre est in figura, sensione, & omnibus similibus. Et in hoc differe hoc modus à qualitate, vel alia re omnino realiter distincta, quæ non ita essentialiter requirit actuali coniunctionem cum alia. Quod est manifestum signum, huiusmodi distinctam coniunctionem esse modum superadditum rei, quæ alteri distincte vniatur, cum dependentia ab illa, & aliqua mutatione fut: in ipso vero modo non est aliquid illi superadditum, sed esse intrinsecam essentialiam eius. Et per hanc partem responsio ad ultimam partem: negatur enim consequentia, quia substantia connaturalis & propria non est omnino res distincta à natura, sed modus eius, per se illam afficiens actualiter, substantia autem Verbi est res omnino ab humanitate distincta, ut per se constat. Aliæ difficultates hinc tangi poterant, videbilet an hic modus sit naturalis, vel supernaturalis, materialis vel spiritualis, diuisibilis, vel indivisibilis, sed in sequentibus disputationibus occurrunt propria loca, in quibus hæc commodi illustrabuntur.

Ex his facile definiri possunt nonnulla dubia ad præsentem questionem spectantia. Vnum est, quis sit terminus formalis huius actionis seu incarnationis, disputatione enim præcedente explicatum est terminum integrum, quem Philosophi appellant terminum ut quod, seu quæ sit, quem diximus esse compositionem ex Verbo & humanitate. Nunc ergo explicandum superest, quid horum sit terminus formalis seu ut quo. Quidam enim existimant esse Verbum 1. Opinatio ipsum. Quæ sententia tribui potest Capreolo in 3. dist. 5. q. 1. vbi nullum alium assignat terminum præter Verbum: vnde potius videtur loqui de termino humanitatis, prout vnius Verbo ad subiectum, quam de termino actionis vniuersitatis. Et reuera de eodem loquitur Caietanus his art. 8. quando in fine eius Verbum appellat terminum ad quem assumptio nis: sicut etiam D. Thom. ibi in sinuac illum loquendis modis quia Verbum assumit naturam ad se, id est, ut eam suam faciat, sed nunc non hoc modo loquimur de termino ad quem, sed in ordine ad incarnationem ut est realis & physica actio: & in hoc sensu nullum pro illa sententia auctor inuenio. Probari autem potest primo, quia ille est terminus formalis alius actionis, qui est præcipuus, & per modum actus, atque adeo maximè inrentus in termino totali: sed hæc omnia conueniunt Verbo potius, quæ huma-

humanitati; ergo Verbum, seu subsistens Verbi est terminus formalis huius actionis. Maior ex Philosophia constat, minor declaratur, nam in Christo, ut ex Verbo & humanitate componitur, Verbum est id, quod principalius ac dignius est, ut per se constat. Deinde subsistens Verbi comparatur ad humanitatem ut actus eius: illam enim perficit, iufrque dependentiam terminat, & ideo per modum actus se habet respectu illius. Denique, quod maxime intenditur per hanc vniōem est, quod divina persona humanitati communicetur, & quod hic homo sit Deus: ergo Verbum non secundum se, sed ut elevans ac perficiens humanitatem, est terminus maxime intentus per hanc vniōem. Et confirmatur primo, exemplo resurrectionis, quae consistit in vniōe animae ad corpus, in qua vniōne formalis terminus est anima, quae in corpore, ut illud actum, & ut illi sum substere communicetur, ut multi volunt, ergo pari ratione in hac vniōne terminus formalis erit Verbum diuinum quatenus suam subsistentiam communicat humanitati. Tandem confirmari potest ex ipso nomine Christus, quod vnuē significat: vnde de formalis significat vnguētum quo vnaē est: est autē Christus vnguē oleo diuinæ personæ seu subsistentiæ: ergo de formalis significat subsistentiam Verbi, hæc ergo est formalis terminus humani vniōnis.

Secunda opinio esse potest, formalem terminum esse humanitatem. Quia siudetur primo, quia ille est terminus formalis actionis, quo formaliter constituitur totalis terminus eiusdem actionis ut talis est, sed terminus totalis huius actionis constituitur formaliter humanitatem: ergo hæc est formalis terminus huius actionis. Minor probatur, nam terminus integer huius actionis est Christus ut est hic homo: hic autem homo formaliter constituitur hac humanitate. Vnde natura integra dici solet à Metaphysicis forma totius respectu suppositi, quod comparatione illis quasi materialiter se habet. Et confirmatur ac declaratur, nam formalis terminus non est attendendus ex eo quod in re principalis est aut æqualis, nam cum calidum sit, in re quid principalis est subiectum calor, quam calor, & nihil minus non est terminus formalis calefactionis. Neque etiam est attendendus ex intentione exrinseca agentis, sed ex intentione (ut sic dicam) intrinseca ipsius actionis. Sed in hac actione quod intrinsece & per se intenditur, est, ut Deus sit homo, hæc ergo actio ex natura sua supponit Deum, & induit illum humanitatem: est ergo humanitas formalis terminus eius. Quod potest declarari exemplo actionis, qua homo uestem induit, nam, licet adæquate terminetur ad uestitum esse, & in ipso composito ex homine & ueste præcipuum sit homo, tamen, quia ipse supponit actioni, & uestis est, quia illi adiungitur, id est formalis terminus illius actionis est uestis, non secundum se, sed ut actu induens, & quasi informans hominem. Tandem confirmatur, quia Verbum secundum se non est terminus formalis ut per se constat, nec per aliquid quod ipsi addatur, quia hoc nihil est præter humanitatem: vnde nec Verbum ut vnuē potest habere rationem termini formalis, quia illa reduplicatio, ut vnuē, nihil addit Verbo ipsum in se, nisi vel relationem rationis, quae non potest esse terminus actionis realis, vel denominatione ab vniōne, quae est in humanitate, denominatio autem non potest esse terminus formalis actionis realis, nisi ratione formæ denominatis, ergo formalis terminus potius erit humanitas, à qua Verbum denominatur humanatum, quod est esse humanitati coiunctum.

1. Opinio. Tertia opinio esse potest, nec Verbum, nec humanitatem esse propriæ terminum formalem huius actionis, sed modum illum vnuē, qui in humanitate sit, ut Verbo copuletur, qua merito tribui potest.

Fr. Suarez, Tom. I.

A test. Scoto in 3, d. 11, quæst. 1. Durand. d. 5, quæst. 2. & Scotus, alij, qui hoc sensu siunt, hanc actionem terminari Durand. ad relationem, nam re vera non loquuntur de relatione prædicentali, sed transcendentali. Ratio reddi potest, quia terminus formalis actionis, non supponitur actioni; sed est natura posterior ipsa: sed Verbum & humanitas supponuntur huic actioni, modus autem non supponitur, sed per illam resultat. Maior constat, quia actionis, cum sit quoddam fieri, formaliter terminatur ad id, quod proxime per illam sit, quod autem supponitur actioni, non sit per illam: quod vero sit per illam, est ordine naturæ posterior illa. Vnde etiam sit, ut tam humanitas, quam Verbum, possint esse sine illa actione: modus autem vnuē non posset esse sine illa actione: terminus autem formalis est ille, qui proxime & immediate pendet ab actione. Denique, quod Verbum non sit formalis terminus, satis probatum videtur in secunda opinione; quod autem humanitas non sit terminus, patet, quia est proximum subiectum, in quo, & ex quo sit.

In hoc nihil potest certa ratione difiniri, nisi prius inter disputantes conueniat, quid nomine termini formalis significetur, nam, si vnuē per terminum formalem intelligat, id quod præcipuum est & maxime actuale in toto composito, quod est terminus totalis, alia vero contendat, terminum formalem esse, qui constituit totalem terminum in tali esse specifico: alius denique affirmet, formalem terminum esse id, quod abstracte ac præcise sumptum de nouo sit, differente quidem in forma loquendi, & in significacione vocis, tamen in re non sibi contradicent. C Et hoc modo videntur procedere opiniones recitatae: quæ solum differunt, quia in definiendo termino formalis non conteniunt: eius autem definitio magis ex vnuē vocis, quam ex aliis principiis pendet. Et ideo tertia opinio simpliciter videtur probabilior, quia reuera terminus formalis actionis ut sic, est id, quod proxime per illam inducitur, & sit in rerum natura: hic enim est vnuē huius vocis, ut ex omnibus Philosophis constat, & ex ipsa ratione termini, quæ in hoc consistit ut ad ipsum tendat actionis actio autem maxime tendit ad id, quod per ipsum proxime sit. Atq; hoc censeo esse simpliciter verum: si quis autem velit omnibus satisfacere, potest sub distinctis considerationibus varios terminos formales assignare: considerando enim hanc actionem sub ratione diuinæ communicationis, sic diuinæ subsistentia potest dici formalis terminus eius, non secundum se, sed ut communicata humanæ naturæ & vnuē maxime perficiens. Si vero consideretur, ut est humanitas Dei, sic formalis terminus est humanitas, non secundum se, sed ut coniuncta Verbo: vnde nunquam potest ab hoc formaliter termino vnuē separari, saltem ut conditio necessaria ut per humanitatem formaliter Deus homo constitutatur. Si autem illa actio solum consideretur ut est vnuē quodam talium extremonum, ex qua hoc compositum Deus homo resultat, eius formalis terminus est modus vnuē in facto esse sumptus. Et hæc vltima cōfideratio est maxime physica, magisq; absoluta respectu huius actionis.

E Secunda dubitatio est, quam Caietanus mouet Secunda dubitatio hic artic. 8. feliciter, quis sit terminus à quo huius actionis, in qua ipse docet, terminum à quo esse humanitatem ipsam, & putat esse sententiam D. Tho. quoniam ibi vocat humanitatem terminum assumentis: non est autem terminus ad quem: erit ergo Caiet. terminus à quo. Et probatur, quia terminus à quo supponitur actioni: sed hic nihil supponitur nisi Verbum & humanitas: Verbum autem non est terminus à quo ut per se constat, erit ergo humanitas. Sed hæc opinio merito reiicitur etiam ab aliis discipulis D. Tho. quia humanitas ut supra vidiimus, potius est subiectum huius actionis, sicut est in generali.

T 2 tione

tionē materia, præterquam Aristoteles in Philosophia alium terminum à quo illius actionis & inquit inuit & docuit. Deinde est hic eadem ratio, quia terminus à quo non manet, immo est incomp̄ibilis cū termino ad quem; humanitas autem nō est incomp̄ibilis cum termino ad quem huius vniōnis, sed sub illo manet, & per illū aſſicit & perficitur. Nec D. Tho. ibi vocat humanitatem terminum actionis, sed solum dicit, naturam humanam significari vt in termino assumptionis, eum dicitur Deus factus homo: esse autem in termino assumptionis non est esse terminum à quo talis actionis, sed potius est esse aliquid manens in termino integro resultante ex assumptione. Dicit præterea D. Thomas, nomine assumptionis indicari terminum à quo & ad quem talis actionis, quia assumptio (inquit) quasi ab alio ad se sumptio, non tamen declarat, quis sit terminus à quo in hac assumptione: neq; ex illis verbis colligi potest, quod sit humanitas, sed potius aliquid aliud ab humanitate, à quo ipsa sumatur. Ratio etiam facta pro illa sententia ex dicendis facile expedierunt.

Secunda sententia est, terminus à quo huius actionis fuisse subsistētiam creatam humanæ naturæ. Quam opinionem significare videtur D. Thomas citatis verbis: *assumptio est ab alio ad eum sumptio, & per illam particulam ab alio, ait indicari terminum à quo: confitit autem, naturam humanam Christi nō esse assumptam ab alio, nisi à proprio supposito, non in quo fuit, sed in quo futura esset nisi assumeretur. Et ratione probatur, quia terminus à quo est qui formaliter excluditur per terminum ad quem: sed subsistētia propria formaliter excluditur per vniōnem hypostaticam; ergo. Quod si obijcas, quia subsistētia propria nunquam fuit in illa humanitate; terminus autem à quo debet præcedere, vt sumebat præcedens opinio. Respondeatur, non oportere, terminum à quo actu præcedere, seu præxstitisse, sed satis esse, quod existet, nisi talis actio interueniret per quam impeditur. Et hic modus dicendi est probabilis, nam cum terminus à quo possit dupliciter aſſignari, scilicet, positive & priuatiue seu negatiue, si in præſente est positive aſſignandus, nullus aliud excoſitari potest. Sed nihilominus verius & proprius dicitur, hanc actionem non habuisse terminum à quo positivum non est enim hoc de ratione omnis actionis, vel mutationis, sed interdum sit ex subiecto in subiectum, in seūdum vero ex non subiecto in subiectum (vt Aristotelis terminis vtar) Non sit autem propriæ actio vel mutatio ex termino positiue opposito, nisi, quando actu & realiter talis terminus præcessit in eodem subiecto: scilicet aqua à principio creetur calida, non dicitur proprie, ex frigida factam fuisse calidam; neque aqua, si creata sit auctenita in superiori regione æris, dicitur, ex inferiori loco in eo fuisse constituta, neque homo creatus in magna quantitate dicitur ex parvo factus esse magnus, solum quia terminus à quo positivus nō præcessit: nam inde sit, vt non sit ab illo facta mutatio: sic ergo in præſente non est à persona creata facta assumptionis, cum illa non præcesserit. Vnde, cum D. Tho. ait, assumptionem esse ab alio, non est necesse intelligi, ab alia persona, aut ab alio termino positivo, sed ab alio statu, seu termino saltem priuatiuo vel negatiuo. Cum autem dicitur terminus à quo formaliter excludi per terminum ad quem, vt quasi adequate explicetur ratio termini à quo, intelligendum est, non tantum apertitudine, sed actualiter quia non est satis ut terminus ad quem natura sua aptus sit ad expellendum terminum à quo, vel vix illum impedit, sed oportet, vt actu illum expellat a subiecto, in quo ante erat.*

Tertia opinio.

Tertia ergo sententia est, terminus à quo in præſente actione solum esse priuatiuum, seu negatiuum, illumq; esse carentiam ipsius termini ad quem: sic enim Aristoteles i. Physicor. dixit, terminum à quo

A generationis esse priuationem formæ, quæ per generationem inducitur: vnde si considereremus hanc actionem, quatenus per illam humanitas vnitur Verbo, terminus à quo illius erit carentia talis vniōnis, quia ex vi huius actionis humanitas, ex non vnitate, sit vnta Verbo. Si vero considereremus hanc actionem, quatenus per illam communicatur Verbo subsistētia diuina, terminus à quo illius erit carentia subsistētia diuina, nam humanitas Christi ex non habente diuinam subsistētiam, per hanc actionem sit habens illam. Si denique talis actionis considereretur, vt per eam humanitas quodammodo communicatur Verbo, & fit Deus homo, terminus à quo illius est, Deum non esse hominem. Fundamentum huius sententiae est, quia exclusit alius, nullus præter hunc relinquitur terminus à quo, qui assignari possit: & hic est maxime proportionatus huic actioni.

Sed superest soluenda eadem obiectio, quæ contra præcedentem sententiam facta est; nam hic terminus re ipsa non præcessit in humana Christi natura, nunquam enim caruit vniōne ad Verbum: diximus autem, hanc conditionem esse requisitam in termino à quo positivo; erit ergo eadem ratione necessaria in termino à quo priuatione. Responderi potest primo, illam carentiam vniōnis humanitas ad ipsam vniōnem: nam ante instans incarnationis toto tempore præcedente humanitas Christi non fuit vnta Verbo. Nec vero necesse est, vt illo etiam priori tempore extiterit humanitas, sed satis est quod non fuit vnta siue extiterit siue non: ita enim anima rationalis per hominis generationem vnitur corpori, cui antea non erat vnta, sicut per resurrectionem, quā in resurrectione supponatur existens, non vero in generatione. Vnde iuxta hunc respondendi modum hic terminus à quo non est assignandus per modum priuationis, sed tantum per modum simplicis negationis, nisi forte respectu materis primæ, nam priuatione cum sit carentia in subiecto in seūdum vero non est, nisi quando subiectum est actu carentis forma: humanitas vero vel anima Christi nunquam hoc modo extiterunt: materia autem corporis eius prius tempore extitit carentia vniōne ad Verbum. Nec videretur hic modus dicendi alienus ab usitato more loquendi: aer enim si à principio creetur lucidus, non dicitur ex tenebro factus lucidus, quia nunquam tenebrosus fuit, dicitur tamen ex non lucido factus lucidus: quia priori tempore, quo non extitit, etiam non fuit lucidus. Sed hanc responsu, licet, confidando res, prout factæ sunt, satisfacere videatur, tamen absolute & secundum se, & in omni eventu rem considerando, non satis facit ad æquate, quia simpliciter non est necessarium, vt terminus à quo, etiam negatiue sumptus, tempore præcedat actionem: in gamus enim (quod mihi probabilis est fuisse possibile) animam Christi ab æterno assumptionem & vniōnem Verbo, tunc illa actio eundem haberet terminum à quo, quem nunc habet; & tamen negatio vniōnis, non antecedens duratione illam actionem: Item tunc anima simpliciter esset producta ex nihilo, quia esset creata, quamvis nihilum non antecedens duratione creationem: ergo non est de ratione termini à quo negatiui, vt tempore antecedat actionem. Dicendum est ergo sufficere, vt carentia termini ad quem ordine rationis seu naturæ antecedat factus, & quod in ipsa extiterit suo modo, nisi per talem actionem exclusus fuisset.

Sed tunc superest, vt aliquam rationem differen-
tia difficultatis difficultatis, nam in illo diximus, necessarium esse vt tempore præcesserit, quod tamen nunquam negamus in termino negatiuo. Et augetur difficultas, nam, quod non est, non potest dici prius natura præcedere: nam esse prius natura supponit esse: sed illa negatio non

non est necesse, ut prius duratione suo modo sit: neque etiam quod aliquando fuerit: ergo neque etiam necessarium est, ut ordine naturae praecesserit. Et eadem ratione dici non potest, quod in instanti incarnationis prius natura fuit illa humanitas non vniata, quam vniata: quia in illo signo fuit non vniata: quia in illo instanti pro nullo signo fuit non vniata: non enim possunt duo contradictionia de eodem pro eodem instanti verificari, solum propter diuersa signa naturae. Respondebat ut hoc ultimo incipiendo, negationem non dici ordine naturae praecedere secundum actualiter existentiam, quam suo modo habere potest, ut argumentum supponere videatur, sed solum secundum ordinem, aut præcisionem mentis, quia, nimirum, humanitas prius natura intelligi potest existens, quam vniata: & ut sic intellexisti, antequam intelligatur in ea facta aliqua mutatio, vel actio, non intelligitur ab illa humanitate exclusa negatio vnionis hypotheticæ aut substantientiæ inerat: & ideo humanitas in illo priori sic concipiatur, ac si carcer vniione, non conceptu negatiu, qui falsus esset, sed conceptu præcisuo, in quo non est falsitas, statim vero ac in secundo signo naturae intelligitur fieri vniio in talinatura, intelligitur etiam excludi carentia vnionis. Et hoc satius est ad rationem termini à quo priuatiu. Ethinc assignatur differentia inter hunc terminum priuatiuum, & positivum, quia terminus positivus, si non præcedit secundum durationem, neque secundum naturam ordinem, neque secundum quamcumque præcisionem intellectus antecedet, quia in illo priori, quando concipiatur humanitas ante incarnationem, quamvis præcise concipiatur sine substantientia increata, non tamē concipiatur cum substantientia creata, sed ut prior vtraque tam propria, quam aliena; id est, ut præcindens ab utraque, & ideo tunc nulla relinquitur antecessio in termino positivo, quæ ad rationem termini à quo sufficiat, relinquitur autem in termino priuatiu.

Dubium de fundamen-
tum proximo, ex qua regula, in qua Verbi vnionis, in Verbi humanitate priuatiu posuit.

Tertia dubitatio, quæ expeditur ex dictis est. Qod nam sit fundementum proximum, ex quo resultat relatio vnionis inter humanitatem & Verbum. In qua Scotus & Durandus, locis supradictatis, nullum fundementum ad hanc relationem requirunt præter ipsam humanitatem, quia non putant, hanc relationem resultare ex aliquo fundamento posito termino, sed per se ac directe fieri per actionem positiuam. At vero Caetanus dicit, fundementum huius relationis esse vnitatem substantientiæ tritius naturæ, quia in omni relatione vnionis fundementum relationis est illud, in quo extrema conueniunt. Sed in primis considerandum est (quod sibi dixi) hos autores licet verbis inter se pugnant, tamen reuera non loqui de eadem re; & si quæ est inter eos contradiction, non tam esse in explicando fundamento relationis, quam in ponenda vel aufferenda vera relatione prædicamentali. Scotus ergo & Durandus loquuntur de ipso modo vnionis substantientiæ, qui proxime intercedit inter humanitatem & Verbum, & hunc vocant relationem propriæ habitudinem transcendentalis quam habet ad Verbum cum actuali dependencia ab illo tanquam à suo termino. Et quidem loquuntur de hoc modo, siue propriæ siue improprie nomine relationis significetur, verisimum est, nullum habere fundementum, nec resultare expositione alterius, sed per propriam actionem fieri, ut in superioribus fatis ostensum est. Præter hanc autem relationis modum Durandus (et idem videatur sentire Scotus) non ponit in hoc mysterio aliam relationem prædicamentalem realem humanitatis ad Verbum; & ideo mirum non est, quod nullum aliud requirat relationis fundementum. At vero Caetanus, & multi Thomistæ, præsertim recentiores, ponunt in humanitate relationem prædicamentalem & realem vnionis ad Ver-

bum; & ideo merito illius fundementum inquirunt; & quoniam vix ullam mentionem faciunt modi vnionis substantialis, quem nos absolute cum habitudine transcendentali esse diximus, ideo magnam difficultatem inueniunt, in hoc assignando fundamento.

Ex his colligere licet, duplum hic posse questionem tractari. Prima est simplex & absolute, scilicet, an deretur in humanitate talis relatio predicationis vnionis ad Verbum distincta aliquo modo ex natura rei à substantiali modo vnionis. Secunda questione est hypothetica, nimirum, si talis relatio est, quod nam sit illi assignandum fundementum. Et ab hac posteriori, incipiendo, quia ex dictis faciliter resoluitur, sententia Caetani nullo modo probanda videtur. Et in primis non videtur Caetanus assignare fundementum relationis vnionis, quæ proxime est humanitatis ad Verbum, seu ad substantiam Verbi, sed illam quæ est inter naturas, diuinam & humanam, quatenus in una substantia vniuntur, ut patet ex ratione in qua sudatur, scilicet, quia fundementum relationis vnionis est id, in quo extrema vniuntur: loquitur ergo de vniione extreorum in uno tertio, non autem de relatione eorum, quatenus immediate inter se vniuntur: nos autem præcipue loquimur de relatione humanitatis ad substantiam Verbi, nam, ut videbimus, hæc sola relatio realis potest hic considerari, nam inter naturas inter se vel non est noua relatio, sed denominatio, quasi mediatæ ab hac relatione, vel est tantum relatio rationis, ut statim explicabo.

Loquendo igitur de relatione, quæ proxime est humanitatis ad Verbum, cui per se primo vniatur, non potest illius fundementum esse substantia Verbi increata. Primo, quia illa substantia est terminus huius relationis, non ergo potest esse fundementum illius: fundementum enim & terminus relationis opponuntur potius inter se, quam possint in idem coincidere. Secundo, relatio proxime afficit fundementum, seu est in illo non ut res omnino ab illo distincta, sed ut modus vel relatio quædam formalis eius, & eo mediante afficit subiectum, sed hæc relatio nullo modo afficit substantiam Verbi, neque est in illa, neque est modus eius, sed res omnino distincta, & in humanitate inherens: ergo non est substantia Verbi fundementum illius relationis, sed aliquid creatum existens in humanitate. Tertio, posita humanitate in rerum natura & substantia Verbi, si nihil aliud addatur, non resultat hæc relatio, quamvis in illis includatur terminus huius relationis: ergo signum est in eis præcise sumptis non includi fundementum relationis, aliquo posito fundamento & termino resultaret relatio. Dices, substantiam diuinam, non vnuque, sed ut est una substantia duarum naturarum esse fundementum huius relationis. Sed contra, nam hinc colligimus, non ipsam substantiam, sed id, quod additur per hoc, quod illa substantia, quæ in se vna est, & vnuis naturæ sit simul substantia alterius naturæ, illud (inquam) quod additur, esse proximum fundementum huius relationis, quia, illo posito, statim resultat relatio; illud autem quod additur, non est aliquid reale in Verbo neque substantia Verbi, sed est modus existendi additus humanitati, à quo Verbum denominatur humanitati vnuum, & substantia eius, denominatur substantia humanitatis: ergo hoc fundementum ex parte humanitatis potius assignandum est, quam ex parte substantie Verbi: nam fundementum relationis realis, est aliquid reale, & non denominatio, quæ resultat in Verbo, nisi fortasse per eam explicetur id, à quo talis denominatio sumitur; quod coincidet cum sententia, quam statim exponemus. Respondet aliqui, per substantiam Verbi intelligitorum hoc, scilicet, Deum esse hominem, & hoc esse fundementum huius relationis.

nis, quia posito illo totali termino huius actionis ~~est~~ est, etiam resultat relatio. Sed hoc valde confuse & imprædictum est, quia in illo toto composite includitur tam subiectum, quam fundamentum, & etiam terminus relationis, quæ sicut distincta sunt, ita etiam distincte assignari debent. Vnde perinde est, ac si diceretur, duo alba simul posita in rerum natura esse fundamentum similitudinis. Denique licet in illo toto composite includatur terminus relationis, non dicitur ipsum totum esse terminatum; sed Verbum, & licet in eodem includatur subiectum relationis, non ipsum totum, sed humanitas dicitur esse subiectum eius: ergo neque ipsum totum est fundamen-
tum, sed aliquid aliud conueniens seu existens in subiecto relationis, nam relatio à fundamento realiter non distinguitur, saltem ut res à re, agimus enim de fundamento proximo & permanente (ut sic dicam) non de actione seu occasione, ex qua resultauit relatio, quæ interdum appellatur ratio fundandi, & sole esse transiens, quamvis relatio maneat, ut est generatio respectu paternitatis.

Dicendum est ergo, fundamentum proximi humani-
tatis relatio esse substantiale modum vniuersitatis, quam hu-
manitas ad Verbum, ille enim proxime ac for-
maliter fit per actionem incarnationis seu mutationem humanitatis, & ita illi conueniunt omnia, quæ ad rationem fundamenti proximi desiderari pos-
sunt, & in nullo alio reperiuntur. Hoc potestis satis-
pater ex dictis contrariis sententiæ, & ex argumen-
tis, quibus Durandus & Scot. vtuntur ad negandum aliud fundamentum huius relationis. Ac denique, quia quomodo cumque induxit haec, nihil aliud in-
ueniatur, quod omnes fundamenti conditions habeat. Illud autem prius probatur, nam in primis ille modus est aliquid creatum, quia de nouo fit, & ex hac parte non repugnat illi affici, vel modificari per relationem realem. Rursus est aliquid in humanitate, in qua esse debet relatio. Deinde est quid realiter distinctum à Verbo, ad quod terminari debet relatio. Denique sine illo modo impossibile est resultare hanc relationem, & illo posito impossibile est, quia resultet, quia terminus necessario presupponitur. Ergo habet omnia requirita ad rationem fundamen-
ti. Solum potest obici, quia ille modus substantialis est, & ad complementum cuiusdam substantiae per-
tinens, substantia autem non potest esse proximum fundamentum relationis. Respondeatur tamen, negando minorem, nam substantia, prout habet aliquam unitatem, vel ad unitatem conferit, potest su-
dere relationem, ut paret de relatione identitatis specificæ inter duas substantias, & de relatione vni-
onis inter materiam & formam substantialem, quo exemplo confirmari potest sententia proposita, nam ita est in illo necessario philosophandum, & idem est de quolibet simili.

Atque ex his facile constare potest, quid dicendum sit de relatione vnionis duarum naturarum diuinæ & humanæ inter se: aliud est enim loqui de relatione vnionis propriæ dictæ, aliud vero de relatione vni-
tatis: vno enim solum indicat coniunctionem eorum, quæ distincta sunt, vnitatis vero dicit identitatem. Relatio ergo vnionis nulla est propria inter illas duas naturas, nisi ea, quæ est inter humanitatem & substantiam Verbi, & quæ sibi potest inter ean-
dem substantiam & diuinitatem, quæ potius est identitas, quia illæ duas naturæ non habent coniunctionem immediatam inter se, sed in substantia, & ita neque inter se referuntur immediata relatione vnionis, sed dominante vnitate à relatione vel vniione, quam habet ad substantiam Verbi. Potest autem cogitari inter has duas naturas quædam re-
latio conuenientia & quasi similitudinis, vel potius vniatis & identitatis, quatenus vna & eadem sub-
stantia terminantur, sicut tres personæ diuinæ, quatenus sunt vnum in natura; referuntur relatione

A similitudinis seu identitatis, & simile esset in duobus hominibus, si eadem numero haberent albedinem. Et de hac relatione optime dicitur fundamentum eius esse unitatem substantię virtutis, naturæ. Verum tamen, si res attente consideretur, hæc relatio non est realis, sed rationis, quia fundamentum est idem in utroque extremo. Sicut relatio similitudinis aut qualitatis inter personas diuinæ, vel inter duos homines habentes eandem numero albedinem, vel quantitatem, est relatio rationis iuxta communiorum sententiam, nam, licet res quæ denominantur his relationibus sint distinctæ, tamen id in quo referuntur, & ratione cuius possunt fundare & terminare relationem, est omnino idem, & ita est hæc veluti quædam relatio identitatis numerice. Sed di-
obligatio
cunt aliqui, quod licet duas naturæ, quatenus sunt vnum, supposito referantur tantum relatione rationis, tamen quatenus utraque intelligitur habere substantiam Verbi, non referuntur relatione identitatis, sed conuenientia, & ideo talis relatio, saltem ex parte humanæ naturæ est realis. Sed non fatis in-
telligo, quomodo talis relatio possit esse realis & ab alia distincta, si vero sit relatio conuenientia. Nam habere substantiam diuinam in communi loquendo, nihil aliud est quam terminari substantiam diuinæ: aut ergo conuenientia est in forma (ut ita dicam) seu in substantia, & hæc non est alia nisi unitas seu identitas eiusdem substantie in utraque natura, & ita est relatio rationis eadem cum relatione identitatis. Vel conuenientia est in terminatione seu modo terminandi, & in hoc non est conuenientia inter illas naturas, sed summa differentia, quia diuinam terminatur illa substantia per summam identitatem: humanitas vero solum per realem vniōnem ad illam: ergo hinc non potest oriiri relatio conuenientiae nec realis nec rationis, sed, si quæ oritur, potius est relatio diversitatis: illa vero eriam ex parte hu-
manitatis non erit realis, sed rationis; quia non ha-
bet propriæ positivum fundamentum reale, sed negatiū, sicut de relatione distinctionis inter diuinæ personas dicendum est. Quod si quis dicat illam conuenientiam non esse in modo terminandi, sed in hoc communi conceptu habendi substantiam incre-
tam, adiutor oportet, per hanc vocem potius signifi-
carationem analogam seu proportionem quan-
dam, quam veram conuenientiam, præseruit vni-
uocam. Probatur, quia humanitatem habere substantiam Verbi, nihil aliud est, quam esse vnitatem illi, & consequenter, quod substantia sit in illa, in-
treme terminando vniōnem seu dependentiam eius; diuinitatem autem habere substantiam Verbi est intime & essentialiter includi in ipsa tanquam in ultime & incommunicabili termino: ergo illud habere neque est eiusdem rationis, nec significat aliquam rationem communem utriusque naturæ, in qua possit illa relatio realis fundari. Igitur inter duas naturas Christi, diuinam & humanam, nulla interuenit realis relatio vnionis, vel vnitatis, quæ requirat fundamentum distinctum à modo vnionis humanitatis ad Verbum. Imo, etiam si inter illas duas naturas cō-
sideretur relatio effectus ad causam, quæ potius est inter Christum ut hominem & Deum ut Deum, quatenus Deus est principium effecti vnionis humanitatis ad Verbum, quamvis (inquit) hæc relatio ex parte humanitatis realis sit, & distincta à relatione vnionis, quia non fundatur formaliter in formali vniione ut sic, sed in dependentia effectiva, nec terminatur ad Verbum ut terminans vniōnem hypothetica, sed ad totam Trinitatem, ut est vnu Deus efficiens ad extra, nisi omnis tamē realiter idem modus vnionis, qui ut est quasi formale vinculum ad Verbum, fundat relationem vnionis, ut est effectus Dei, seu terminus formalis illius actionis, qua sit in-
carnatio, est fundamentum relationis effectus ad causam;

Solutio:

C D E

Quod si quis dicat illam conuenientiam non esse in modo terminandi, sed in hoc communi conceptu habendi substantiam incre-
tam, adiutor oportet, per hanc vocem potius signifi-
carationem analogam seu proportionem quan-
dam, quam veram conuenientiam, præseruit vni-
uocam. Probatur, quia humanitatem habere substantiam Verbi, nihil aliud est, quam esse vnitatem illi, & consequenter, quod substantia sit in illa, in-
treme terminando vniōnem seu dependentiam eius; diuinitatem autem habere substantiam Verbi est intime & essentialiter includi in ipsa tanquam in ultime & incommunicabili termino: ergo illud habere neque est eiusdem rationis, nec significat aliquam rationem communem utriusque naturæ, in qua possit illa relatio realis fundari. Igitur inter duas naturas Christi, diuinam & humanam, nulla interuenit realis relatio vnionis, vel vnitatis, quæ requirat fundamentum distinctum à modo vnionis humanitatis ad Verbum. Imo, etiam si inter illas duas naturas cō-
sideretur relatio effectus ad causam, quæ potius est inter Christum ut hominem & Deum ut Deum, quatenus Deus est principium effecti vnionis humanitatis ad Verbum, quamvis (inquit) hæc relatio ex parte humanitatis realis sit, & distincta à relatione vnionis, quia non fundatur formaliter in formali vniione ut sic, sed in dependentia effectiva, nec terminatur ad Verbum ut terminans vniōnem hypothetica, sed ad totam Trinitatem, ut est vnu Deus efficiens ad extra, nisi omnis tamē realiter idem modus vnionis, qui ut est quasi formale vinculum ad Verbum, fundat relationem vnionis, ut est effectus Dei, seu terminus formalis illius actionis, qua sit in-
carnatio, est fundamentum relationis effectus ad causam;

Sed

Sed hæc omnia procedunt ex illa hypothesi, quo dicitur. Et confirmatur, nam quæ est credibile, inter duas res propter solum propinquitatem loci originis relationem realem prædicamentalem, quam vocant propinquitatem, vel præsentem, & inter duas res non solum loco, sed etiam realiter coniunctas in aliquo esse non refutare aliquam similem & perfectiorem relationem? Itaque eo modo quo admittuntur aliæ relationes reales prædicamentales, non dubito quin etiam hæc relatio vniuersitatis admittenda sit, de qua dixit hic D. Thom. esse rationis in Verbo, & realem in humanitate, & quod sit prædicamentalis & non per se primo terminans actionem, sed resultans, quod clarissimum est in 3. d. 2. q. 2. art. 3. qu. 3. Que autem sit necessitas admittendi has relationes, & si admittantur, quomodo sint distinguenda a fundamentis & terminis, an ex natura rei vel ratione tancum, seu formaliter (vt alii loquuntur) in Metaphysica fusa tractatur. Non omittam autem aduertere, posita in præsenti hac relatione vniuersitatis, non oportere, illam multiplicare, aut in plures distinguere, vna enim sufficit, in vna quæ rei unita. Quod ideo dico, quoniam solet humanitati unitæ Verbo attribui duplex relatio, altera vniuersitatis, de qua dictum quæ humanæ est, altera sustentationis (vt sic dicam) passione, quæ unitatem, & tenus à Verbo terminatur & sustentatur in esse, nam unitam. Prior relatio vniuersitatis est equiparantia, quia eodem sustentata modo denominat utrumque extreum, ut notauit tempore hic Caet. art. 8. dub. 3. posterior vero est disquiparantia seu diversæ denominationis. Sed nihil omnino hec non sunt relationes diuersæ, sed eadem relationes diuersimode concepta, communi & confuso, vel proprio & specifico conceptu. Ratio enim vniuersitatis communis est ad alios modos & genera vniuersitatis, ex quibus unus est, quando aliqua vniuntur per modum sustentantis & sustentati. Imo hic etiam conceptus potest esse communis ad subiectum sustentans accidentem & ad suppositum sustinens naturam, imo & ad fundamentum sustinens edificium; multiplicare autem relationes secundum has omnes rationes, communes & particulares, est in infinitum progredivi. Item quis dicat aliam esse relationem formæ ad materiam, quatenus illi unitur, & aliam, quatenus informata illam, cum ipsa informatio omnino effectu liter includat vniuersitatem. Itaq; licet vnius ut sic non indicet causalitatem, vel dependentiam; sustentare autem aut terminare, modum aliquem causalitatis aut imitationem eius importare videtur; tamen, quando causalitas vel dependentia talis est ut essentia, licet formaliter includat vniuersitatem, non est distincta relatio vniuersitatis & terminacionis dependentie, vel sustentationis, sed est eadem diuersimode concepta ac declarata: atq; ita est in præsente. Nec refert, quod dicebatur de relatione equiparantia vel disquiparantia, nam eadem relatio sub communione ratione potest esse relatio equiparantia & sub specifica disquiparantia, quia duo extrema secundum communem rationem possunt eandem denominationem recipere, & diuersam secundum propriam, ut patet & filius denominatur relata seu correlativa secundum communem rationem, licet secundum propriam denominantur causa & effectus, & exemplar ac imago sunt conformia seu proportionata secundum communem denominationem, licet secundum propriam habeant ut mensura & mensuratum, sic ergo in præsente Verbum & humanitas secundum communem rationem denominantur unita, secundum propriam vero dicentur terminans & terminatum seu sustentans & sustentatum. Vnde ad hanc relationem attendens secundum propriam rationem eius dixit D. Th. in 3. d. 5. q. 1. artic. 1. quæstiunc. 1. ad 2. relationem hanc non esse equiparantia, quoniam in alio sensu ibi loquatur scilicet, quia in uno extremitate est realis, & in alio rationis: quo sensu idem affirmit Gab. in 3. d. 1. q. ar. in corol. 2. & Scottus ibi. q. 1. ar. 1.

Atque ex his, quæ in fine præcedentis dubij dicta sunt, expeditur facie dubium aliud, quod hic tractari potest, quomodo prædicta vno, quam diximus esse substantiale modum vniuersitatis ad Verbum, se habeat ad dependentiam respectu Verbi, an, scilicet, sint omnino idem, vel fint res aucti modi ex natura rei distincti. Quidam enim censent, illa duo esse ex natura rei distincta, quia dependentia vñis non est modus substantialis sed accidentalis; nam, vel est actio, vel se habet ad modum actionis. est enim fieri rei prout est à causa, sine qua esse non potest, vno autem est modus substantialis, ergo. Secundo declaratur, quia in persona creatuæ aliud est substantia, aliud dependentia naturæ à propria substantia, nam substantia dicit substantiam terminum naturæ, dependentia vero est velut quid medium inter naturam, & suum terminum, vnde se habet ad modum actionis seu causalitatis cuiusdam, & vñi detur esse quid accidentale, ergo similiiter in præsenti dependentia humanitatis à Verbo, quæ aliam dependentiam supplet, accidentale quid est & distinctum à modo substantiali vniuersitatis. Tertio sic declaratur, nam si Deus conservaret humanitatem absque propria persona, & absque vniione ad aliam personam, per aliquam actionem suppleret dependentiam à substantia, quæ actio accidentis quoddam est, quia esset propriæ actio cause efficientis, & tamen per illam actionem suppleret dependentia, quam nunc habet humanitas à Verbo, ergo etiam hæc dependentia est quoddam accidentis, quia quod in dependentia vt ab efficiente, vel vt à termino non sufficit tantam varietatem conferre, vt vna sit accidentalis, & altera substantialis. Quartio tandem vno & dependentia, vt minimum, formaliter differunt, nam vno vt sic ordinatur ad compositionem vnum, dependentia autem ordinatur ad esse rei, vnde & potest dari vno sine dependentia, vt patet in anima rationali respectu corporis, & dependentia sine vniione vt in lumine respectu solis.

Hæc sententia vel laborat in ziquioco, vel est plane falsa, aut res aut modos reales multiplicat sine necessitate. Quod vt declarem, aduero, nomine dependentie humanitatis à Verbo plura in præsentis significari posse. Primum est, indigentia, quæ ex parte humanæ naturæ, vt sustentetur à Verbo, quo posse in esse conferari, quæ non est propriæ dependentie actualis, sed potius est necessitas dependentie, quam constat non esse vniuersitatem, sed priorem vniuersitatem, conuenit enim illa indigentia humanitatis secundum se prius quam intelligatur vnitatem. Vnde neque etiam dicitur aliquam positivum aut modum realem ab humanitate distinctum, sed in primis dicit capacitatem obedientialem, quam habet vt vniatur Verbo, & ab illo pendeat: deinde ad dicit carentiam propriæ substantie, ratione cuius indiget illa natura vniione ad Verbum; ac tandem includit intrinsecam limitationem & imperfectionem illius naturæ, ratione cuius indiget proprio vel alieno termino substantie, vt conferari posset in esse: de hac ergo dependentia non est in præsenti sermo. Secundo per dependentiam significari potest emanatio à causa efficiente, de qua verum censeo esse modum ex natura rei distinctum à termino suo, vt ex Metaphysica suppono, vnde in particulari loquendo de hoc mysterio, dependentia propriæ incarnationis est emanatio illius viri, & coniunctionis, quæ inter humanitatem & Verbum facta est, quæ nihil aliud est, quam actio totius Trinitatis, quæ hoc mysterium perficit, quam supra diximus esse in humanitate, & secundum rem non est entitas omnino distincta à modo vniuersitatis, prout est in facto esse, est enim quasi via ad illum: via autem non est res distincta à termino, cum sit ipsum fieri eius: est tamen aliud ex natura rei distinctum, cum sit quid sepa-

A rabilis à termino, vt constat ex communi ratione dependentie actiæ, quæ ex Metaphysica suppono. Et hoc, ad summum probant rationes dubitatis propositz.

Tertio per dependentiam intelligere possumus personaliæ influxum (si ita loqui licet) vel potius terminationem humanitatis à substantia Verbi, quæ frequenter vñi Theologorum vocari solet dependentia personalis seu suppositalis humanitatis à Verbo, & de hac propriæ intelligitur dubitatio præsens, & de eadem dicimus, falsam esse relationem, nam reuera non potest huiusmodi dependentia distincti secundum rem, vel ex natura rei à modo substantiali vniuersitatis. Quod primum constat ex communi sententiâ Theologorum in 3. distincta prima, qui non aliter explicant vniuersitatem hanc, nisi per hanc dependentiam, & in ea censem formaliter confitentes; supponunt ergo non habere in re distinctionem. Deinde argumentor ratione primo, quia est superflua, & sine illa necessitate talis distinctione, nam Verbum, vt Verbum, & quatenus est persona humanitatis, non habet in illam influxum actuum, sed terminacionum tantum, seu (vt ita dicam) sustentatiuum: hunc autem habet respectu vniuersitatis vñio est, quia vno vt vno formaliter & per seipsum ad Verbum terminatur, & implicat illam esse, quia ad Verbum terminetur, vt ad suppositum naturæ vñio est, ergo respectu illius habet Verbum influxum personaliæ sufficiendum ad suppositandam humanam naturam absque alia dependentia media: ergo ex hac parte non est necessaria. Rursus è contrario, si intelligatur modus vniuersitatis efficientis humanitatem, & mente etiam præscindatur vel negetur omnis alia dependentia humanitatis à Verbo vt à supposito, ex vi illius, necessario intelligitur humanitas existens in Verbo vt in supposito, nam intelligitur vñia illi, & non nisi vt supposito, ergo ex vi illius formaliter pèdet personaliter à Verbo, quia nihil aliud est, hoc modo pendere ab illo; nisi illi in illo vt in persona: ergo neque ex hac parte necessaria est alia dependentia, immo nec satis potest mente concipi, aut distinguere. Quod declaro tertio, nam in primis certum est, quod sicut vno, ita etiam dependentia hæc nihil nouum & reale ponit in Verbo, quod in ipso insit, quia alia mutarentur Verbum, sicut de vniione dici solet, & attingeretur sectione sequente. Si ergo illa dependentia aliquid reale est, & aliquid in humanitate existens, necessario debet ab illa distinguere saltem ex natura rei, quia potest esse in humanitate, & potest etiam ab illa tolli, quod est certum signum distinctionis ex natura rei, vt in Metaphysica late docui. Rursus hæc dependentia aut est aliquid per modum fieri aut via, & hoc non, alias necesse est ad aliquem terminum renderi, seu aliquid per illum effici, per omne enim fieri necesse est aliquid fieri, cum fieri non sit propter se, sed propter id, quod fit, omittit enim opinionem afferentem in aliis immanentibus dari fieri sine facto esse, cum quia falsa est, cum etiam, quia saltem in actione transiente, qualis esse posset illa, de qua agimus, nullus ita opinatus est. Interrogo ergo, quid fiat per hanc dependentiam, si enim solum sit ipse modus vniuersitatis in facto esse, aut (quod in idem redit) Deum esse hominem, hoc ipsum sit per actum dependentiam, quæ secundum loco declarauimus, & ita, si hæc alia distincta ab illa ponitur, superflua est: si vero est eadem cum illa, non est de qua disputamus, quia illa non est dependentia suppositalis, sed activa. Aut illa dependentia est aliquid in facto esse, seu aliquis modus factus in humanitate, nihil enim aliud ex cogitari potest (quia supponimus non esse relationem prædicamentalem.) Vnde rursus inquiramus, an sit modus substantialis, vel accidentalis: accidentalis esse non potest, quia nec pertinet ad genus qualitatis, vt per se notum est, neque ad genus actionis, vt proba-

probatum est, quia non est aliquid fieri, de aliis vero generibus accidentium nulla potest esse suspicio, et ergo modus substantialis, ergo non potest esse nisi modus unionis: quia non potest aliud munus habere, neque sub alio respectu humanitatem aspicere aut respicere Verbum. Denique, quia illa dependentia non est a Verbo, ut ab efficiente & principio extrinseco: ergo ut a termino extrinsece coniuncto: ergo per illammet dependentiam coniungitur humanitas Verbo: sicut enim effectus causa efficientis suo modo connectitur illi per dependentiam, quam habet ab illa, ita humanitas coniungitur supposito per dependentiam, quam habet ab illo: ergo non potest vera distinctio cogitari inter unionem & suppositam dependentiam a Verbo. Tandem confirmatur, quia in unione accidentis cum subiecto dependentia illius a subiecto non est aliud ab inherentia eius, & idem est in dependentia formae materialis a materia, non enim pendet nisi media unione qua illi suo modo inhaeret, & ab ea sustentatur: ergo idem est in praetente dicendum.

Ad argumenta in contrarium: ad primum, falsum est, hanc dependentiam suppositum non est substantialis modum, aut esse actionem vel per modum actionis: nam potius est per modum informationis, & intime unionis, & ideo tam est modus substantialis, quam unio.

Ad secundum respondetur, in persona creata dependentiam naturae a propria substantialitate in re non distingui a substantialitate ipsa, quatenus natura creata ex necessitate coniungitur illi, eamque postulat, ut complete existere posit, illa enim substantialitas, quia non est res omnino distincta, sed modus naturae, non per aliam unionem, sed se ipsa immediate coniungitur naturae, & natura illi, ideo quod nihil inter eas mediat, quod possit esse dependentia unius ab altera, sed dependere in eis nihil audeat est, quam unam non posse esse sine altera. Vnde illa dependentia mutua est secundum diuersas rationes, ob quas illa duo naturaliter inter se connectur: haec autem dependentia & connexio non est a liquidum distinctum ab ipsis extremis, quae per se immediate vniuntur ex vi suarum rationum formalium. Vnde fit, exemplum illud quod aliquid esse simile, quod aliquid vero dissimile presenti mysterio, nam humanitas Christi pendet a Verbo diuino ut a persona realiter distincta, & non conaturali, & ideo necesse est ut inter ipsam & talem personam intercedat unio, quia illi coniungatur & ab illa penderat, nam sicut res & modus immediate se ipsi vniuntur, res autem omnino distincte non vniuntur, nisi medio aliquo modo unionis, & in hoc est dissimilitudo.

Tamen, si comparemus humanitatem non ad Verbum, sed ad ipsam unionem; quamvis non tam proprie dicatur ab illa penderat, quam per illam penderet a Verbo, tamen quatenus sine illa esse non potest, dici etiam aliquatenus potest penderet ab illa, & quod hoc erit similitudo, quia, nimirum, eo modo quo ab illa penderat, se ipsa penderat, & non per alium quia illa unio est modus naturae & immediate per se ipsam coniungitur illi: sicut etiam ipsam unio potest dici penderet a Verbo, quatenus sine illo esse non potest, & tamen non penderet per aliam dependentiam, sed se ipsa, sicut actio etiam penderet ab agente, non media alia actione, sed se ipsa, ne procedatur in infinitum, & quia unio ex vi suarum rationum formalium & essentialium per se & immediate respicit terminum, ad quem fit. Ad tertium respondetur in primis procedere ex hypothesi impossibili, scilicet, quod humanitas exigit sine illa substantiali, propria vel aliena, illa tamen posita, dupliceiter intelligi potest id fieri, primo quod illa humanitas creetur, vel conseretur inesse per actionem distinctam ab illa, qua nunc creatur, vel conseratur, ut nimirum illa alia actio sit efficacior, & independens a substantiali, & hoc modo supplex absentiam eius, sicut dici solet de a-

ctione, qua conseruatur accidentis subiecto: & extra illud ex hoc tamen conseruationis modo solum potest inferri, quod actio creativa humanitatis sit distincta tam a suo termino immediate, id est, ab humanitate ipsa, quam a substantiali vel unione eius, at vero illa actio creativa sit dicenda substantialis, vel accidentalis, non est hic differendum, tamen, licet accidentalis dicatur, potest per eam suppleri dependentia suppositalis, quamvis haec sit per modum substantialis, quia est per intrinsecum modum, quo una substantialis integra constituitur. Alius modus facilior erit, si dicamus, Deum in eo casu conseruare naturam per eandem omnino actionem continuatam, qua illam in supposito conseruabat, & miraculum solum in hoc confitere, quod Deus illam actionem conseruat, non conseruando substantialiam, vel unionem suppositalem, cum tamen illa duo ex natura sua perant ita coniungi, ut secundum naturam ordinem non possint nec debeant separari, sicut enim supra dicebamus, dependentiam naturae a substantiali solum in hoc confitere, quod naturae non debetur esse, nisi ut coniunctum cum aliqua substantiali, quamvis ipsa substantialitas non habeat proprium influxum in illud esse, vel in actionem, qua illud sit, ita, ut Deus conseruet existentiam sine substantiali, non est necessarius nouus influxus, quo Deus supplet absentiam substantialis, sed sufficit, ut Deus non operetur iuxta legendum & debitum naturae, sed supra illud, vnum sine alio conseruando, sicut, si Deus veller conseruare animam sine intellectu (supponendo id esse possibile) non esset necessaria noua actio, sed solum, quod suspenderet influxum in intellectum, continuando actionem, qua animam creauerat, & conseruauerat. Et iuxta hunc modum non procedit argumentum, quia tunc non suppleretur dependentia suppositalis per aliquam actionem solum conseruatur vnum sine alio.

Ad quartum concedo, secundum abstractionem intellectus aliud esse conceptum unionis, & alium dependentiam in communi, & ita potest dari aliqua unio distincta realiter ab aliqua dependentia, & a contrario: tamen in hac unione & dependentia suppositali, de qua modo agimus, haec sola ratione differunt, & denominatione, nam dependentia dicitur, quatenus requiritur ad conseruationem seu existentiam ipsius naturae: unio vero, quatenus ex ea vniuntur, vel vnum alteri coniungitur, tamen in re haec ipsa unio, qua natura supposito coniungitur, est id quod requiritur, ut ipsa sit, atque ita est ipsam etiatis dependentiam a Verbo.

SECTIO IV.

Quomodo solvenda sunt difficultates, que in hoc mysterio occurunt.

Explicata tota ratione, & essentia huius unionis, superest, ut obieciones, quae fieri solent, ut impossibilem eam probent esse, dissoluantur. Hoc enim a principio huius materie, usque ad hunc locum distulimus, & quoniam D. Thom. in discursu praecedentium articulorum, & questionum, multa in argumentis retigit, quae ibi explicata sunt, & in sequentibus etiam questionibus, praeferim 3. & 4. alia similia circa illius literam sunt explicanda, ideo breviter arringemus duo, vel tria capita, ad quae difficultates huius mysterii reuocantur.

Primum sumitur ex parte assumptae naturae, cui i. Obiatio repugnare videtur, ut per substantialiam Verbi substantialitatem. Primo, quia in natura substantiali completa, & integra in sua specie, idem est existentia, & substantialitas, quia talis existentia esse debet substantialis, ergo existentia per se: ergo substantialis. Sed non potest humana natura priuari sua existentia propria

pria, & creata, & ad existendum per alienam assumi, ergo idem fieri repugnat in subsistencia. Et confirmatur primo, quia subsistencia creata, & propria humanitatis, est accidens, vel substantia non primum, ut constat, qui pertinet ad substantiam compositionem hominis, & quia alia multo minus possit suppleri a Verbo. Si autem est substantia, pertinebit ad complementum hominis, ergo non potest deesse humanitati Christi, alias Christus non est complectus homo. Nihil ergo potuit Verbum suppleri in illa humanitate, atque adeo, neque potuit illi substantia littera yniiri. Confirmatur secundo, quia Christi humanitas nullam dependentiam habet a Verbo magis, quam a Patre, & Spiritu sancto, ergo nullam specialem unionem potest habere cum illo: in omninem vera unionem oportet, ut saltem alterum extremonum habeat aliquam dependentiam ab altero. Antecedens probatur, tunc, quia omnis dependencia a Verbo debet pertinere ad aliquod genus entitatis, quod in proposito non potest esse aliud, nisi existens: hoc autem commune est toti Trinitati, tunc etiam, quia, et si intelligeremus humanitatem dimitti a Verbo, ita conseruare in esse, sicut nunc conseruat, sine noua efficientia.

Ex aucta huic dubi expositio pedit ex tribus metaphysicis questionibus, quas, ne huius materie cursum impedirent, in proprium Metaphysicæ scientiam opus remittendas duximus, quod breui ut spero, in lucem edemus, in eoq; omnia metaphysica principia, quæ tam in hoc, quam in aliis Theologicis libris supponimus, declarare & persuadere conabimur. Ideoq; hic solum supponam, quod in eis veritas esset sentio. Prima quæstio est, quomodo in rebus creatis existentia distinguatur ab essentia. Et suppono in re non distingui, si sumatur essentia, quatenus entitas actualis est, habens aliquod esse extra causas suas, quia in eo statu intelligitur constitui formaliter per ipsam existentiam, & hinc concedo difficultatem propositæ, impossibile esse rem aliquam existere in rerum natura per entitatem realiter ab illa distinctam, immo nec per aliam existentiam, quam per sibi intrinsecam, & connaturalem, sicut non potest vlla entitas formaliter constitui in esse talis entitatis, nisi per seipsum. Vnde secundo etiam conceditur difficultatem propositæ, in humanitate Christi suisse aliquam existentiam creatam, & substantiam, non quidem omnino completam, qualis est existentia personæ: sed aliquo modo incompletam, qualis est existentia folius naturæ præcise sumptæ. Secunda quæstio, quæ supponitur, est, in personis creatis quid addat suppositum supra naturam creatam, & i suppono addere positiuum modum, quo perfecte terminatur talis natura, vt in se, & per se sit, neque indiget alio sustentante. Qui modus ex natura rei distinguitur ab ipsa creatura natura ad eam modum, quo inherenteria actualis distinguitur ab ipsa entitate formæ accidentalis. Tertia quæstio est, quomodo substantia creatæ distinguitur ab existentia ipsius naturæ substantialis, vt sic. Et dicendum est, conseqüenter iuxta definitionem præcedens quæstionis, substantiam esse modum naturæ existentia, vt existens est, atque ideo existentia ipsius. Nam ex vi existentia solum intelligitur natura esse extra causas suas, & apta, vt in se, & per se sit, per substantiam vero actu terminatur, & quasi formaliter constituitur in modo per se essendi, sicut proportione seruata intelligitur in exemplo dato de inherenteria accidentis, quæ est modus existentia accidentalis. Nam ex vi illius solum constituitur forma accidentalis extra causas suas apta ad existendum in alio, per modum autem inherenteria terminatur, vt actualiter in alio existat.

Ex his ergo ad difficultatem propositam responderetur, negando existentiam naturæ, vt natura est, esse omnino idem cum substantia, quia licet existentia naturæ substantialis sit, non tamen includit

in suo formalis, & essentiali conceptu modum illum, quo actu aliter per se existit; sed solum petit illum ex natura sua, seu constituit naturam aptam ad per se existendum, ita ut si miraculo non impeditur, statim ab illa manet, vel illi coniunctus sit ille modus per se existens, qui substantia dicitur, & in hoc consistit, quod existentia naturæ substantialis sit. Sicut est contrarium in accidenti, quod existentia eius accidentalis sit, non constituit in hoc, quod per illam existentiam actualiter inhereat, sed in hoc, quod per illam taliter existat, ut illi debeat actualis inherenteria, qui est modus ab illa distinctus. Et iuxta hoc intelligendus est, difficultis locus, qui habetur in VII. 7 Synod. Epiphani.

Synodo, act. 6. to. 3. circa finem, ubi Epiphanius inquit: Ideo errasse hereticos in hoc mysterio, quia nihil aliud agunt, quam ut ostendant, naturam & hypothesin idem esse, que in eis differre veri Ecclesia Catholicæ aliam cognoscunt, & subdit: Hypothesin enim cum proprietatis suis substantiam dicimus ab eo, quod est in Christo, hoc est substantia. Propter vero, id est, naturam rem per se existentem, non indigentem altera, ut substantia. Cum enim dicit, naturam esse rem per se existentem, exponendus est iuxta dicta, per se id est, non alio tanquam in subiecto inherenteria, vel per se id est, substantialiter in sensu explicato: vel denique per se, non actu, sed aptitudine, & quasi radicaliter. Et eodem sensu intelligendum est, quod subditur, Non indigere altera res, ut substantia, quia natura substantialis de se non postulat, ut sustentetur ab alia: sed secundum se afferat suam substantiam, quamvis haec sit modus ab illa distinctus. Et hinc sit, ut, sicut in accidente potest conferuari existentia accidentalis sine modo actualiter inherenteria, ita in natura substantiali possit conservari actualis entitas ipsius naturæ, seu (quod idem est) existentia substantialis ipsius naturæ sine substantia actualis & ita factum est in hoc mysterio. Et ita intelliguntur alia obscuræ verba Concilij Francofurtensis post medium, sumpta ex Paschalio libro 2. de Spiritu Sancto, cap. 4. quæ sic habent: In Deo homine gemina substantia est, non gemina persona: Nam persona personam consumere potest, non substantiam substantiam, quia persona res iuris est, substantia res naturæ. Vbi nomen substantia pro essentia, vel natura sumptum est. Et hoc modo dicitur naturam substantiam non consumere aliam, quia una non repugnat alteri, nec necessario excludit illam ab eodem supposito, & ita vocat substantiam rem naturæ, non eo modo, quo suppositum solum res natura vocari, ut constat ex Diu. Thom. i. part. quæstione 29. articulo 2. D. Thom.

dicitur enim suppositum res naturæ, quatenus supponitur communis, & specificæ naturæ, seu quasi habens naturam. Substantia vero eo loco dicta est res naturæ, id est, res, quæ est natura, seu entitas naturæ. Persona vero dicitur ibi, res iuris sui, quia per se est, & non innicitur alteri. Dicetur autem persona consumere personam, non quia in altera natura prius fuerit aliqua persona, quæ postea consumpta fuerit: sed quia impeditur est illa natura, ne in propria persona subsisteret, & ita dicitur consumi persona, non quoad totum compositum ex natura & personalitate, sed quoad formale constitutum personæ, quod est substantia, seu personalitas. Et ad hunc modum exponit D. Tho. simile dictum Innocent. infra q. 5. ar. 2 ad 3. Innocent.

Ad primam confirmationem responderetur, substantiam non esse accidentem, sed substantiam quendam modum, ut dictum est, qui quidem pertinet ad complementum hominis in ratione suppositi, & personæ, non tamen ad complementum humanæ naturæ, nec hominis, ut homo est, formaliter enim constituitur & essentialiter, humanitatem: Vnde fateor deesse humanitatem modum hunc, non tam Christo deesse aliquid, ut sit perfectus homo, quia perfectam habet humanitatem, & altiori substantia subtiliter, & hoc

¶ hoc modo dicunt Damasc. 3. de fide c. 6. & alij patres. Verbum assumptum tuum, quod in nostra natura plantauit, quia quod inassumptibile est, est incurabile, quia perfectissimam humanitatem sibi vniuit, non tamen illum modum, qui non est de essentia hominis, ut homo est.

Ad secundam confirmationem, negatur assumptum, pender enim humanitas à Verbo in subsistendo, quod modo non pender à Patre, & ab Spiritu sancto, quia illo modo non pender à Verbo tanquam ab effidente. Omnis enim efficientia est per voluntatem seu naturam diuinam, hæc vero dependentia formaliter terminatur ad ipsam relationem seu subsistenciam Verbi. Non ergo ut ad principium efficientis; sed ut ad substantialem terminum intimè cōiunctum illius naturæ. Non oportet autem intelligere humanitatem ita pendere à Verbo in suo esse simpliciter, ut si ab illo dimitteretur, statim corrumpenda fore; sed satis est, quod mutaret modum essendi, & propriam subsistenciam statim acquireret.

Solent vero hic obiter multa inquiri, primum aut illa natura separata à Verbo inciperet habere nouam subsistenciam per nouam efficientiam, vel sine illa. Non enim desunt, qui negent, requiret nouam efficientiam, quia sufficere putant, ut Deus auferat impedimentum, non conservando unionem ad Verbum, illo enim ablato ex vi prioris generationis, qua illa humanitas producta fuit, incipiet habere suam subsistenciam, quia si in principio non fuisset positum impedimentum, illa prior generatione fuisset sufficiens ad conferendam hanc subsistenciam, ergo & postea sufficit ablato impedimento, neque est necessaria noua aliqua efficientia. Sed hæc sententia impossibilis est, nisi fortasse in modo loquendi differat. Nam subsistencia humanitatis est aliquis modus realis qui nunc non est in humanitate Christi, & si separaretur à Verbo, inciperet esse in illa; sed impossibile est nouam rem, vel novum modum rei reali, & postquam incipere esse in re sine aliis, quia causa efficiente, ergo. Et confirmatur primo, quia ibi est noua mutatio, non tantum priuatiua, sed positiva, ergo noua actio, ergo noua efficientia. Confirmatur secundo, quia impossibile est accidens semel separatum à subiecto sine noua actione iterum vniiri, ergo impossibile est naturam subsistenciam separatam à propria subsistencia incipere habere illam sine noua actione, non enim minus intrinseca est inherentia actualis formæ accidentali, quam subsistencia naturæ substantiali. Denique fundamentum conterat sententia nihil probat. Primo, quia actio generativa præterita, quamvis per accidens fuerit impedita; tamen iam non est, ergo non poterit per se ipsam iam efficiere, etiam si tollatur impedimentum. Deinde quia si perspicacius res consideretur, generatio naturalis quæ non impeditur, sed attingit usque ad productionem proprii suppositi vel subsistencie, reuera habet aliquem modum, quem non habuit generatio, quæ impedita est, ne per illam propria subsistencia fieret, quia subsistencia facta per priorem generationem, etiam habuit suum fieri, & manuit ab aliquo agente, ergo illud ipsum habuit rationem actionis, quia naturaliter totum id coniunctum fuit cum generatione, licet non censetur actio distincta, sed modus ipsius generationis: quando ergo hic modus impeditur in prima generatione, ibi deest aliquid actionis. Unde si postea tollatur impedimentum: necest est denouo ponit illum influxum actionum, qui iam ponitur per modum noua actionis distinctæ, quia separatus fuit, & non vniuit cum priori generatione. Exemplum est poteſt (quo etiam autores contraria sententia vtuntur, quamvis non sit omnino simile) nam quando ignis generatur, ex vi ipsius generationis substantialis censetur fieri calidus, & ibi dicitur esse una actio, non quia fieri caloris di-

ctum non sit fieri substantie, sed quia per se vna est actio, ad quam per se cætera consequuntur. Si autem intelligamus producere ignem, & impediri emanationem caloris, postea vero auferri impedimentum, intelligemus per se requiri nouam actionem & productionem caloris; quod si hæc negetur esse noua, solum quia ablato impedimentoo, naturaliter manat à principio posito per priorem actionem, hoc dico pertinere solum ad diuersitatem in modo loquendi, atque hunc à communione omnium sensu esse sat alienum. Quis enim neget esse nouam actionem, vbi est noua passio, noua mutatione, & nouus modus aliter se habendi? Et præterim quia non est ita certum subsistenciam sic se habere ad humanitatem, ut iam dicam in questiuncula tertia huius difficultatis.

Secundo enim hic queri solet, an separata humanitas à Verbo, necessarium omnino sit statim per se subsistere, an vero possit manere priuata tam propria subsistencia, quam omni vniione ad alienam subsistenciam. Sed hoc dubium tractauit sufficienter in dictis quæstionibus Metaphysicis. Et ideo illud ostinet, sentio enim fieri non posse, ut natura careat omni modo subsistendi in se, ut in alio: quia isti modi inuoluunt immediatam contradictionem sicut rectum & obliquum respectu lineæ, & hæc vel illa figura respectu quætitatis, aut hoc vel aliud vbi, respectu corporis.

Tertio queri hic solet circa eandem difficultatem, an separata humanitas à Verbo, statim actione resultaret propria subsistencia ab ipsa humanitate, an vero necessario esset conferenda per extrinsecam effectuam primæ cause. Videtur enim hoc secundum dici probabilius, quia subsistencia est modus intrinsecus ipsius existentie, sed in natura non est principium intrinsecum, à quo possit manare propria existentia, quia omnis efficientia, vel naturalis emanatio, supponit existentiam sui principij, quia supponit in illo aliquam entitatem actualiem. Unde ipsa rei producio per se primo terminatur ad existentiam; & ideo immediate est à causa extrinseca agente, & non medio aliquo principio intrinseco ipsius rei, ut recte dixit D. Thom. quæst. 27. de veritate, artic. 1. ad 3. & clarius opuscul. de ente, & efficientia c. 3. ergo idem dicendum est de subsistencia, nam licet hæc videatur esse posterior natura, quam existentia, & ideo posse manare ab illa; tamen hoc non videatur necessarium, nec consentaneum naturis rerum: quia cum res naturali modo producitur, non videatur prius produci in existentia solo agente, & posterior natura recipere subsistenciam tanquam manantem à propria existentia: sed immediate recipere utrumque ab agente, à quo res ipsa cum modo sibi connaturali fit. Quemadmodum cum si accidens in subiecto, non intelligitur habere ab agente extrinseco immediate solam existentiam, & ab hac manare actione inherentiam actualiem; sed utrumque est proxime & immediate ab ipso agente. Unde sumitur confirmationis, nam si intelligamus accidens semel separatum à subiecto, licet Deus tolleret ab illo modum per se essendi, non intelligeremus statim manare ab illo inherentiam ad subiectum, sed oportet ab aliquo agente extrinseco vniiri, ergo similiter. Quin potius hoc exemplo declaratur non posse alterum horum modorum, scilicet existendi per se, vel in alio, auferri, nisi posito alio formaliter incompotibili. Itaque si accidens est separatum diuina virtute, & per se existit, non potest, conseruata existentia illius, priuari illo modo, nisi iterum subiecto vniatur, ita ut per actualē inherentiam excludatur modus per se essendi, quia isti modi sunt ita immediate oppositi, ut unus non possit nisi per alium excludi, ergo idem dicendum est è contrario de humanitate semel vniita Verbo, quod non possit illo modo vniuersi priuari, nisi formaliter per propriam subsis-

Humanitas
à Verbo
per se non
inquit ha-
bit naturam
subsistencie
per nouam
ficiencia.

subsistentiam illi datam. Vnde, sicut non potest ipsa **A** humanitas effectu concurrere ut separetur à Verbo: ita neq; vt suam recuperet subsistentiam. Quod si hoc verum est, ipsa quæstioncula proposita falitatem, & repugniam inuoluit, scilicet quod prius auferatur impedimentum vñionis, & potest fieri subsistentia nam potius causa velut formalis, & intrinseca, dissoluens vñionem deberet esse subsistentia, & ideo non videretur esse posse ab intrinseco principio sed tantum ab intrinseco agente.

*Separatio
humanitatis
a Verbo fia-
zim aliud
resultat et
propria sub-
sistens ab
ipsa huma-
nitate.*
D. Thom.

Contraria nihilominus sententiam videtur communiter sequi, & docere discipuli D. Tho. quibus ipse auere viderur infra quæst. 18. art. 12. in corpore, & ad primum, vbi docet propriam, & creatam personalitatem humanae nature causari ex principiis intrinsecis eiusdem nature, quod non viderut posse intelligi nisi de causalitate per modum principij actiui, seu quasi actiui per naturalem quādam resultantiam. Quod etiā indicat in hac quæstione arti. 5. ad 1. Et potest ratione confirmari, quia hic modus subsistentiae habet intrinsecam connexionem cum ipsa natura multo magis, quam propriæ passiones cum forma vel essentia, ergo posita natura, naturaliter ab illa resultat hic modus multo magis, quam proprietas diamanet ab essentia. Et confirmatur, quia nullo alio signo melius intelligimus hanc naturalem resultantiam vñius ex alio, quam ex naturali connexione, quæ est inter rem & intrinsecum modum eius, seu inter essentiam & proprietatem, ergo, &c. Deinde non est simile, quod supra de accidente obiectebatur, quia actualis inhaerentia accidentis pender a subiecto, & ideo non potest diamanare ab ipso accidente nisi subiectum concurrat: si tamen singamus, accidentis semel separatu ita applicari subiecto ut ablatio impedimentum extrinsecum statim possit illud informare, tunc non videretur necessaria alia extrinseca efficientia, vt in hæc. Sicut in Eucharistia, quando ex hostia consecrata generatur vermis, in instanti generationis, in quo materia supponitur accidentibus, ut intelligatur illa quantitas iterum vñiri materia, solum oportet intelligere, vt Deus suspendat illum peculiarem conculum, quo quantitatatem separatam conservabat, statim enim illa quantitas ex naturali aptitudine, & imperio sua naturæ vñitur materiae sibi sufficienter applicata. Ecce potest retorqueri argumentum, quod cum subsistentia naturæ substancialis sit modus omnipotens abolutus, & independens a subiecto, & alias sit intrinsecus & connaturalis, & ad eum natura intrinsecam habeat aptitudinem & propensionem, ablatio impedimento ab illa naturaliter resultat. Vnde falsum etiam est non posse Deum auferre illud impedimentum, cum possit suspendere illum speciali concursum, quo conservat vñionem humanitatis cum Verbo, quia enim ille concursus potentior est, illo stante impeditur natura, ne ab illa resultet propria subsistentia, & ita illo suspensi tollitur impedimentum. Et ita hoc posterius videretur in hac quæstioncula afferendum. Quanquam enim non sufficienter conuincatur (potest enim non difficulter solvi, quæ pro hac parte adducta sunt) est tamen magis philosophicum, magis tam rationi, quam aiorum sententiis consentaneum.

*Dubium.
Vñionem hu-
manitatis
Christi vio-
lento sit in
accidio sup-
posito.*

Caiet.

quiescere & gaudere sub illa, si eam habet, vel si non habet, appetere: at in humanitate Christi manet naturalis capacitas reipæstis propriæ personalitatis, hæc enim auferri non potest à natura sua, ipsa manente: sicut forma aetando materiam non potest tollere capacitatem naturalem eius ad alias formas; Et quamvis maxime perfecta sit, non tollerat priuationes altiarum, quia non conservat formales effectus earum. Sic etiam humanitas Christi caret connaturali personalitate, & illa capacitas manet priuata termino proprio. Personalitas enim Verbi alterius rationis cum sit, hanc priuationem auferre non potest: manet igitur appetitus, qui nihil aliud est (vt dixi) quam hæc naturalis capacitas perfectionis non obtinet: Nec refert quod personalitas Verbi sit excellenter, ut collatur his appetitus. Quia naturalis appetitus tendit ad perfectionem proportionatam nature, & personalitas Verbi, sicut sit excellenter, non ramen terminat, nec reddit illam perse sublistem in modo, quo propria & connaturalis personalitas, ut inferior etiam latius dicemus. Quod explicatur à simili, quia intellectus licet habeat supernaturalem scientiam, & visionem beatam, quæ excellenter est, nihilominus habet naturalem scientiam sibi connaturalem.

Dicess non esse simile, quia in intellectu possunt illæ scientia esse simili: in humanitate vero non possunt simili esse personalitas diuina, & humana, ut dicemus. Sed contra: Nam hoc conserret aliquid in appetitu elicito, qui ex cognitione oritur & variari potest at vero in appetitu naturæ id nihil refert, quia nihil discernit, neque mutatur; sed est immutabilis proprietas naturæ, quamdiu natura manet. Et ideo non refert, quod nobiliori actu terminetur, quia illud est secundum poteriam obedientiam, non naturalem, & quia hoc non obstante illa humanitas nunc habet modum essendi in alio, & non in se, ideo non obstante vñione, videretur retinere appetitum ad proprium & connaturalem existendi modum. Ethæc opinio se probata solet Scoto attribui quodlib. 19. art. 3, sed ibi nihil clare dicitur, nec consequenter afferre potuisset, supposita eius opinione, quod personalitas propria in foliis negationibus cōficit, quia ad solam negationem non terminatur, per se appetitus naturalis quod bene notauit. Ochæ in 3. qu. 1. ad 16. negans hunc appetitum in humanitate ex predicto fundamento, quod personalitas in negatione consistat. Supposita vero contraria sententia, quod personalitas dicit positivam perfectionem, placet multis iuriis contraria sententias scilicet esse in Christi humanitate appetitum naturale ad connaturalem subsistentiam. Iuxta quam opinionem ad difficultatem responderi potest negando sequelam, scilicet, quod humanitas nunc maneat violenter in Verbo. Curus ratio prius reddi posset, si teneremus naturam non habere vim actiuum respectu sue personalitatis, quia ad statum violentum non satis est carere perfectione connaturali debita potest, seu capacitatibus passiis; sed necesse est priuari propria perfectione, vel actione, contra internum imperium actuum, vt indicat Arist. 3. Ethic. 1. Arist. 3. Ethic. 1. & lib. 2. ad Eundem post medium. Sed hæc responsio procedit ex duobus principijs: vel falsis vel valde incertis, quia in primis ostensum est, aut verum aut probabilis esse, humanitatem habere imperium actiuum respectu propriæ personalitatis. Et deinde violentiam. Arist. nunquam dixit talis appetitum requiri ad violentiam, sed solum quod sit à principio extrinsecō passio non consertere vim: non conservare vim, si sit contra appetitum eius tam actiuum quam passiū, ut si ponamus celo esse naturalem motum ab Oriente in Occidens propter principium passiū, quanvis non actiuum, certe si moueretur motu contrario, violenter moueretur, quanvis non moueretur contra appetitum actiuum, sed passiū.

Aliter

Humanitas **Christina** **manet vo-**
lante in
Vite. Alter ergo responderi potest, solam carentiam alicuius naturalis perfectionis non sufficere ad violentiam, sed ulterius requiri, ut id proueniat ex actione contraria, & repugnante ipsi appetitu naturali: at vero in hoc mysterio, quamvis humanitas priuatur aliquo modo, vel perfectione naturali; non tamen per formam contrariam ipsi naturae sed per supernaturalem modum existendi, cum quo nec natura habet repugnantiam, nec connaturalis proportionem: sed dicitur esse in potentia obedientiali respectu illius. Hoc exemplis declaratur, nam in primis materia, cum priuatur aliqua forma sibi connaturali, non patitur violentiam, quia priuatur per aliam formam sibi etiam connaturalem, & manus hominis, licet grauis sit, non patitur violentiam, cum sursum mouetur ab anima, quia aliunde ille motus est magis connaturalis. E contrario vero, cum aqua calida, patitur violentiam, siue habeat principium actuū suū frigiditatis, siue non, quia priuatur sua connaturali dispositione per formam eiusdem ordinis sibi disconuenientem, & dispropotionatam. At vero si contingat subiectum affici quadam forma superioris ordinis, quæ melius ipsum disponeret, & conseruaret in esse suo, licet consequenter priuaret aliquam naturali dispositione inferiori, non posset proprie dici pati violentiam sed elevari ad aliquid statum supernaturalem, vel perfectiorem, quia licet secundum quid, scilicet ex parte priuationis esset contra appetitum naturae, non tamen simpliciter scilicet ex parte positivæ formæ, quæ non est contra sed supra naturam.

Dicitur, esse per se & unius alteri sunt modi intrinsece, & formaliter repugnantes, ergo, si carentia unius est contra appetitum naturae, præterea alterius erit etiam repugnans eidem appetitu, & ita ipsam unio erit non solum supra, sed etiam contra appetitum naturae. Nec satis est dicere non esse contra naturam, quia est ex potentia obedientiali, aut non esse violentia, quia est à solo Deo. Quia violentia non attenditur ex causa extrinseca, quod scilicet si hoc vel illa, sed ex repugnacia quæ est in passo, quod licet interdum obediatur actioni Dei, tamen hoc ipsa obedientia potest esse contra impetum naturae, & ex hac parte violentia. Respondetur tamen, quod licet subiectio propria, & modus unio habent intrinsecam repugniantiam ut non possint simul esse in eadem natura, tamen in ordine ad perficiendam ipsam naturam non proprie repugnant, quia utrumque perfect naturam & ipsa uno licet supernaturalem sit, magis pericit, quam propria subiectio; & ex hac parte dicitur non esse forma contraria, nec repugnat ipsi naturae, & ideo neque esse violentia, sed supernaturalis.

At vero Caiet. quem fere alij discipuli D. Thom. sequitur, ex his eisdem principiis docet humanitatem assumpit non appetere propriam personalitatem; sed perfectissimo modo quiescere in Verbo, quia licet non habeat formaliter suam personalitatem naturalem, habet illius perfectionem in ipso Verbo eminentiorem modo, & ideo nobiliori termino & actu contenta est. Et confirmari ac explicari potest ista sententia hoc modo. Nam hoc denominatio appetitus naturalis metaphorica est, & ideo non significat capacitatem in quo cungit statu; sed significat illam ita vacuam sua perfectione, ut neque illam habeat, nec loco illius aliam eminentiorem, quæ vicem eius suppleret possit: hoc enim metaphora sumpta est ex appetitu elicito recte instituto, cui proportionari censetur appetitus naturae; appetitus autem elicitus, & recte ordinatus non desiderat perfectionem inferiorem, quando loco illius habet altiorē, & utramque simul habere non potest. Vnde sumitur etiam confirmation, quia non est dicendum, humanitatem Christi appetere separationem à Verbo, appetere autem illam, si suam personalitatem appetere.

Fr. Suarez Tom. I.

Et placet mihi consentire cum Thomistis in hoc **Humanitas** modo loquendi, quia videtur satis accommodatus **Christi** habet natura ratione, & communis modo concipiendi; nam in re non video hic esse posse differentiam ullam, nam si he dubio in humanitate eadem capacitas manet, & **proprietatem** **ad personalitatem** **per se** **etiam** **non** **ramen appetitum** **etiam** **supponit**.

Ratio autem reddi potest, non quia personalitas Verbi tollat capacitatem propriæ personalitatis, nec quia formaliter illam abuet, aut replete: hoc enim satis improbat prioribus rationibus, & quia uno huc non respicit naturalem potentiam sed obedientiale, sed ratio reddenda est solum ex metaphora appetitus recte instituti, qui non desiderat minus bonum repugnans maiori bono quod possidet. Dicet; materia prima, etiam si habeat animam rationalem, appetit alias formas minus perfectas. Respondeatur, pro runc non proprie appetere, sed cum primum tali forma priuatur, vel si dicenda sit appetere est sub conditione, pro eo tempore quo caruerit praesente forma. At vero ne hic modus appetitus attribui potest humanitati, quia uno ad Verbum perpetua est: vnde pro nullo tempore potest esse humanitati conueniens propria personalitas.

Secundum caput difficultatis est ex parte Verbi, quia non videtur potuisse unius humanitati sine sua mutatione. Quod ita explicatur primo, quia nunc est homo, & ante non erat homo, ergo aliter se habet, nam hoc denominatio non est extrinseca, ut possit denuo aduenire per solam mutationem alterius. Secundo, quia ut humanitas constituat Verbum hominem, oportet ut afficiat ipsum per modum formæ totius suppositi, alias concipi non potest, quo modo humanitas est Verbo esse hominem si illud in aliquo genere causæ non afficit. Tertio, quia est contrario non potest Verbum per se ipsum dare humanitatem: ut substat, quin ipsam etiam afficiat, & informet, vel certe per modum materia, & subiecti sustentet illam. Quæ omnia videntur includere in perfectione, nec posse fieri sine aliqua ipsius Verbi mutatione. Denique si Deus uniret hypothetice humanitatem angelum, necessarium esset non solum humanitatem, sed etiam angelum mutari, ergo similiter, &c.

Respondetur, hanc est potissimum difficultatem, huius mystérii, quæ vix potest humano ingenio satisfacere, quamvis possint argumenta utique dissolvi. Dicimus ergo, Verbum nullo modo fuisse mutationum, quia nihil noui in seipso suscepit quasi in **Uno hypo-** **beta** **facta** **sine vila** hærenter, cum ipsum talis impressionis capax non sit. Deinde sine hac mutatione potest intelligi uno Verbi mutationem humanitatis, quia nec Verbum de ordinatum est ad hanc unione, nec ipsa uno ad Verbi perfectionem, sed totum id, & in humanitate factum est, & propter commodum humanitatis. Præterea humanitas non intelligenda est informare Verbum aut aliam causalitatem circa illud exercere, quod totum perfectioni Verbi prorsus repugnat. Imo ad hoc ipsa etiam humanitas improprietata est quæ neque inhærente potest, cum sit substantia, nec proprie informare, cum ipsa ex materia & forma componatur, & licet integræ naturæ dicatur.

V. tur

tur metaphysice forma totius, non est, quia vere in format, sed quod tota essentia sit, per quam res in tali specie constituitur. Estigitur humanitas in Verbo, solum quia in illo subsistit, & ab illo terminatur, & quasi sustentatur, & hinc etiam Verbum denominatur homo, quia terminat dependentiam eius, & in illa subsistit. Ad difficultatem ergo negatur alium, sed tota mutatio circa humanitatem facta est, quæ veluti est in sua Verbo, ipso quidem manente unito, sed immutato. Nec valet argumentum, quod unita mutatur, Verbum unitur, ergo mutatur. Maior enim neganda est, si uniuersaliter sumatur, vel distinguenda. Est enim vera de illo, quod per se primo unitur per proprium modum unitum: non vero de illo, quod solum unitur, quia alterum fibi coniungit, quod fortasse in nulla alia unitio reperitur. Sed non refert quia hoc mysterium singulare est & admirabile, extrema enim aliarum mutationum, vel eiusdem ordinis sunt, & naturalem proportionem habent, mutuamque habitudinem, vel ad inuicem se perficiunt, aliquod proprium causalitatis genus ad inuicem exercendo; ut vero in hac unitione, Verbum omnino est alterius ordinis, & nullo modo perficitur, neque exercet aliquam propriam causalitatem.

Ad dulciorum, Verbum ex se, & propter infinitatem suam præhabere unitum ad humanitatem, quam in se retinet, etiam si humanitas illi non sit unita; unde & ab æterno illam habet, etiam si non denominetur unitum, donec humanitas illi unitatur. Quæ responsio, si intelligatur de continentia ementali, est probabilis, & coincidit cum precedente, nam Verbum ob suam infinitatem, & immutabilitatem, ex se habet, quidquid necessearium est, ut sit unitum, si alterum extrellum ipsi unitatur. Si autem intelligatur responsio de formalis continentia, ita ut in Verbo ex se & ab æterno sit formalis unitum, est falsa & improbabilis. Primo, quia est contra omnes Theologos. Secundo, quia inuoluit repugnantiam, quod sit actualis unitum, & non denominetur unitum, nec actu faciat unum cum alio, cum in hoc eius formalis ratio & effectus formalis consit. Tertio, quia ratio unitum est imperfecta, dicit enim connaturalis habitudinem ad componendum aliquod tertium, sine quo vellesse non potest, vel saltum non modo connaturali, hæc autem imperfectio non potest formaliter in Deo reperiri. Quarto alias etiam in persona Patris & Spiritus sancti essent similes unitiones eternæ, quod dicere ridiculum esset. Est ergo tota unitum in humanitate, & in ea de non fit per mutationem eius, terminatur autem ad Verbum sine illius mutatione.

Ad primam vero probationem, seu explicacionem difficultatis responderetur, hanc denominacionem hominis respectu Verbi, non posse dici intrinsecum eo modo, quo in creaturis denominatio à forma inhaerente, vel à modo intrinseco, & quasi identificato ipsi rei solet dici intrinseca. Nec vero potest dici extrinseca, quia reuera sumpta est à quadam natura intime & substantialiter Verbo coniuncta, est ergo veluti media, nam quia est à natura realiter distincta, videtur extrinseca, quia vero est à natura intime coniuncta videtur intrinseca, & ita potius est appellanda. Quia vero unitum ex qua oritur hæc denominatio, sine mutatione Verbi facta est, ideo potuit Verbum incipere sic denominari sine sui mutatione. Sed hic incidebat quæstio an saltum per communicationem idiomatum possit Verbum dici mutatione mutationis, quæ sit in humanitate. Sed hoc disputandum est in quæst. 16, nunc solum dicitur, ex vi huius mutationis, quæ tendit ad unitum, non posse sic denominari, quia mutatio, quæ sit in humanitate, antecedit ordinem naturæ terminum unitum, ut circa literam articuli 8. indicatum est, & incitato loco latius dicitur.

Ad secundam rationem dubij iam dictum est, quo

Ad 1.

Dubium.

Responsio.

Ad 2.

A modo humanitas constituit Verbum hominem non informando, nec causalitatem aliquam in ipsum exercendo, sed potius est contrario, quia Verbum ipsum terminat humanitatem, & in illa subsistit.

Ad tertiam vero similiter negatur, Verbum for-

mam esse vel subiectum humanitatis: sed purum terminum, sicut nec subsistencia propria habet rationem materie, aut formæ, cōpositio enim hæc ex natura & subsistencia alterius rationis est à compositione ex materia & forma, & subiecto & accidente.

Natura enim iam plene composita ex materia & forma per subsistentiam terminatur. Neq; refers, quod in modo denominandi subsistencia imitetur formam.

Dicitur enim quis per subsistentiā subsistere, sicut per scientiam scire, quia sepe modus causæ, vel actus in re est diuersus, sicut similibus vocibus explicitetur.

Dicitur enim homo mortal, seu materialis è materia, & rationalis ab anima, sicut modus causa diuersus sit.

Quo circa ratio actus, vel termini latius patet, quam ratio formæ, sicut est contrario capacitas vel aptitudo generalius quiddam est, quam propria potestia passiva, est enim de ratione formæ, ut sit ens in

completum natura sua ordinatum ad comprehendendū unitam essentiam integrum, vel perficiendū aliquod subiectum cum quo postulat unitum, ut existat modo suæ naturæ accommodato. Vnde etiam sit, ut sit principiū per quod res operatur, præcipue si forma perfecta sit, ut vero ratio actus vel subsistentiæ, in suo conceptu non includit huiusmodi in imperfectiones.

Quamvis enim subsistentia creata in imperfectione sit, tamen hæc imperfectione non est de formalis conceptu subsistentiæ ut sic, sicut aliae imperfectiones sunt de

conceptu formæ, ut sic. Cuius signum est, quod in

Deo reperitur formalis subsistentia, non vero propria forma. Denique in formare, ut sic, dicit aliquo modo esse in alio, quod imperfectionem dicit; terminare autem naturam, vel subsistere in illa, potius est

quasi sustentare illam, quod perfectionem indicat seclusa in imperfectione subiecti. Non ergo hic interuenit aliquod proprium causalitatis genus, neq; enim omnis dependentia postulat veram causalitatem, ut patet in relatione pendente à suo termino, reductive vero potest hæc terminatio reuocari ad aliquod genus causæ vel materialis, quia est per modum sustentare, vel formalis, quod magis placet,

quia est per modum actus perficiens. Causalitas autem efficiens propria Verbi ut terminans, hic nulla interuenit, quia non influit propria actione in

ipsam entitatem humanitatem, vel unitum, sed tantum exhibet se ipsum tanq; terminum unitum; omnibus enim alia efficiens communis est toti Trinitati, ut dicetur late infra quæst. 3. Quare supra etiam diximus non pendere humanitatem à Verbo in existentia sua, ut à causa per se influente, sed ut à conditione necessaria. Et ita fere explicant rem hanc Theologi in 3. d. 1. vbi specialiter videri possunt Scotus & Gabriel quæstione 1. Et ex his facile improbari potest error loano de Riba, qui dixit essentiam diuinam posse vere ac proprie informare naturam vel materiam creatam, & in hoc mysterio diuinitatem esse veram formam humanitatis, quod Euthyrianam hæresim satis. Refert istius autoris plura argumenta, & solvit Capreol. in 3. distinc. 5. quæst. 2.

E Ad quartam respondetur primum procedere ex hypothesi impossibili, ut infra dicam. Secundo illa data, potest negari assumptum, dicendo posse Deum

ponere humanitatem in Angelo, sine Angeli mutatione, quia etiam ibi non requiretur informatione, nec

perfectio Angelina noua. Ultimo tamen negatur similitudo, quia suppositum Angelii, cum finitum sit, & in se, & in omni modo essendi suo effi intrinsece terminatum ad suam naturam, & ad modum subsistendi sub illa, & ideo si unitur alteri naturæ, acquireret aliud nouum essendi modum, vel relationem reale unitatis, quia est res eiusdem ordinis, & capax illius.

At

At vero Verbum propter suam infinitatem de se, & intrinsece ita dispositum, ut ex vi sui naturalis modi essendi sine illa additione, vel mutatione possit esse sub quacunque natura, quæ illi vniatur, & ideo sine novo modo, vel relatione reali potest vniiri.

Tertia obie- Tertium capit difficultatis sumitur ex parte to-
lio ex parte tuis compositi, seu ex improprio, & infinita di-
minus com- stantia rerum tam diuersarum, ut sunt Deus & crea-
tura. Si enim ex substantia & qualitate non potest fieri vnum per se, quia generis distat, quo modo fieri ex Deo & creatura, inter quæ infinite maior distan-
tia est? Sed hæc difficultas tacta est à D. Thom. supra
art. huius materiæ, & inter explicandum eiuslite-
ram sufficienter expedita. Et ideo dicitur breviter,
distantiam in genere entis inter extremæ non im-
pedire vniōem eorum, si alii de habeant sufficiē-
tem proportionem: inter Verbum autem & natu-
ram humanam, est quidem aliqua proportio, non
naturalis, sed obedientialis, seu non repugnantia. Quia in Verbo reperitur ratio subsistentiæ, & in hu-
manitate capacitas naturæ, & ideo maior est ap-
pōtio inter hæc extrema ad componendum vnum per
se, quam inter substantiam, & qualitatem, quia licet
in perfectione magis distent: tamen in ratione sub-
stantiæ, atque adeo in ordine ad vniōem substan-
tialem maiorem conuenientiam habent.

Dicitur Vnum vero superest circa hunc punctum difficultate, quia ipsam realis distinctio Verbi & humanitatis viderit repugnare compositioni ex natura & subsistentia, quia hæc compositione tantum est ex re & modo: compositione autem quæ talis est etiam de potentia absoluta ex rebus distinctis fieri non potest. Quod ita explicatur, quia modus rei nunquam potest suppleri per aliquem actum, vel formam omnino realiter distinctam; quia hoc repugnat naturæ modi, ut inductione etiam constare potest, nam quia figura est modus quantitatis, impossibile est figura in quantitatem per se distinctam, & idem est de se feste sedentis, & de similibus.

Ubiq; Respondet ut, in nostra sententia verum esse na-
turem compositionem ex natura & subsistentia esse tanquam ex re & modo. Negatur autem inde fieri non potuisse in hoc mysterio ex rebus omnino distinctis consurgere vnam personam compositionem per veram & ineffabilem compositionem ex natura & supposito, quia licet hæc vniō in hac generali ratione conueniat cum naturali compositione ex natura & subsistentia, non est tamen eiusdem rationis & modi, ut in præcedenti sectione dictum est, & nūc amplius explicabitur. Ad aliam enim partem, in qua sumitur, modum rei nūquam posse suppleri per entitatem omnino distinctam; responderetur in primis non esse eandem rationem de subsistentia, & de aliis imperfectis modis, quales sunt illi qui in argumen-
to sumuntur, quia subsistentia dicit perfectionem simpliciter, quia formaliter in Deo est; ita ut ipsa personalis subsistentia Verbi sit per se ens perfectissimum, & ipsa persona quæ subsistit: vnde fit ut possit per se ipsam vniō naturæ creare, & illam in se sustinere. Alij vero modi semper adhærente aliqui eritatis, quam consequuntur, & ideo effectus, vel quasi effectus eorum formalis, non potest fieri per distinctam realitatem. Secundo potest dari, modum non ex-
pelli formaliter nisi per modum, vel per priuati-
onem, & ita in præsenti mysterio modus per se esse-
di, quem deberet habere humanitas Christi, non expellitur formaliter per Verbum: sed per modum adhesionis, vel vniōis, quem humanitas illa habet in Verbo, ut iam dictum est. Similiter verum est, modum non posse suppleri per rem distinctam ita, ut maneat effectus, vel quasi effectus modi omnino eiusdem rationis: si autem diuersa ratione hat, potest suppleri, ut in proposito humanitas sibi relata rea-
liter per se, & in se subsisteret; nūc autem ita subsi-
stet, ut sit in alio, scilicet Verbo, cumque suo modo

Fr. Suarez, Tom. I.

A componit vnam personam, & ita nūc habet illa humanitas modum omnino diuersum ab eo, quem haberet separata, inter quos modos est differentia; quod ille, qui est connaturalis, scilicet personalitatis propriæ, est omnino absolute, & quasi in se manet: ille autem, quem tunc habet est veluti respectivus, & innitens altet rei distinctæ, scilicet Verbo, & inde fit, quod naturalis compotio ex natura & personalitate propria tantum est ex re & modo, compositione autem, quæ nūc est in persona Christi, potuit esse ex rebus distinctis medio illo modo, quo aliter se haberet nūc humanitas. Neque oportet compositione hanc esse omnino similem compositioni naturali in distinctione, vel qualitate componentium; sed in hoc solum quod ex ea resultat quiddam incommu-
cabiliter subsistens in tali natura. Aliquale exemplū est in accidente, v.g. in quantitate dum inhæret, ha-
bet modum proprium in re distinctæ, scilicet subsistæ, cum qua vnum componit; tamen separata habet alium modum in se existendi sine actuali inhæren-
tia ad rem distinctam.

Dices ergo nūc humanitas Christi non subsistit proprie, quia non est in se sed in alio. Responderetur, non subsistere tanquam id quod subsistit, sed proprie Verbum in illa subsistit, & illa dicitur in Verbo subsistere, quia illius subsistæ terminatur, & qua-
si sustentatur.

ARTICVLVS IX.

Virum vniō duarum naturarum in Christo sit ma-
xima vniōnum.

A D non sū proceditur. Videtur, quod vniō duarum naturarum in Christo non sit maxima vniōnum. ¹⁵ *U*nūtum enim deficit in ratione vniō-
tatis ab eo, quod est vnum, eo quod vniūtum di-
citur per participationem, vnum autem per
essentiam: Sed in rebus creatis aliquid dicitur simpliciter esse vnum: sicut principiū patet de vniūtate ipsa, quæ est principiū numeri. Ergo huiusmodi vniō, de qua loquimur, non importat maximam vniūtatem.

2. Præterea, Quanto ea, quæ vniūntur, magis distant: tanto minor est vniō: Sed ea quæ secundum hanc vniōnum vniūntur, maxime distant, scilicet natura diuina & huma-
na distant enim in infinitum. Ergo huiusmodi est minima v-
niō.

3. Præterea, Per vniōem sit aliquid vnum. Sed ex vniōne anime & corporis in nobis sit aliquid vnum in persona & na-
tura, ex vniōne autem diuina & humana naturæ sit aliquid vnum solum in persona. Ergo maior est vniō anime ad corpus, quam diuina natura ad humanam: Et si vniō de qua loqui-
mūr, non importat maximam vniūtatem.

E Sed contra est, quod Augustinus dicit primo de Trin. * quod Lib. i. c. 10.
homo potius est in Filio Dei, quam Filius in Patre: Filius autem ante mediū
est in Patre per vniūtatem essentiae, homo vero est in Filio per to. 3.
vniōnem Incarnationis. Ergo maior est vniō incarnationis,
quam vniitas diuina essentiae, quia tamen est maxima vniō-
num. Et sic per consequens vniō Incarnationis importat ma-
ximam vniūtatem.

b. Respondeo dicendum, quod vniō importat coniunctionem aliquorum in aliquo vno. Potius ergo vniō incarnationis du-
pliciter accipi. Vno modo, ex parte corum, quæ coniunguntur,
Alio modo ex parte eius, in quo coniunguntur. Et ex hac parte,
huiusmodi vniō habet preeminentiam inter alias vniōes:
nam vniitas persona diuina, in qua vniūntur duo naturæ, est
maxima. Non autem habet preeminentiam ex parte eorum,
qua coniunguntur.

c. Ad primum ergo dicendum, quod vniitas diuina per-
sonæ est maior, quam vniitas numeralis, quæ scilicet est
principiū numeri. Nam vniitas diuina personæ, est vni-